Şuşasız Qarabağ, Qarabağsız isə Azərbaycan yoxdur!

Heydər Əliyev

Без Шуши нет Карабаха, а без Карабаха нет Азербайджана!

Гейдар Алиев

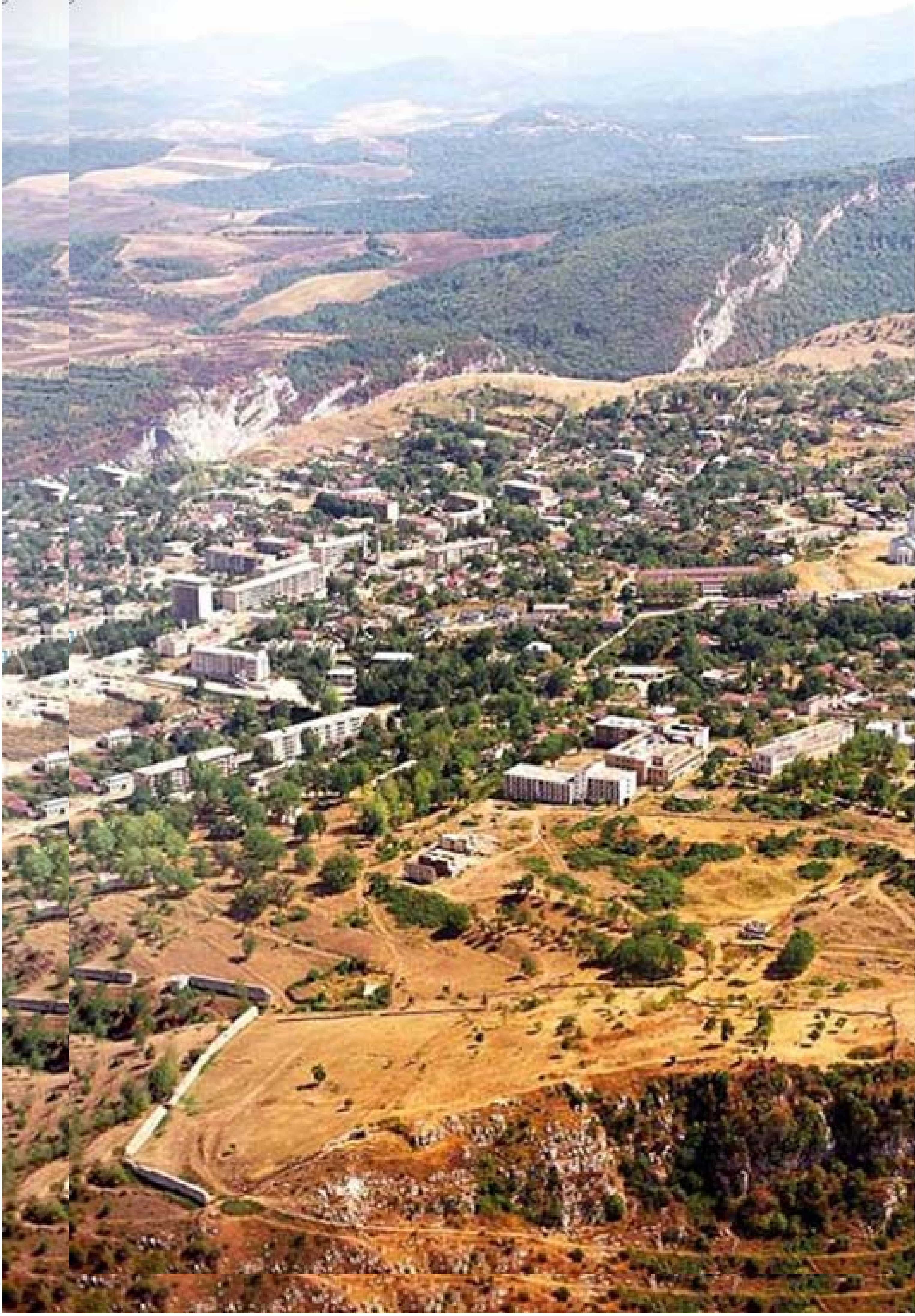

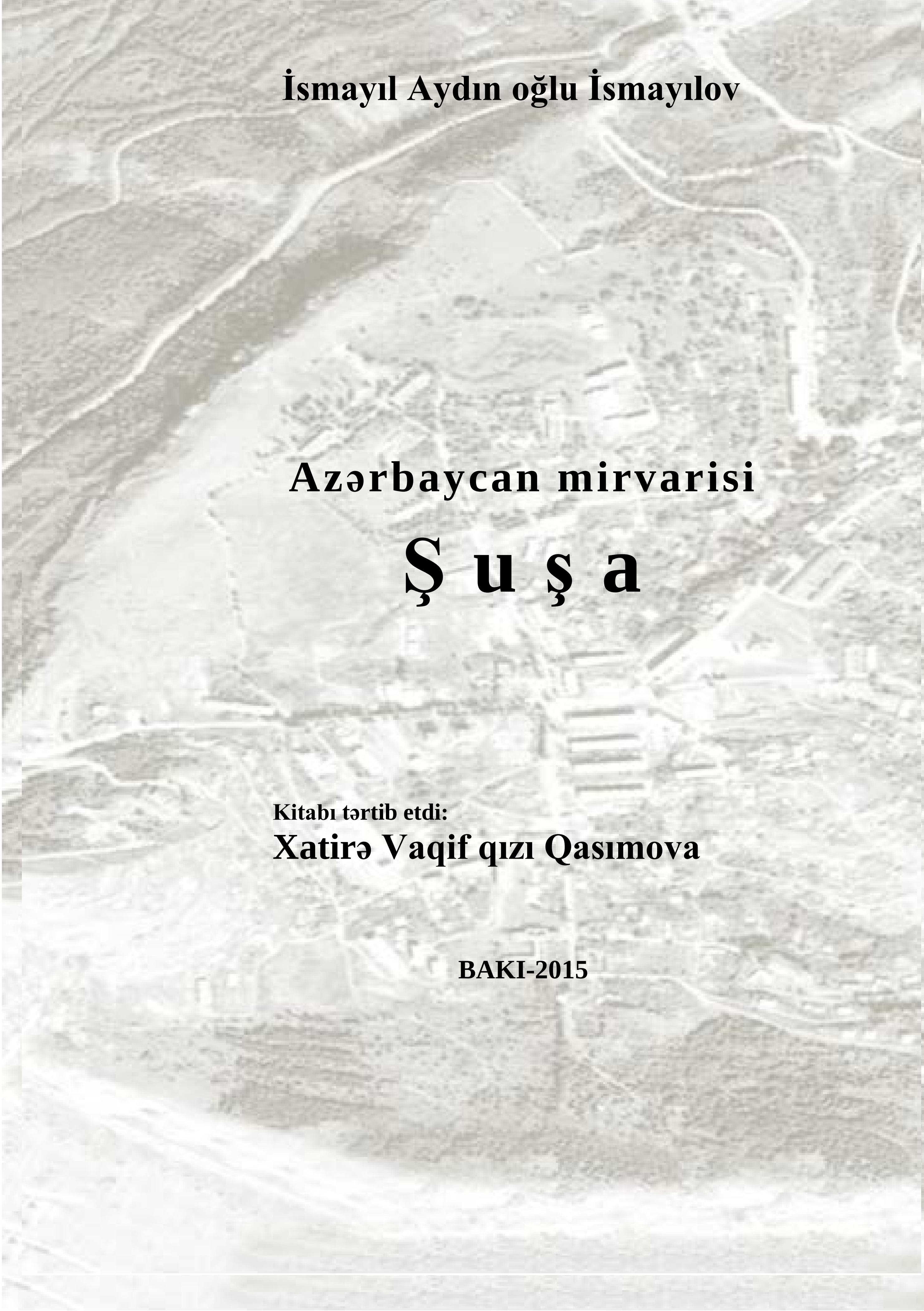

İsmayıl Aydın oğlu İsmayılov

Azərbaycan mirvarisi

Ş u ş a

Kitabı tərtib etdi:
Xatirə Vaqif qızı Qasımova

BAKI-2015

Исмаил Айдын оглы Исмаилов

Ш у ш а

жемчужина Азербайджана

БАКУ-2015

Müəllifdən

Azərbaycanın tarixçiləri, incəsənət xadimləri və yazıçıları tərəfindən Şuşanın əsasının qoyulması, tarixi, Şuşada yaşayıb-yaratmış dahi insanlar və ümumiyyətlə Şuşa haqqında bir çox kitablar, məqalələr, şerlər yazılıb-yaradılıb və tarixin yaddaşına həkk edilmişdir. Nəticədə vətənimizin dilbər guşələrindən olan Şuşa şəhəri haqqında zəngin arxiv materialları, tarixi faktları əks etdirən sənədlər və nadir fotoşəkillər qorunub saxlanılmışdır.

Bu kitab-albomu ərsəyə gətirməkdə məqsədimiz Şuşa haqqında dərc edilmiş çoxsaylı kitab, jurnal və s. nəşrlərdə əksini tapmış tarixi faktlara, Şuşanın mədəni həyatı, tanınmış şəxsiyyətləri haqqında olan məlumatlara bir yenilik gətirməkdən ibarət deyildir. Şuşamız bütün zamanlarda gözəllik və mədəniyyət təcəssümü olub. Şuşanın itirilməsi tək şuşalılara deyil, bütün Azərbaycan xalqına ağır zərbə vurdu. O da danılmaz faktdır ki, zaman ötdükcə Şuşanın canlı şahidləri yaşa dolaraq dünyalarını dəyişir və yaddaşlarda olan Şuşa da həmin insanlarla bərabər əbədiyyətə qovuşur. Kitab-albomu ərsəyə gətirməkdə də əsas məqsədimiz Qarabağın işğalından sonra dünyaya gəlmiş gənc nəslin nümayəndələrinə Şuşa haqqında, Şuşa şəhərinin Qarabağın və ümumilikdə Azərbaycanın mədəni və ədəbi həyatında rolu haqqında məlumat verməkdən ibarətdir. XIX əsrin sonları, XX əsrin əvvəlləri, ortaları, sonları və erməni işğalından sonra Şuşada çəkilmiş fotoşəkilləri bir kitaba yığmaqla Şuşanın əsasının qoyulduğu vaxtdan işğal olunub dağıntılara məruz qalan iki əsrdən artıq dövrü əhatə edən zaman haqqında ümumi təsəvvür yaratmağa və Şuşa haqqında bir çox tarixi gerçəklikləri açıqlamağa çalışmışıq. Kitab-albom üç hissədən ibarətdir: "Azərbaycan mirvarisi – Şuşa", "Tanınmış şuşalılar", "Şuşa erməni işğalından əvvəl və sonra".

Qarabağın işğalından sonra dünyaya gəlmiş gənc nəsil vətənpərvərliyi ilə heç də I Qarabağ savaşı zamanı Vətən uğrunda canlarını belə əsirgəməyən igid Azərbaycan övladlarından geri qalmır. Buna Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mübariz İbrahimovun simasında bir daha əmin olduq. Ona görə də haqq işimizdə sonda qələbənin bizimlə olmasına zərrə qədər şübhə etmirik. Möhtərəm Prezidentimiz, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin ətrafında bir əsgər kimi möhkəm birləşən igid Azərbaycan övladları müqəddəs torpaqlarımızı azad etməyə hər an hazırdılar. Bütün bunlar bizi bir daha əmin edir ki, erməni işğalçıları öz havadarlarının köməyi ilə Qarabağ probleminin dinc yolla nizamlanmasına yönəlmiş danışıqlar prosesini süni surətdə uzatmaqla heç nəyə nail ola bilməyəcəklər.

Azərbaycan xalqı rəşadətli, müdrik və mübariz oğul və qızlarının qəhrəmanlıqları sayəsində 1992-ci ilin may ayının 8-də xəyanətin qurbanı olan Şuşanı mütləq geri qaytaracaqdır.

İsmayıl İsmayılov

От автора

Азербайджанскими историками, писателями и деятелями искусства были написаны много книг, статей и стихов об основании города Шуша, о его развитии и о живших и творивших в Шуше гениальных людях.

Создавая эту книгу-альбом, мы не ставили своей целью дополнить имеющуюся информацию о городе Шуша. Шуша во все времена была воплощением красоты и культуры. Потеря Шуши был тяжелым ударом не только для шушинцев, но и для всего азербайджанского народа. Неопровержимым фактом является и то, что с течением времени живые свидетели города стареют и уходят в мир иной, а с ними умирает и живая память о Шуше. Исходя именно из этого, основной нашей целью стала донесение до сведения родившегося после оккупации Карабаха подрастающего поколения информацию о Шуше, о роли города в культурной жизни, экономическом росте не только Карабаха, но и всего Азербайджана. Собрав в одно издание фотографии, снятые в Шуше в конце XIX, начале, середине и конце XX веков, мы постарались дать объяснения многим историческим реальностям и создать общее представление о Шуше, начиная с основания города и до его уничтожения после армянской оккупации. Книга-альбом состоит из трех частей: «Шуша – жемчужина Азербайджана», «Известные шушинцы», «Шуша до и после армянской оккупации».

Родившееся после армянской оккупации Карабаха поколение ничуть не уступает своим патриотизмом героическим сыновьям и дочерям Азербайджана, пожертвовавшим собой ради спасения Родины во время I карабахской войны 1988-1994 г.г. В этом мы еще раз удостоверились, узнав о героических подвигах на поле боя Национального Героя Азербайджана Мубариза Ибрагимова. Азербайджанский народ еще более тесно сплотился вокруг Верховного Главнокомандующего – господина Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева и готов к борьбе за освобождение своих священных земель. Поэтому мы ни на секунду не сомневаемся в победе азербайджанского народа за правое дело. Все это лишний раз доказывает тщетность армянских оккупантов добиваться чего-то, путем искусственного замораживания переговорного процесса по урегулированию карабахского конфликта, с помощью своих покровителей.

Оккупированная Арменией 8 мая 1992 года неописуемо красивый памятник азербайджанского зодчества город Шуша, благодаря мудрым, отважным и героическим сыновьям и дочерям азербайджанского народа, обязательно освободится от оккупантов и вновь расцветет, как колыбель азербайджанской культуры.

Исмаил Исмаилов

Qarabağ xanlığına aid qalxan.
Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyi.

Щит, относящийся к Карабахскому ханству.
Национальный музей искусств Азербайджана, Баку

“Biz, əlbəttə, öz əzəli torpaqlarımıza – Qarabağa, Şuşaya, Xankəndinə qayıdacağıq, əvvəlki kimi orada yaşayacağıq, nə dağıdılıbsa bərpa edəcəyik və ölkəmizin layiqli gələcəyini təmin edəcəyik”.

“Azərbaycan ərazi bütövlüyünü bərpa edəndən sonra milli dövlət bayrağımız bu gün hələ də işğal altında olan torpaqlarda qaldırılacaqdır. Bizim bayrağımız Dağlıq Qarabağda, Xankəndidə, Şuşada dalğalanacaqdır. O günü biz hər an öz işimizlə yaxınlaşdırmalıyıq və yaxınlaşdırırıq”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı

İlham Əliyev

«Мы, конечно же, обязательно вернемся на свои исконные территории - в Карабах, Шушу, Ханкенди. Будем там жить, как и раньше, будем восстанавливать то, что разрушено, и обеспечим достойное будущее нашей страны».

«Мы каждый день приближаем день победы. Наступит день, когда флаг Азербайджана будет развеваться в Карабахе, Ханкенди и Шуше».

Президент Азербайджана
Верховный Главнокомандующий Вооруженными Силами

Ильхам АЛИЕВ

Azərbaycan mirvarisi – Şuşa.

Qarabağ xanlığının əsası müstəqil, türk, feodal dövləti kimi 1747-ci ildə I Qarabağ xanı Pənahəli xan Sarıcalı-Cavanşir tərəfindən qoyulmuşdu. Bundan sonra Pənahəli xan xanlığın paytaxtı kimi əvvəl Bayat, sonra isə Şahbulaq qalalarını tikdirir. Qısa müddət ərzində Qarabağ xanlığı hərbi cəhətdən Azərbaycanın ən güclü xanlıqlarından birinə çevrilir, özünün nizami ordusu yaradılır. Güclü xanlığın strateji cəhətdən daha əlverişli mövqeyi olan paytaxta ehtiyacı olduğundan, Pənahəli xan 1750-ci Qarabağın ən səfalı yerində, relyefin dəniz səviyyəsindən 1300 metrdən 1600 metrədək dəyişdiyi yüksəklikdə yerləşən uca dağ zirvəsində qala-şəhərin əsasını qoyur. Beləliklə Pənahəli xan Qarabağ xanlığının paytaxtını yeni qalaya köçürür. Şəhər əvvəl Pənahabad, sonra isə Şuşa adlandırılır. 1795-ci ilin iyul ayında İran şahı Ağa Məhəmməd şah Qacarın 85 minlik ordu ilə Şuşanı 33 gün mühasirədə saxlamasına baxmayaraq, müvəffəqiyyət qazana bilməməyi, Qarabağ xanlığının paytaxtının Şuşa şəhərinə köçürülməsinin nə qədər düzgün addım olmasını bir daha sübut etmişdir. Pənahəli xanın hakimiyyəti illərində, 1763-cü ilə qədər, Şuşada çoxlu abidələr, müdafiə bəndləri və qalalar tikilir. Pənahəli xan şəhəri bina edəndən dərhal sonra dövlət atributlarından biri olan Qarabağ xanlığının pul vahidi "Pənahabadi" adlı sikkə kəsdirməyə başlayır və sikkə kəsimi 1822-ci ilə kimi davam etdirilir. Bu sikkələr xalq arasında "Pənahabadi" adlandırılırdı. Sikkənin bir üzündə "Pənahabadi", o biri üzündə isə "Lə ilahə illəllah, Mühəmmədən rəsulullah" sözləri yazılmışdı. Pənahəli xanın vəfatından sonra İbrahimxəlil xan Sarıcalı–Cavanşirin hakimiyyəti (1763-1806) illərinə təsadüf edən mərhələdə Şuşada aparılan tikinti işləri daha keyfiyyətli və möhtəşəm olmuşdur. Bu mərhələdə şəhər ərazisinin boş hissələri meşələrdən təmizlənərək yerində yeni məhəllələr salınırdı. XIX əsri əhatə edən sonrakı mərhələdə şəhərin dağlıq – qərb hissəsində yeni məhəllələr salınmış və bununla Şuşanın bir şəhər kimi formalaşması dövrü başa çatmışdır. Nəticədə Şuşada 17 məhəllə salınmışdır. Hər məhəllənin məscidi, hamamı və bulağı mövcud olub. Şuşada tikilən evlər möhtəşəmliyi ilə fərqlənir, küçələrə daşlar döşənilirdi. XIX əsrdə Şuşanın baş planı mövcud olmuş və şəhərsalma qaydalarının plana uyğun olmasına ciddi nəzarət edilirdi. Evlər yalnız daşdan tikilir, evlərin iri pəncərələri, enli və şüşəli eyvanları, mərtəbələr arasındakı daşdan yonulmuş ornamentləri öz gözəlliyi ilə seçilirdi. Çoxsaylı məscidləri, bulaqları, hamamları, mədrəsələri olan şəhər qısa müddətdə Qafqazın ticarət mərkəzinə çevrilir. 1903-cü ildə Tiflisdə nəşr olunmuş "Vestnik Kavkaza" jurnalının 43-cü səhifəsində yazılmışdır: "Şuşanın görünüşü orta əsr Avropa şəhərlərini xatırladır". Şuşada inşa edilmiş evlər, karvansaralar, məscidlər, saray kompleksləri və digər tikintilərin əksəriyyəti

məşhur memar Kərbəlai Səfixan Qarabağinin (1817-1910) əməyinin məhsuludur.

1805-ci il may ayının 14-də Rusiya ilə Qarabağ xanlığı arasında bağlanan “Kürəkçay” müqaviləsinə əsasən Qarabağ xanlığı Rusiyanın tərkibinə daxil edilir. "Kürəkçay" müqaviləsi İbrahimxəlil xan ilə general Sisianov arasında imzalanır. 1806-cı ilin iyun ayında Rusiya İmperiyasının Şuşa şəhərində yerləşdirilmiş hərbi qarnizonunun komandiri polkovnik-leytenant Lisaneviç 300 nəfər rus əsgərlərindən ibarət silahlı dəstəyə İbrahimxəlil xanın öz ailəsi ilə qaldığı yay iqamətgahına hücum etmək əmri verir. Nəticədə xan və onun yaxınları, o cümlədən xanın həyat yoldaşı və azyaşlı uşaqları əsgərlər tərəfindən amansızlıqla qətlə yetirilir. Sonradan Lisaneviç bunun səbəbini guya İbrahimxəlil xanın İranla gizli əlaqə yaratmağa cəhd göstərməsi ilə izah etməyə çalışsa da, dəlillərini sübuta yetirə bilməmişdi. İbrahimxəlil xan öldürüldükdən sonra Qarabağ xanlığının rəhbəri İbrahimxəlil xanın oğlu Mehdi Qulu xan təyin olunur. 1828-ci ildə Rusiya ilə İran arasında məlum Türkmənçay müqaviləsi bağlandıqdan sonra bu müqavilədən ən çox qazananlardan biri olmuş İran və Türkiyə ərazilərində yaşayan ermənilər Rusiyanın faktiki olaraq işğal etdiyi Azərbaycanın Qarabağ, Naxçıvan, İrəvan və b. xanlıqlarının ərazisinə köçürülürlər. Nəticədə çoxsaylı erməni ailələri Şuşaya da köçürülür və Şuşanın lap yuxarı hissələrində boş qalmış ərazilərdə məskunlaşdırılırlar. Bu fakt bir daha sübut edir ki, ermənilər Şuşaya sonradan köçürülmüşlər. Belə ki, azərbaycanlı əhali Şuşanın daha rahat və yaşamaq üçün daha əlverişli olan aşağı hissəsində məskunlaşmışlar. Şəhərin bu hissəsinə su çəkilişini də həyata keçirmək nisbətən asan idi. Ermənilər isə sonradan boş qalmış yuxarı hissədə məskunlaşmışlar. Şuşada məskunlaşmış ermənilərə Rusiya tərəfindən müəyyən imtiyazlar və güzəştlər olunurdu. Bütün bunlardan məharətlə istifadə edən ermənilər özlərinin “Böyük Ermənistan” adlı məkrli niyyətlərini həyata keçirmək məqsədi ilə tarixi Azərbaycan torpaqlarına iddia ilə çıxış etməyə başlayırlar.

Beləliklə XIX əsrin sonlarından başlayaraq ermənilər şəhərdə qarşıdurmalar yaradır, millətlər arasında narazılığı artırırdılar. İlk belə qarşıdurma hələ 1895-ci ildə baş verir, ancaq onlar öz məkrli niyyətlərinə nail ola bilmirlər. Lakin buna baxmayaraq Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulanadək Şuşa üç dəfə dağıntılara məruz qalır. 1905 və 1918-ci illərdə ermənilər şəhəri ələ keçirmək məqsədi ilə azərbaycanlılara qarşı silahlı hücumlar təşkil edirlər. Hər dəfə azərbaycanlıların müqaviməti ilə üzləşən ermənilər geri çəkilsələr də, şəhər böyük dağıntılara məruz qalır, əhali çoxsaylı insan itkisi verir. 1920-ci ilin mart ayının 22-də Novruz bayramı günündə Azərbaycanın müstəqilliyinə zərbə vurmaq məqsədi ilə ermənilər növbəti dəfə

Şuşada silahlı qarşıdurma yaradırlar. Çoxsaylı şəhid vermiş azərbaycanlıların qəhrəmanlığı sayəsində Şuşa işğaldan xilas olsa da, şəhərin yarısından çoxu demək olar ki, yerlə yeksan olur.

Sovet hakimiyyəti illərində şəhərin dağıdılmış hissəsində çoxmərtəbəli yaşayış binaları tikilir, ancaq şəhərin dağıntılara məruz qalmayan hissəsinin tarixi memarlıq abidələri öz gözəlliyi ilə hələ də hamını heyran qoymaqda davam edirdi. 1977-ci ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə "Şuşa şəhərinin tarixi hissəsini tarix-memarlıq qoruğu elan etmək haqqında" qərar qəbul edir. Şəhərin sosial-iqtisadi və mədəni həyatının dirçəldilməsi üçün də xeyli iş görülür. Tarixi abidələrin bərpa edilməsinə öz məsləhət və göstərişlərini verən Heydər Əliyev bərpa edilmiş memarlıq abidələrin hər birinin açılışında iştirak edirdi. Nəticədə Şuşada 170 memarlıq və 160 incəsənət abidəsi rəsmən qeydə alınmışdır. Şuşa rayonunun rəhbər işçiləri və sakinləri ilə keçirdiyi görüşdə ümummilli lider tövsiyə edərək demişdi: "Şuşa abidələr şəhəridir. Diyarın zəngin tarixi ilə bağlı olan hər şeyi qorumaq, qədim tikililəri bərpa etmək lazımdır".

Günü gündən gözəlləşən Azərbaycanın musiqi beşiyi sayılan Şuşada təşkil olunan bayram tədbirləri də özünəməxsusluğu ilə seçilirdi. Hər il may ayının 19-da Şuşada Musiqi festivalı (mahnı bayramı) təşkil olunurdu. Adətən şəhərin görməli yerlərindən olan məşhur Cıdır düzündə təşkil olunan bu bayram tədbirində həm Şuşada fəaliyyət göstərən, həm də Azərbaycanın digər şəhərlərindən, eləcə də paytaxt Bakıdan gəlmiş musiqiçilər, xanəndələr, şairlər, aktyorlar, rəssamlar, kəndirbazlar və pəhləvanlar iştirak edir, milli dəyərlərə həsr olunan sərgilər açılırdı. Şəhərin sosial-iqtisadi inkişafı, ictimai-siyasi və mədəni həyatı 1932-ci ildən Şuşa şəhərində nəşr edilən "Şuşa" qəzetində və 1989-cu ildən yayımlanan "Şuşa" televiziyasında daim işıqlandırılırdı.

Bu albomda XIX əsrin sonlarında, XX əsrin əvvəlləri, ortaları və 80-ci illərində Şuşada çəkilmiş fotoşəkilləri yerləşdirməklə, Şuşanın abad və xoşbəxt günlərinin təsəvvürünü yaratmağa çalışmışıq. Şuşanın tarixi memarlıq abidələrinin, küçələrinin, bayram tədbirlərinin fotoşəkilləri də albomda yer almışdı.

Şuşanın məhəllələri: 1. Seyidli; 2. Quyuluq; 3. Qurdlar; 4. Xoca Mircanlı; 5. Çuxur məhəllə; 6. Hacı Yusifli; 7. Dördlər Qurdu; 8. Ağadədəli; 9. Çöl qala; 10. Culfalar; 11. Mamayı; 12. Merdinli; 13. Saatlı; 14. Dəmirçilər; 15. Hamamqabağı; 16. Təzə məhəllə; 17. Köçərli.

Шуша – жемчужина Азербайджана

После основания в 1747 году Карабахского ханства, как суверенного, феодального, тюркского государства, Панах Али хан Сарыджалы-Джаваншир в качестве столицы ханства построил крепость Баят, а затем крепость Шахбулаг. Во время правления Панах Али хана, Карабахское ханство значительно расширилось, и за короткое время Карабах стал одним из самых могущественных в военном отношении ханств Азербайджана. Было создано сильное регулярное войско. С целю построить для могущественного ханства более неприступную столицу, Панах Али хан выбирает место для крепости на самом живописном месте Карабаха на горном плато, где высота рельефа меняется от 1300 до 1600 метров над уровнем моря. Таким образом, в 1750 году карабахским ханом Панах Али хан Сарыджалы-Джаванширом была основана новая столица, город-крепость. Панах Али хан переносит столицу Карабахского ханства в новую крепость. Город вначале назывался Панахабад в честь своего основателя, а позднее был переименован в Шуша. И действительно с военно-стратегической точки зрения позиция Шуши была более удачной, чем позиции предыдущих столиц ханства. Последующие после этого шага события, а именно безуспешная попытка иранского шаха Ага Мухаммед шах Каджара овладеть городом в июле 1795 года, не смотря на 33 дневную осаду крепости 85-тысячной армией против 15-тысячной армии Ибрагимхалил хана, подтвердили правильность принятого решения. За время правления Панах Али хана до 1763 года в городе были построены многочисленные дворцы, крепость и оборонительные сооружения. Примерно с момента основания города и вплоть до 1822 года, в Шуше чеканились серебряные и медные монеты. Название монет было "Панахабади" в честь хана и города. Чеканка монет была организована по инициативе Панах Али хана. После смерти Панах Али хана за время правления ханством Ибрагимхалил хан Сарыджалы-Джаваншира (1763-1806) строительство в Шуше приняло более качественный и грандиозный характер. Незастроенные участки шушинского плато были очищены от лесного покрова, а на месте были построены новые кварталы. До конца XIX в. было построено еще несколько кварталов в западной и нагорной частях Шуши и этим этапом, был окончательно сформирован облик города. В Шуше было построено 17 кварталов. Каждый квартал имел свою мечеть, баню и родник. Построенные в лучших национальных традициях Азербайджана строения, отличались богатой архитектурой. Улицы были вымощены камнем. В XIX веке Шуша имел свой Генеральный план, а строительство велось строго по плану. Дома строились исключительно из камня, имели большие окна и широкие застекленные балконы. Фасады зданий, между этажами, украшали каменные орнаменты. Город Шуша с многочисленными мечетями, родниками, банями и медресе за короткое время превращается в торговый центр Кавказа. На странице 43 журнала «Вестник Кавказа», которая была

издана в 1903 году в Тифлисе, было написано: «Город Шуша напоминает Европейские города средних веков». Построенные в Шуше караван-сараи, дворцовые комплексы, дома, мечети и другие строения в основном были плодами трудов известного карабахского архитектора Кербалаи Сефихана Карабаги (1817-1910).

В 1805 году в местечке Кюрекчай недалеко от Гянджи подписывается Кюрекчайский договор о переходе Карабахского ханства под власть России. Кюрекчайский договор был подписан Ибрагим-ханом Шушинским и Карабахским и генералом Цициановым. Таким образом, в 1805 году Карабахское ханство входит в состав России. В июне 1806 года командующий шушинским гарнизоном подполковник Лисаневич отдает распоряжение отряду из 300 солдат напасть на летнюю резиденцию хана, где он пребывал со своим семейством. В результате солдаты гарнизона зверски убивают хана, его близких, в том числе жену и малолетних детей хана. После этого события, пытавшийся оправдать свой поступок Лисаневич, обвиняет покойного хана в предательстве, однако, никаких конкретных доказательств в поддержку обвинения привести не может. После убийства Ибрагим Халил хана главой Карабахского ханства становится его сын Мехти Гулу хан, который в сентябре 1806 года был утверждён на этот пост «высочайшей грамотой» императора Александра. В 1828 году между Ираном и Российской империей заключается известный Туркманчайский договор. После заключения этого договора по инициативе России, армяне, проживающие в Иране и Турции, переселяются в Карабахское, Эриванское, Нахичеванское и другие ханства Азербайджана. В результате многочисленные армянские семьи переселяются и в Шушу, где им предоставляются участки в верхней, незаселенной части города. Этот факт лишний раз доказывает, что армяне были переселены в Шушу спустя почти 80 лет после основания города. Азербайджанцы поселились в нижних частях города сразу же после основания крепости, поскольку эти части города были более благоприятными для строительства, а верхние части пустовали вплоть до переселения армян. Поселившиеся после переселения в Шуше армяне, пользовались особыми привилегиями и льготами, предоставленные им Россией. Воспользовавшись этим, армяне сразу же начали требовать расширения своих прав, предоставления им больших земельных участков в черте города. После этого они начали создавать местные националистические группы и тайные общества.

Таким образом, уже начиная с конца XIX в. армяне создавали почву для напряженности между проживающими в городе азербайджанцами и армянами. Первое такое безуспешное противостояние в Шуше армяне пытаются организовать в 1895 году. После этого, до установления в Азербайджане Советской власти, Шуша трижды подвергается разрушениям. В 1905 и 1918 годах, армяне с целью захватить город, дважды организовывают вооруженное нападение на

азербайджанское население. Каждый раз, получив достойный отпор азербайджанцев, армяне вынужденно отступают, но, к сожалению, при этих столкновениях некоторые кварталы города подвергаются разрушениям. Вооруженные нападения армян кроме разрушений приводили и к многочисленным людским потерям среди азербайджанского населения. В очередной раз армяне устраивают вооруженное нападение на мирных азербайджанцев в день «Новруз Байрам» 22 марта 1920 года, когда Азербайджан был независимым государством. Ценой больших потерь азербайджанское население добивается отступления армян. Только на этот раз больше половины города подвергается сильным разрушениям. Огромное число домов уничтожается в результате пожара, охватившего почти весь город.

После вхождения Азербайджана в состав Советского Союза, руины разрушенных жилых домов были снесены, а на их месте построены многоквартирные жилые дома. Только уцелевшие памятники архитектуры все еще продолжали восхищать своей красотой. В 1977 году Кабинет Министров Азербайджанской ССР, по инициативе общенационального лидера азербайджанского народа Гейдара Алиева, принимает Постановление «О создании в исторической части города Шуша историко-архитектурного заповедника». Благодаря принятым мерам, в Шуше официально было зарегистрировано 170 архитектурных и 160 культурных памятников. После принятия этого Постановления было сделано многое в сфере развития социально-экономической и культурной жизни города. Гейдар Алиев лично участвовал в открытии очередного памятника архитектуры, которые были восстановлены благодаря его усилиям. На встрече с руководством и жителями шушинского района, Гейдар Алиев сказал: «Шуша город памятников архитектуры. Все, что связано с богатой историей края надо беречь, а все древние строения надо реставрировать». В колыбели музыки Азербайджана – Шуше, которая хорошела изо дня в день, устраивались праздничные мероприятия, отличающиеся своеобразностью. Ежегодно 19 мая в Шуше, обычно на территории знаменитого Джыдыр дюзи, проводился фестиваль музыки с участием музыкантов, певцов, ханенде, поэтов, актеров, танцоров, жонглеров, силачей и спортсменов не только из Шуши, но и из других городов и столицы Азербайджана. Так же организовывались выставки национальных достояний Азербайджана. Социально-экономическое развитие и общественно-политическая и культурная жизнь Шуши освещалась в издаваемой в городе с 1932 года газете «Шуша», и на телевидении «Шуша», которое начало свое вещание с 1989 года.

В этот альбом мы включили фотографии, снятые в Шуше в конце XIX, начале, середине и 80-х годах XX в.в., отражающие счастливые дни, праздники, кварталы и памятники архитектуры города.

Кварталы города Шуша: Сеидли; Гуюлуг; Гурдлар; Ходжа Мирд-жанлы; Чухур mехелле; Гаджи Юсифли; Дердлер Гурду; Агадедели; Чол гала; Джульфалар; Мамайы; Мердинли; Саатлы; Демирчилер; Хамамгабагы; Тезе мехелле; Кочарли. Всего 17 кварталов.

Rus çarı I Aleksandr tərəfindən Qarabağ xanı Mehdiqulu xana bağışlanmış xanlıq bayrağı

Почётное знамя ханства, пожалованное российским императором Александром I Мехтигулу хану Карабахскому

Высочайше утвержденъ:
21-го Мая 1843 года.
Каспiйской Области.

Шуша.

Елизаветпольской губернiи. Уѣздный.

Въ верхней половинѣ щита, въ золотомъ полѣ, часть герба Каспiйской области; въ нижней, въ зеленомъ полѣ, скачущiй золотой конь, съ Азiатскимъ сѣдломъ и уздечкой; нижняя часть щита изображаетъ, что въ уѣздѣ разводится порода отличныхъ лошадей (карабахи), выдѣлываются Азiатскiя сѣдла и уздечки.

Şuşa şəhərinin gerbi. 21 may 1843-cü ildə təsdiq edilmişdir.

Герб города Шуша. Утвержден 21 мая 1843 г.

Şuşa şəhərinin əsası qoyulandan 1822-ci ilə kimi Şuşada kəsilmiş “Pənahabadi”
adlı gümüş və bürünc sikkələr
Серебряные и медные монеты «Панахабади». Чеканились в
Шуше с момента основания города до 1822 года

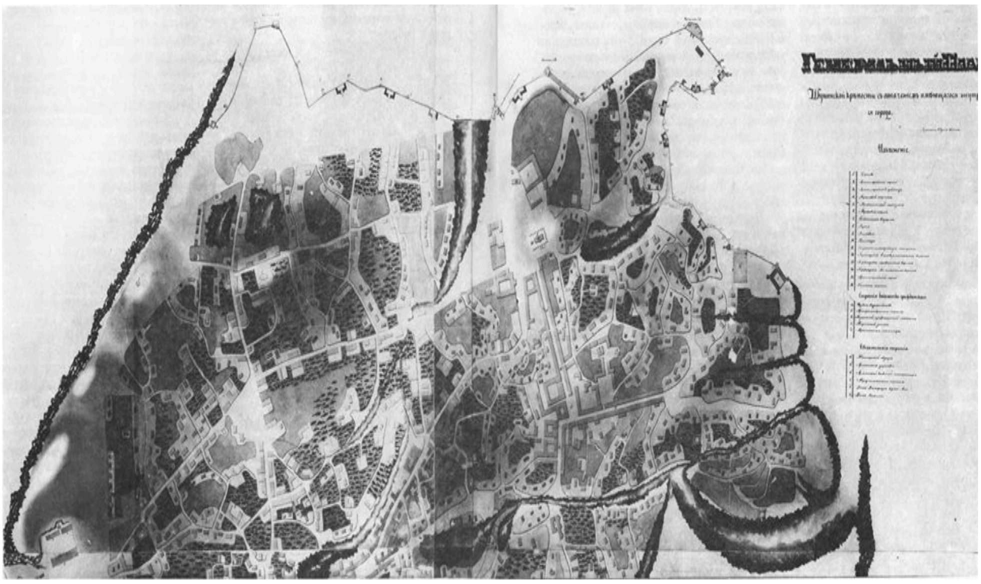

Şuşa şəhərinin baş planı. XIX əsr.
Генеральный план города Шуша. XIX в.

"Şuşa" xalçası. XIX əsr.
Ковёр «Шуша». XIX в.

Azərbaycan xalçaçılıq məktəblərindən biri olan Qarabağ xalçaçılıq məktəbi XVIII əsrdə Şuşada cəmlənmişdir. Qarabağ xalçalarının 33 kompozisiyası mövcuddur. Yerli qoyun növlərinin yununun xüsusiyyətlərinə görə Qarabağ xalçaları sıx hündür və yumşaq xova malikdir. Qarabağ xalçaları həyat eşqi və parlaq koloriti ilə seçilirlər. Onlar dörd qrupa bölünürlər: medalyonsuz, medalyonlu, namazlıqlar və süjetli. Bu xalçalar Qarabağın dağlıq hissəsində Malıbəyli, Muradxanlı, Daşbulaq, Cəbrayıl, Horadiz və bir çox başqa qəsəbələrində istehsal olunurdu. Azərbaycanın cənub-qərbində yerləşən Qarabağ xalça məktəbi iki regionda – dağlıq və aran zonalarında inkişaf etmişdir. Qarabağın Dağlıq zonasında XIX əsrdə xalça istehsalında Şuşa şəhəri və Daşbulaq, Dovşanlı, Girov, Trniviz, Çanaxçı, Tuğ, Köhnə Tuğlar, Hadrut, Muradxanlı, Qasımuşağı, Qubadlı, Qozağ, Mirseyid, Bağırbəyli, Xanlıq, Dağ Tumas kəndləri əsas rol oynayırdılar. Dağlıq zonaya nisbətən xammalla, şübhəsiz ki, daha yaxşı təmin olunmuş aran rayonlarında Cəbrayıl, Ağdam, Bərdə və Füzuli xalça istehsalında əsas yer tutur. Bu mərkəzin hər birində əhalisi satış üçün intensiv şəkildə xalça toxuyan çoxlu miqdarda kəndlər mövcud olmuşdur. Öz bədii quruluşu, texnoloji xüsusiyyətləri, rəng həlli baxımından Zəngəzur və Naxçıvan xalça istehsalı mərkəzləri də Qarabağ xalça məktəbinə daxildirlər.

"Aran xalçası", "Bağçadagüllər xalçası", "Balıq xalçası", "Buynuz xalçası", "Bərdə xalçası", "Bəhmənli xalçası", "Qarabağ xalçası", "Qoca xalçası", "Qasımuşağı xalçası", "Ləmbəran xalçası", "Muğan xalçası", "Talış xalçası", "Lampa xalçası", "Malıbəyli xalçası", "Xanqərvənd xalçası", "Xanlıq xalçası", "Xantirmə xalçası", "Çələbi xalçası", "Şabalıdbuta xalçası", və s. çeşnili xalça kompozisiyaları Qarabağ xalçaçılıq məktəbinin klassik nümunələrindəndir. Qarabağda evlərin interyerlərinə uyğunlaşdırılmış 5 xalçadan ibarət dəst xalı – gəbələr geniş yayılmışdır.

“Lampa” xalçası. XIX əsr.
Ковёр «Лямпя». XIX в.

В XVIII в. Карабахская школа ковра была сосредоточена в Шуше. Карабахская школа ковра охватывает юго-западный регион Азербайджана.

Включает такие поселения как Шуша, Малыбейли, Гиров, Дашбулаг, Довшанлы, Туг, Туглар, Мурадханлы, Гадрут, Гасымушагы, Кубатлы, Гозак, Мирсейид, Багирбейли, Ханлыг, Даг Тумас. Широко были распространены в Джебраиле, Агдаме, Барде и Физули. Во многих сёлах производились ковры и выставлялись на продажу. Частью Карабахской школы ковра являются также ковры Зангезура и Нахичевана. Известны такие композиции как Аран, Бахчадагюллер, Балыг, Буйнуз, Барда, Бахманлы, Карабах, Годжа, Касымушагы, Ламбараны, Муган, Талыш, Лампа, Ханлыг, Малыбейли, Хангарвард, Хантырма, Челеби, Шабалыдбута и т. д. В конце XIX века Я. Зедгенидзе отмечал, что ковроткачеством в Шуше в основном занимались азербайджанцы. О коврοделии в азербайджанских деревнях согласно М. Х. Гейдарову свидетельствуют и эпиграфические произведения XVI века из Лачинского района Азербайджана. Одним из наиболее известных азербайджанских ковров из Карабаха является ковёр «Шадда» (азерб. Şəddə). Известен ковёр Шадда, сотканный в деревне Ламбаран близ Барды. Ковёр был соткан в двух полотнах, которые были сшиты вместе по краям. Границы шиты красными полосами, что придаёт ковру особую тональность. Изображения верблюдов сотканы из особой ткани, белые части — шёлком.

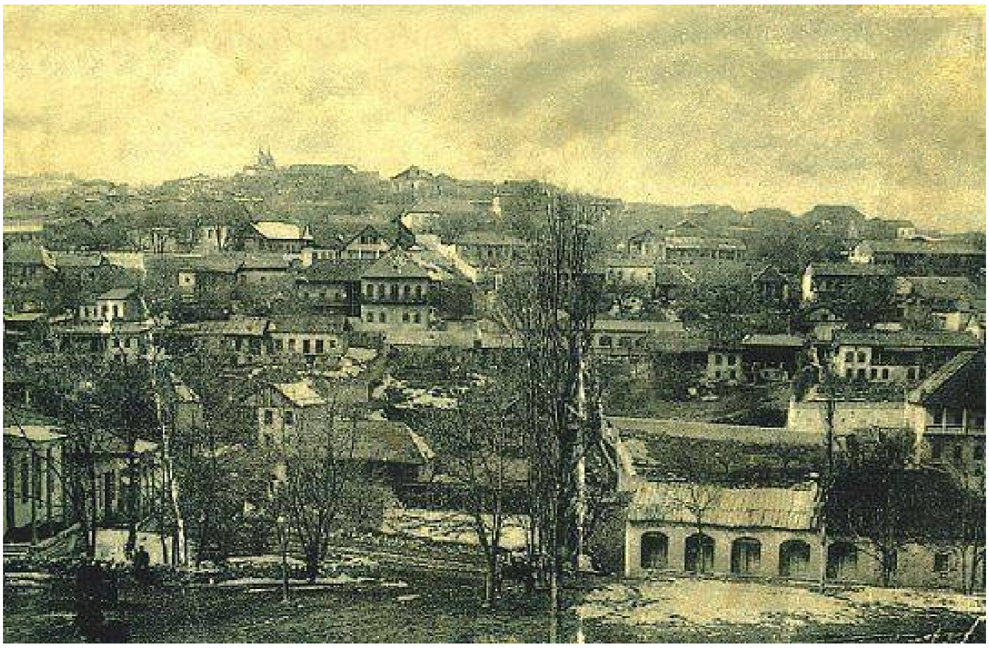

Köçərli məhəlləsi. Fotoşəkil 1902-ci ildə çəkilib.
Квартал Кочарли. Фото 1902 г.

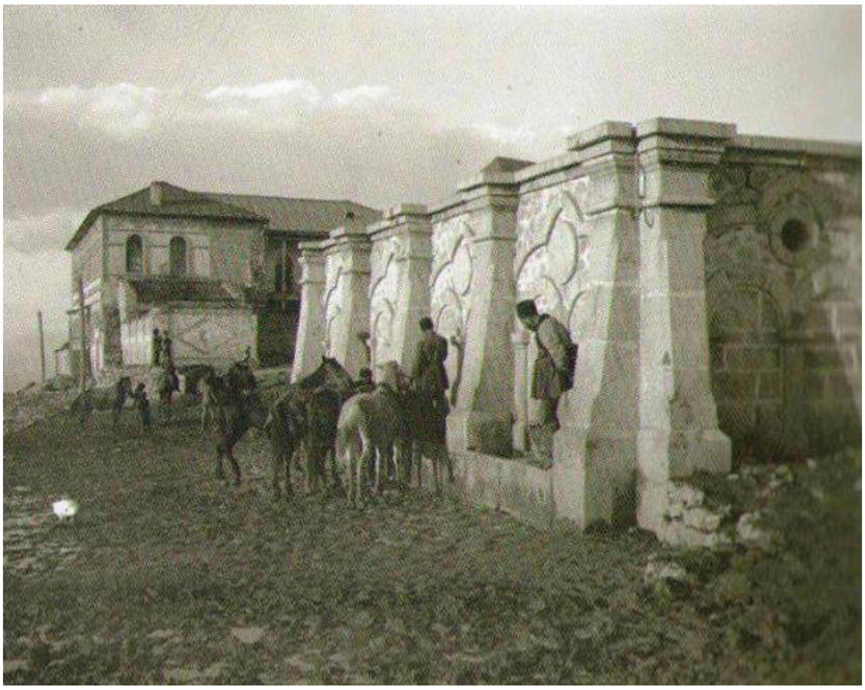

Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın vəsaiti hesabına 1873-cü ildə suyu ətraf dağlardan çəkilməklə tikilmiş, şairənin adını daşıyan bulaq. Arxa planda şairənin saray kompleksinin evidir. Fotoşəkil XIX əsrin sonlarında çəkilib.
Родник "Хан кызы". Вода к роднику была проведена из горных ключей в окрестностях города, а сам родник построен в 1873 г.. Все работы проводились на средства азербайджанской поэтессы Хан кызы Хуршид Бану Натаван (1830-1897) . Фотография конца XIX века.

Mamayı məhəlləsi. Fotoşəkil XIX əsrin sonlarında çəkilib.
Квартал Мамайы. Фото конца XIX в.

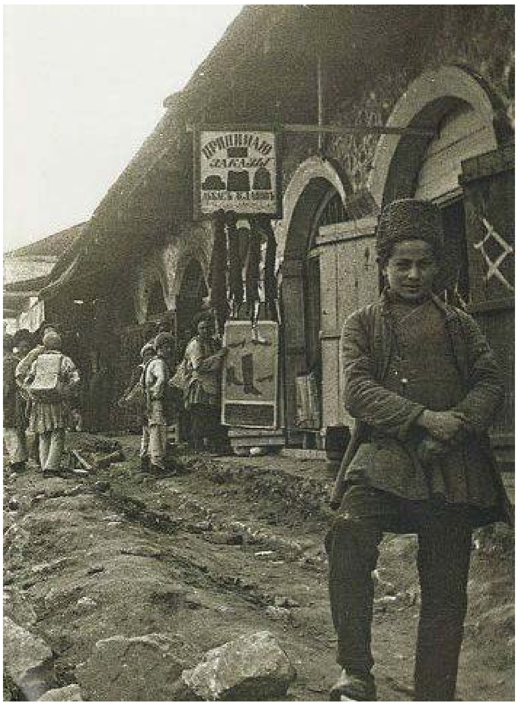
.
Xanlıq Muxtarın karvansarayı. Bazarbaşı meydanı.
Fotoşəkil XX əsrin əvvəllərində çəkilib.
Караван-сарай Ханлыг Мухтара. Площадь Базарбашы.Фото начала XX в.

Yay klubunun binası. Fotoşəkil XX əsrin əvvəllərində çəkilib.
Здание летнего клуба. Фото начала XX в

Səfərov qardaşlarının karvansarayı. Xoca Mircanlı məhəlləsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Fotoşəkil 1905-ci ildə çəkilib.
Караван-сарай братьев Сафаровых. Квартал Ходжа Мирджанлы.
Памятник архитектуры XIX в. Фото 1905 г.

Üç mıx qoruğundan Ağadədəli, Seyidli, Hamamqabağı və Qurdlar məhəllələrinin görünüşü.
Ön planda Zöhrabbəyovların 3 mərtəbəli malikanəsidir. Fotoşəkil XIX əsrin sonlarında çəkilib.
Вид на кварталы Агадедели, Хамамгабагы, Гурдлар и Сеидли из территории заповедника Уч мых. На переднем плане трехэтажное здание дома Зохраббековых. Фото конца XIX в.

Nəriman Nərimanov şuşalılarla. Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin həyəti.
Fotoşəkil 1920-ci ilin oktyabr ayında çəkilib.
Нариман Нариманов среди шушинцев. Двор мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага.
Фото 1920 года.

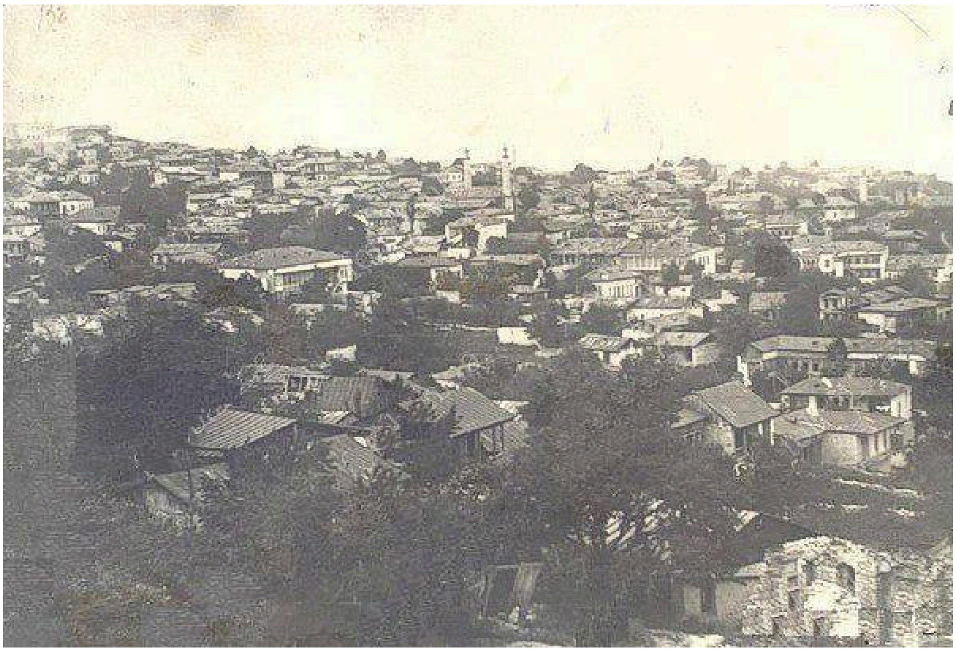

Üç mıx qoruğundan Ağadədəli, Mamayı və Təzə məhəllə məhəllələrinin görünüşü.
Fotoşəkil 1902-ci ildə çəkilib.
Вид на кварталы Агадедели, Мамайы и Тезе мехелле из территории заповедника
Уч мых. Фото 1902 г.

Çuxur məhəllə. Ön planda məhəllə bulağı, sağ tərəfdə "Saqqaxana" ibadətgahıdır.
XVIII əsrin memarlıq abidələridir. Fotoşəkil 1898-ci ildə çəkilib.
Квартал Чухур мехеле. На переднем плане родник квартала, справа святилище "Саггахана".
Памятники архитектуры XVIII в. Фото 1898 г.

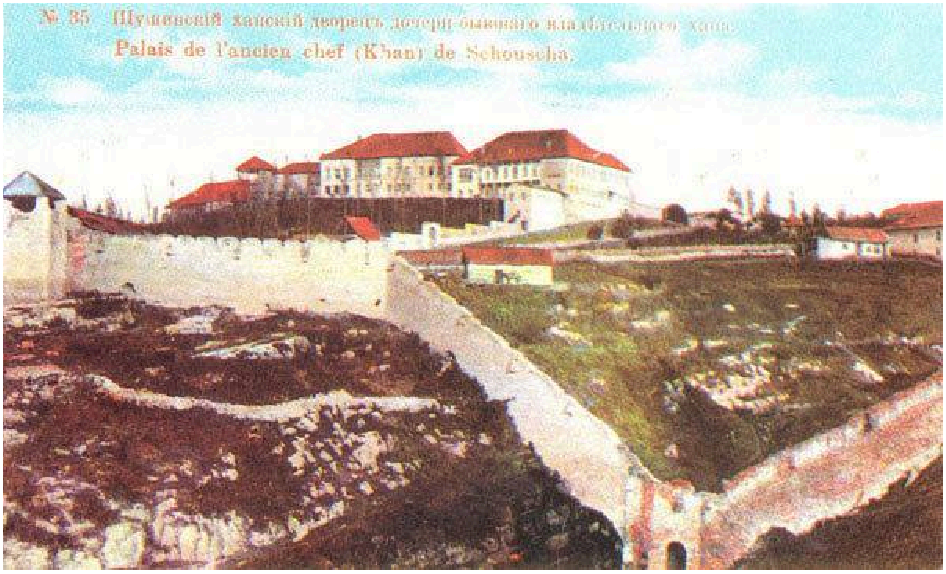

Görkəmli Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın saray kompleksinin fonunda Şuşa qala divarının fraqmenti. XVIII-XIX əsrlərin memarlıq abidələridir. Fotoşəkil XX əsrin əvvəllərində çəkilib. Фрагмент шушинской крепостной стены на фоне дворцового комплекса азербайджанской поэтессы Хан кызы Хуршид Бану Натаван. Памятники архитектуры XVIII-XIX в.в. Фото начала XX в.

Qarabağ taciri Hacı Qulunun sarayı. 1851-ci ilin memarlıq abidəsidir.
Milli dəyərlər nəzərə alınmaqla tikilmiş 3 mərtəbəli sarayda 46 otaq və 2 böyük qonaq zalı olub. Fotoşəkil 1898-ci ildə çəkilmişdir.
Дом дворцового комплекса карабахского купца Гаджи Гулу. Памятник архитектуры 1851 г. В трехэтажном дворце, построенном в лучших национальных традициях, было 46 комнат и два больших гостевых зала. Фото 1898 г.

Əsəd bəyin saray kompleksinin evləri. XVIII əsrin memarlıq abidələridir.
Ötən əsrin 80-ci illərində çəkilmiş fotoşəkil.
Дома дворцового комплекса Асад бека. Памятник архитектуры XVIII в.
Фото 80-х годов прошлого столетия.

Şəhərin yuxarı hissəsi. 1902-ci ildə çəkilmiş fotoşəkil
Верхняя часть города. Фото 1902 г.

Mamayı məhəlləsi. Aslan Qaraşarovun evi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Квартал Мамайы. Дом Аслана Гарашарова. Памятник архитектуры XIX в.

Şəhərin yuxarı hissəsinin ğörünüşü. 1902-ci ildə çəkilmiş fotoşəkil.
Общий вид верхней части города. Фото 1902 года.

Bəhmən Mrzə Qovanlı Qacarın saray kompleksinin evi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Ötən əsrin 80-ci illərində çəkilmiş fotoşəkil.

Дом дворцового комплекса Бахман Мирзы Гованлы Гаджара. Памятник архитектуры XIX в. Фото 80-х годов прошлого столетия.

Şəhərin yuxarı hissəsi. 1898-ci ildə çəkilmiş fotoşəkil.

Верхняя часть города. Фото 1898 г.

Şəhərin yuxarı hissəsi. 1898-ci ildə çəkilmiş fotoşəkil

Верхняя часть города. Фото 1898 г.

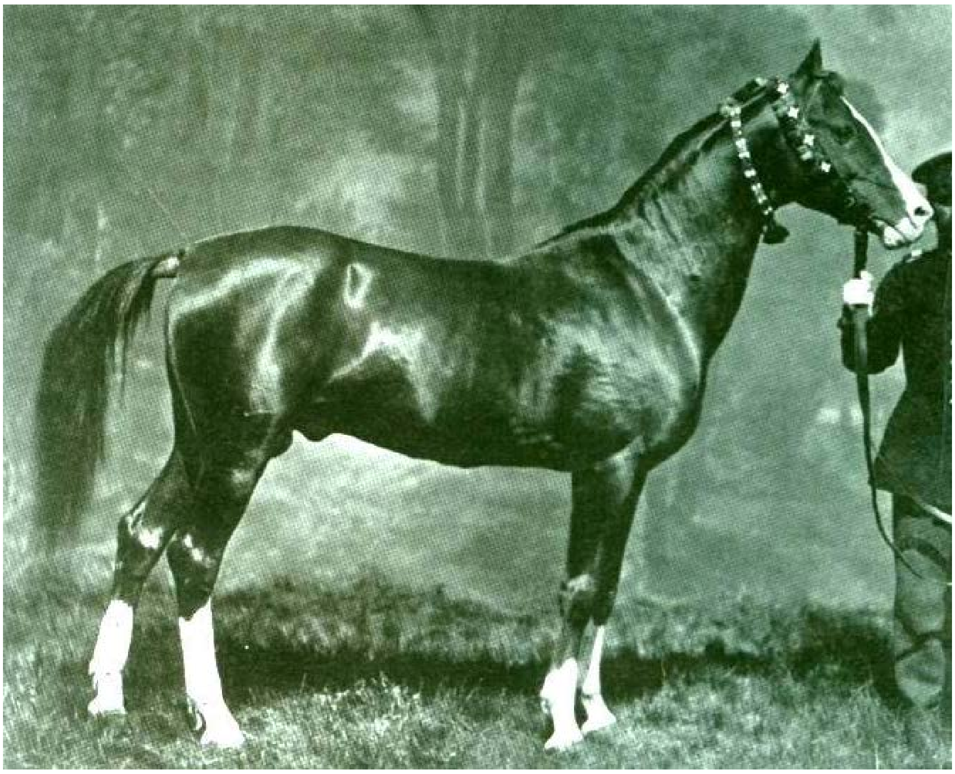

1867-ci ildə Ümumrusiya sərgisinin mükafatını qazanmış Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın at zavodunda yetişdirilmiş Əlyetməz ləqəbli Qarabağ atı.

Жеребец Альетмез из завода Хуршидбану Натаван, премированный на Всероссийской выставке в 1867 году

1905-1918-ci illərdə ermənilərin azərbaycanlılara qarşı təşkil etdikləri silahlı basqın zamanı dinc əhalini müdafiə edərkən ermənilər tərəfindən öldürülmüş azərbaycanlı şəhidlərin dəfn edildiyi Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin ərazisində salınmış şəhidlər xiyabanı. İşğaldan sonra qəbirlərin bir çoxu ermənilər tərəfindən dağıdılmışdı.

Аллея шахидов на территории мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага. Была заложена в 1905 году. В аллее были похоронены убитые армянами защитники города при нападении вооруженных армян на мирных азербайджанцев в 1905-1918 годах. После оккупации в 1992 году большинство могил было уничтожено армянами.

Şəhid Abbas bəy Vəzirovun qəbri 1918-ci il.
Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin ərazisində salınmış şəhidlər xiyabanı.
Могила Аббас Бек Везирова, убитого армянами в 1918 г.
Аллея шахидов на территории мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага.

Şəhid Teymur Mehdi oğlunun qəbri. Baş daşı üzərində yazılmışdır: "Hər kəs gedəcək, hər kəs ölümü dadacaq." 1338 (1918)-ci il. Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin ərazisində salınmış şəhidlər xiyabanı.
Могила Теймура Мехти оглы, убитого армянами в 1918 г. На надгробии написано: "Всех постигнет смерть, все уйдут в мир иной". 1338 г.(1918 г.).
Аллея шахидов на территории мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага.

Şəhid Kərbəlayı İsmayılın qəbri. 1918-ci il. Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin ərazisində salınmış şəhidlər xiyabanı.
Могила Кербалаи Исмаила, убитого армянами в 1918 г.
Аллея шахидов на территории мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага.

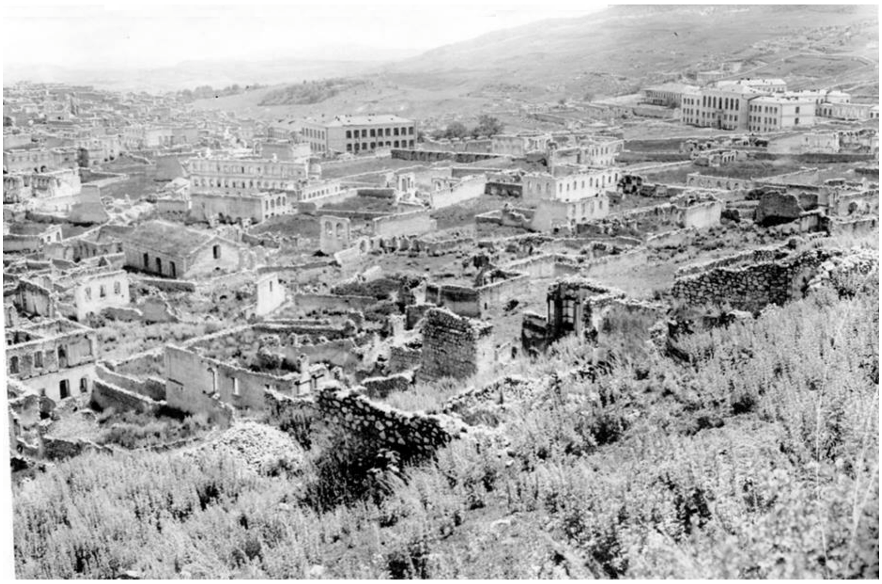

22 mart 1920-ci ildə ermənilərin azərbaycanlılara qarşı təşkil etdikləri silahlı basqın nəticəsində möhkəm dağıntılara məruz qalmış Mamayı, Ağadədəli və Köçərli məhəllələrindəki yaşayış evləri
Разрушенные и сожженные армянами жилые дома в кварталах Мамайы, Агадедели и Кочарли, во время вооруженного нападения на мирных азербайджанцев 22 марта 1920 г.

22 mart 1920-ci ildə ermənilərin azərbaycanlılara qarşı təşkil etdikləri silahlı basqın nəticəsində möhkəm dağıntılara məruz qalmış Mamayı məhəlləsinin yuxarı hissəsində yerləşən yaşayış evləri
Разрушенные и сожженные армянами жилые дома в верхней части квартала Мамайы, во время вооруженного нападения на мирных азербайджанцев 22 марта 1920 г.

22 mart 1920-ci ildə ermənilərin azərbaycanlılara qarşı təşkil etdikləri silahlı basqın nəticəsində möhkəm dağıntılara məruz qalmış yaşayış evləri

Разрушенные и сожженные армянами жилые дома, во время вооруженного нападения на мирных азербайджанцев 22 марта 1920 г.

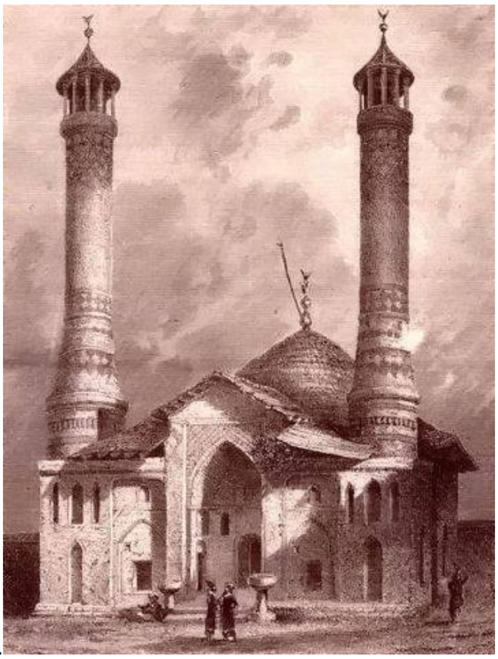

.

Yuxarı Gövhər Ağa məscidi. II Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Çavanşirin göstərişi ilə 1769-cu ildə inşa edilib. Görkəmli rus rəssamı V.V.Vereşaginin 1865-ci ildə çəkdiyi rəsm.

Мечеть Юхары (Верхнее) Гевхар Ага. Построен по велению II карабахского хана Ибрагимхалил хан Джаваншира в 1769 г.

Рисунок русского живописца Верещагина В.В. 1865 г. Шуша.

Müqəddəs Məhərrəm ayında Aşura dini mərasim tədbirləri. Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin qarşısı. Rəsm 1865-ci ilin may ayında görkəmli rus rəssamı V.V.Vereşagin tərəfindən çəkilmişdir.
Траурное шествие Ашура по случаю случаю священного месяца Мухаррам у мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага. Рисунок русского художника Верещагина В.В. Шуша, 1865 год.

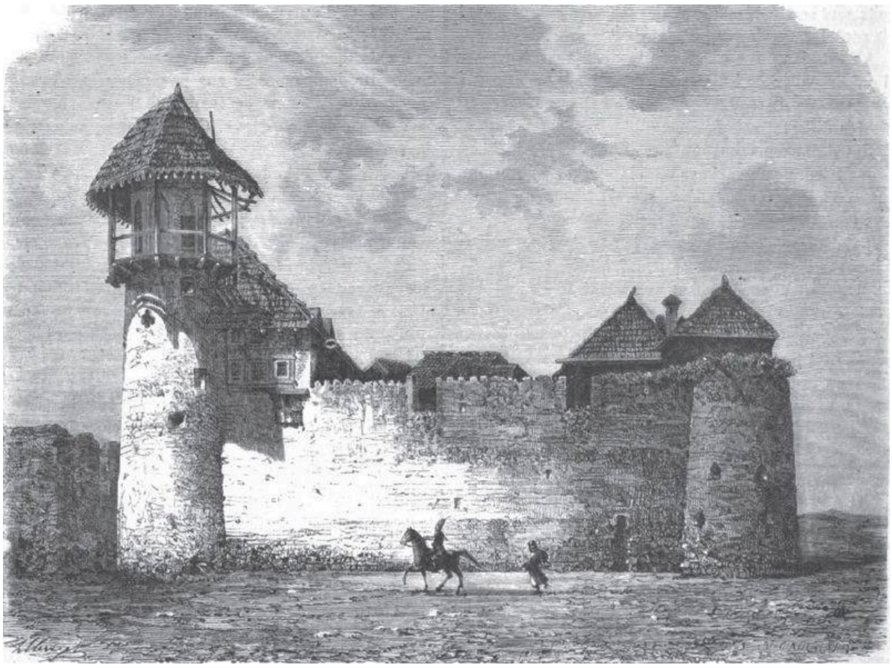

Qara Böyük Xanım qəsri. Qurdlar məhəlləsi. Rəsm 1865-ci ildə görkəmli rus rəssamı V.V.Vereşagin tərəfindən çəkilmişdir.
Замок Кара Беюк Ханум. Квартал Гурдлар. Рисунок русского живописца Верещагина В.В. 1865 г. Шуша.

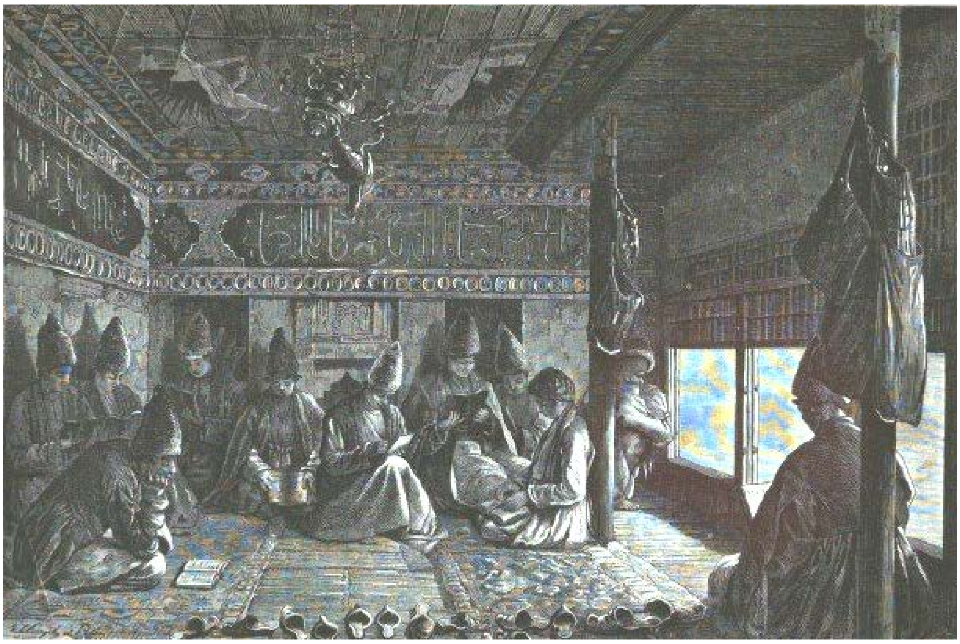

Azərbaycanlı uşaqlar mədrəsədə dərs zamanı. Rəsm 1865-ci ilin may ayında görkəmli rus rəssamı V.V.Vereşagin tərəfindən çəkilmişdir.

Азербайджанские дети на занятиях в медресе. Рисунок выдающегося русского живописца и литератора, одного из наиболее известных художников-баталистов Верещагина Василия Васильевича. Шуша, 1865 г..

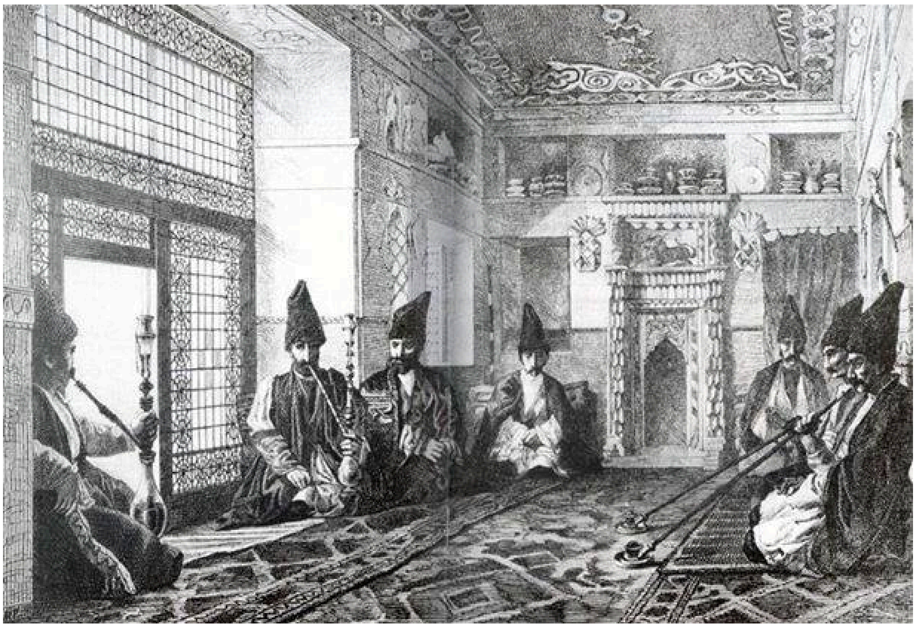

Şuşada bəy evinin qonaq otağı. Rəsm 1865-ci ilin may ayında görkəmli rus rəssamı V.V.Vereşagin tərəfindən çəkilmişdir.

Зал бекского дома в Шуше. Рисунок выдающегося русского живописца и литератора, одного из наиболее известных художников-баталистов Верещагина Василия Васильевича (1865 г.).

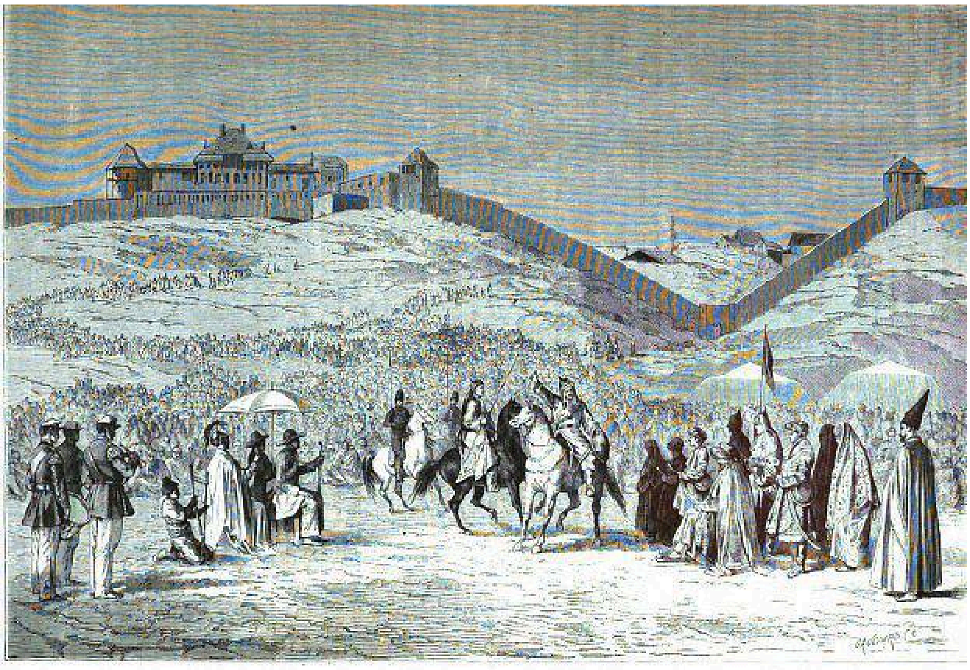

İran ordusu Şuşa qalasını mühasirəyə alarkən. Rəsm 1865-ci ilin may ayında görkəmli rus rəssamı V.V.Vereşagin tərəfindən çəkilmişdir.
Осада шушинской крепости иранской армией. Рисунок выдающегося русского живописца и литератора, одного из наиболее известных художников-баталистов
Верещагина Василия Васильевича (05.1865 г.)

Görkəmli Azərbaycan şairi, Qarabağ xanının vəziri Molla Pənah Vaqifin qəbri üstündə tikilmiş məqbərənin qarşısında Vaqif poeziya günlərinə həsr edilmiş tədbir. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev tədbir iştirakçıları arasında. 1982-ci il.
Мероприятия по случаю дней поэзии Видного азербайджанского поэта-визиря карабахского ханства Молла Панах Вагифа у мавзолея на могиле поэта. Среди участников мероприятия общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев. 1982 г.

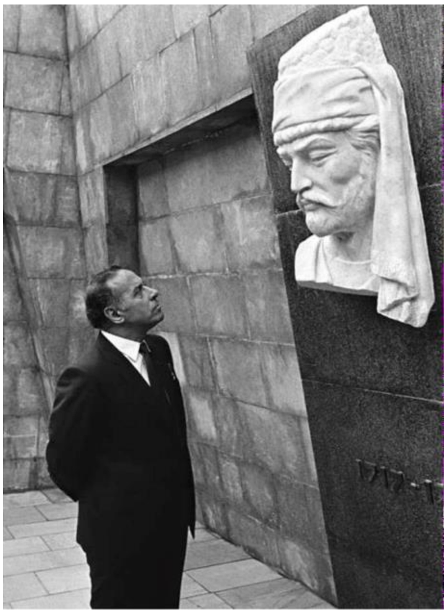

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev görkəmli Azərbaycan şairi, Qarabağ xanının vəziri Molla Pənah Vaqifin qəbri üstündə tikilmiş məqbərənin içərisində şairin büstü qarşısında
Общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев у бюста Видного азербайджанского поэта-визиря карабахского ханства Молла Панах Вагифа (1717-1797) в мавзолее на могиле поэта

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev Şuşada görkəmli Azərbaycan şairəsi Natəvanın vəsaiti hesabına tikilmiş bulağın qarşısında. Heydər Əliyevdən sağ tərəfdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, sol tərəfdə isə Azərbaycanın Rusiya Federasiyasındakı səlahiyyətli səfiri Polad Bülbül oğlu. 1982-ci il.
Общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев у родника поэтессы Натаван. Справа от Гейдара Алиева Президент Азербайджанской Республики Ильхам Алиев, слева посол Азербайджана в Российской Федерации Полад Бюльбюль оглы. 1982 г.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev həyat yoldaşı
Zərifə xanımla Vaqifin poeziya günlərinə həsr olunmuş tədbirdə. 1982-ci il.
Общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев с супругой
Зарифой ханум на мероприятии по случаю дней поэзии Вагифа. 1982 г.

Heydər Əliyev şuşalılarla. 14 yanvar 1982-ci il. "Meydan" məhəlləsi.
Гейдар Алиев с шушинцами. 14 января 1982 года. Площадь "Мейдан".

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev Şuşa qalasının "Gəncı qapısı"-nın bərpasından sonra açılışında. Şuşa şəhərinin qala divarının və ümumiyyətlə bütün tarixi abidələrinin bərpası Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə həyata keçirilmişdir.

Общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев на открытии гяджинских ворот шушинской крепости после реставрации. Реставрация крепостной стены и всех памятников архитектуры города Шуша была воплощена в жизнь по инициативе Гейдара Алиева.

Görkəmli Azərbaycan şairi, Qarabağ xanının vəziri Molla Pənah Vaqifin qəbri üstündə tikilmiş məqbərənin açılışı. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev tədbir iştirakçıları arasında. 1982-ci il.

Открытие мавзолея на могиле Видного азербайджанского поэта-визиря карабахского ханства Молла Панах Вагифа. Среди участников мероприятия общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев. 1982 г.

Məşhur Xarı Bülbül gülü - Azərbaycanın nadir endemik bitki növüdür.
Əsasən, Qarabağ ərazisində rast gəlinir. Xüsusi gözəlliyi ilə seçilir.
Şuşanın rəmzlərindən biridir.

Знаменитый цветок эндемик - Хары Бюльбюль. Произрастает
в основном на территории Карабаха и Шуши.
Один из символов города Шуша.

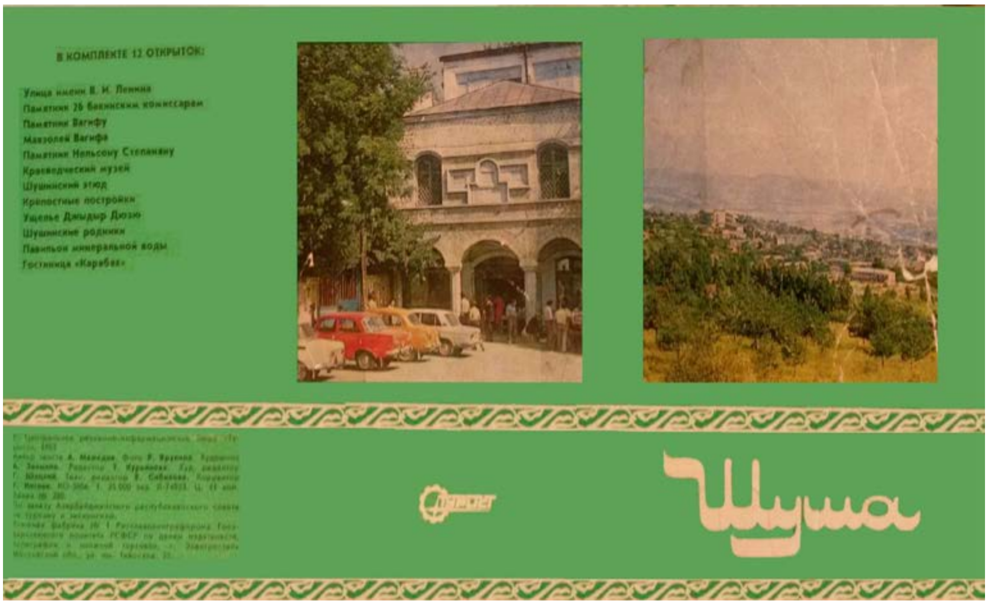

Şuşa turist bukleti. 1983-cü il

Şuşa – ittifaq miqyasında gözəl dağ – iqlim və balneoloji kurortudur. Burada sanatoriyalar, pansionatlar və turist bazaları inşa edilmişdir. Şəhərin ətrafında karbon turşulu – hidrokarbonatlı – natriumlu "narzan" tipli çoxsaylı mineral su mənbələri aşkar edilmişdi. Bu müalicəvi su Şuşanın sanatoriyalarında həm süfrə suyu kimi, həm də vanna qəbulunda müvəffəqiyyətlə istifadə olunur. Bu sular nəfəs yolu xəstəlikləri, həzm, sinir sisteminin pozulması, qan azlığı kimi xəstəliklərin müalicəsi zamanı çox xeyirlidir. Şəhərdə gözəl mineral su qalereyası inşa edilmişdir. Buraya su şəhərdən 30 km kənarda yerləşən mənbədən boru vasitəsi ilə çəkilmişdir. Həmçinin mineral su doldurulması zavodu da mövcuddur. Şuşa həm də qədim incəsənət mərkəzi kimi məşhurdur. Şəhərdə tarix muzeyi, dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun ev muzeyi, xalça muzeyi və bir çox başqa muzeylər fəaliyyət göstərir. Çoxsaylı parklar və güllüklər şəhərin təbii gözəlliyinə əlavə rəng qatır. Şəhər hər tərəfdən palıd, fıstıq, vələs meşələri, yaşıl yamaclar və meyvə bağları ilə əhatə olunub. Gözəl təbiət, tarixi abidələr, əlverişli iqlim burada turizmin inkişafına şərait yaradır. Məşhur Şuşa kurortu eyni zamanda müasir turizm mərkəzi kimi də tanınır. Şuşada SSRİ vətəndaşları ilə yanaşı həm də bütün digər sosialist ölkələrin vətəndaşları da istirahət edir və sağlamlıqlarını möhkəmləndirirlər.

Туристический буклет Шуша. 1983 г.

Шуша - превосходный горноклиматический и бальнеологический курорт, здравница союзного масштаба. Здесь построены санатории, пансионаты, турбаза. В окрестностях города найдены многочисленные минеральные углекисло-щелочно-железистые источники типа "нарзан"; наиболее известны - "туршсу" и "демир-су". Эта целебная вода с успехом применяется в здравницах Шуши. Углекислые воды минеральных источников используют для питьевого лечения, ванн и др. процедур. Эффективны при лечении заболеваний органов дыхания, пищеварения, функциональных расстройств нервной системы, малокровия. В городе построен красивый павильон минеральной воды, куда она приходит по тридцатикилометровому трубопроводу. Имеется также завод разлива минеральных вод. Город известен как старинный центр народного искусства (ковроделия, декоративной росписи); Музей истории города, мем. Дом-музей композитора У. Гаджибекова. Сохранились остатки крепостных стен, замки 18 в., жилые дома 18-19 вв. с росписями. В Шуше много парков, скверов, цветников. Окрестности города - это море зелени: леса из дуба, бука, граба, зеленые холмы, фруктовые сады. Красочная природа, памятники старины, хороший климат - все здесь способствует развитию туризма. Шуша наряду со своей курортной известностью становится популярным туристическим центром. В Шушу приезжают отдыхать и поправлять здоровье со всех концов СССР.

Şuşa qalasının Gəncə qapısı. Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşirin
təşəbbüsü ilə 1750-1756-cı illərdə inşa edilmişdir. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Гянджинские ворота шушинской крепости. Была воздвигнута по велению
Панах Али хан Джаваншира в 1750-56 г.г.. Памятник архитектуры XVIII в.

I Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşirin sarayının xarabalıqları. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Руины дворца I Карабахского хана Панах Али хан Джаваншира.
Памятник архитектуры XVIII в.

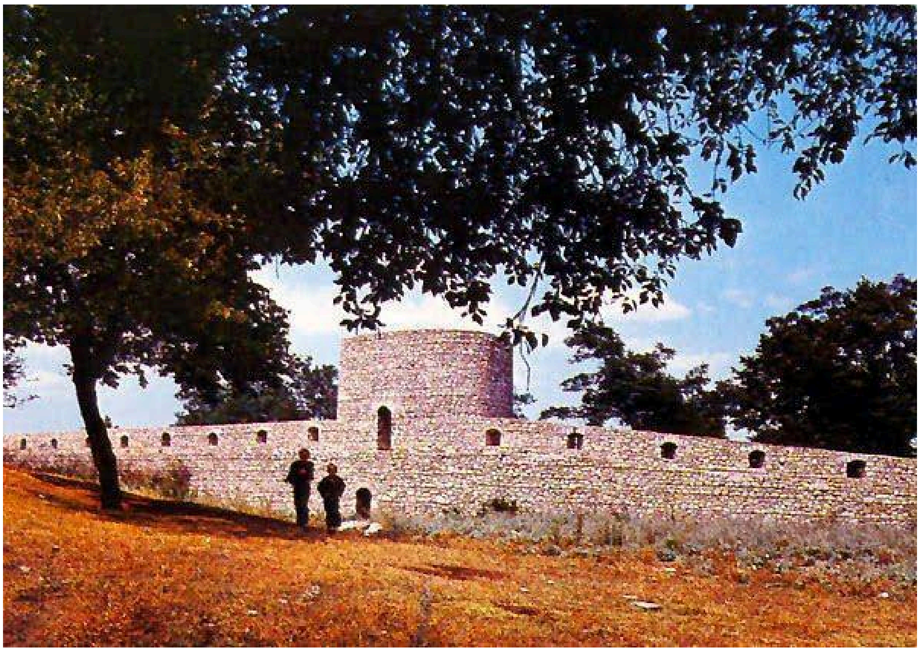

Şuşa qala divarının Şuşa sanatoriyasının istirahət evinin ərazisində olan fraqmenti.
Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşirin təşəbbüsü ilə 1750-1756-cı illərdə
inşa edilmişdir. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Фрагмент шушинской крепостной стены на территории дома отдыха санаторий Шуша.
Была воздвигнута по велению карабахского хана Панах Али хан Джаваншира
в 1750-56 г.г.. Является памятником архитектуры XVIII в.

Şuşa qala divarının ümumi görünüşü. Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşirin təşəbbüsünə
əsasən 1750-1756-cı illərdə inşa edilmişdir. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Общий вид шушинской крепостной стены. Была воздвигнута по велению
карабахского хана Панах Али хан Джаваншира в 1750-56 гг.

Şuşa qala divarının şəhərin aşağı hissəsində olan fraqmenti. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Фрагмент шушинской крепостной стены в нижней части города.
Памятник архитектуры XVIII в.

Şuşa qala divarının Gəncə qapısı yaxınlığındakı fraqmenti. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Фрагмент шушинской крепостной стены близ гянджинских ворот крепости. Является памятником архитектуры XVIII в.

Şuşa qala divarının şəhərin qərb hissəsində sıldırım qaya üzərində tikilmiş fraqmenti.
XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Фрагмент шушинской крепостной стены на отвесной скале в западной части шушинского плато. Является памятником архитектуры XVIII в.

Şuşa qala divarının Şuşa sanatoriyasının istirahət evinin ərazisində olan fraqmenti.
XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Фрагмент шушинской крепостной стены на территории дома отдыха санаторий Шуша.
Является памятником архитектуры XVIII в.

Şuşa qala divarının Gəncə qapısı yaxınlığındakı fraqmenti.
XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Фрагмент шушинской крепостной стены близ гянджинских ворот крепости.
Является памятником архитектуры XVIII в.

Şuşa qala divarının Gəncə qapısı yaxınlığındakı fraqmenti. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Фрагмент шушинской крепостной стены близ гянджинских ворот крепости.
Является памятником архитектуры XVIII в.

Şuşa qala divarının gözətçi bürcünün qala divarında olan və atəş üçün nəzərdə tutulan dəlikdən görünüşü. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Вид на сторожевую башню шушинской крепостной стены через отверстие для стрельбы на стене. Является памятником архитектуры XVIII в.

İbrahimxəlil xanın Daşaltı dərəsində yerləşən sığınacağının xarabalıqları. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Убежище Ибрагимхалил хана в ущелье Дашалты. Памятник архитектуры XVIII в.

Köçərli məhəlləsinin aşağı hissəsinin Şuşa qalasının Gəncə qapısından görünüşü.
Вид на нижнюю часть квартала Кочарли с гянджинских ворот шушинской крепости.

Məşhur Şuşa türməsi. XIX əsrin ikinci yarısında Xan qızı Natəvanın vəsaiti hesabına inşa edilmişdir. Bundan əvvəl şuşalı məhkumlar Gəncə şəhərində yerləşən həbsxanada saxlanılırdılar və onların qohumları görüşmək üçün uzun yol qət etməli olurdular.
Знаменитая шушинская тюрьма. Построена на средства поэтессы Хан кызы Натаван во второй половине XIX в. До этого осужденные шушинцы содержались в исправительной колонии города Гянджа и это создавало много неудобств родственникам осужденных.

İsa bulağı meşəsi

Лес в окрестности родника “Иса булагы”

Cıdır düzünün "Üç mıx" qoruğundan görünüşü

Джыдыр дюзи. Вид из территории заповедника Уч мых.

Kiçik Kirs dağının ətəkləri.
Предгорья Малого Кирса.

Böyük Kirs dağının zirvəsi. Hündürlüyü dəniz səviyyəsindən 2725 m.
Вершина горы Большой Кирс. Высота 2725 м. над ур. моря.

Daşaltı dərəsi
Ущелье Дашалты

Bakı - Şuşa yolu. (7 qat)
Дорога Баку - Шуша

Cıdır düzündən Daşaltı dərəsinin görünüşü. Üfüqdə görünən Böyük Kirs dağının zirvəsidir. Dəniz səviyyəsindən 2725 metr hündürlükdə yerləşir.

Вид на ущелье Дашалты с Джыдыр дюзи. На горизонте гора Беюк (Большой) Кирс. Высота 2725 м. над ур. моря.

Məşhur "Çətir" şəlaləsi. Daşaltı dərəsinin cənub şərq hissəsində yerləşir.

Знаменитый водопад "Зонтик". Находится на юго-восточной части шушинского плато в ущелье Дашалты.

Cıdır düzündən Topxana meşəsinin görünüşü
Вид на лес Топхана с Джыдыр дюзи.

Cıdır düzü. Şuşalıların və şəhərin qonaqlarının istirahət etdikləri yerlərdən biri. Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulmamışdan əvvəl Şuşa bəyləri burada məşhur Qarabağ atlarının iştirakı ilə cıdır yarışları təşkil edərdilər.
Джыдыр дюзи. Один из излюбленных мест отдыха шушинцев и гостей города. До установления в Азербайджане Советской Власти дворяне города устраивали здесь скачки с участием известных карабахских скакунов.

Şuşa şəhərinin televiziya qüllələri. Dəniz səviyyəsindən 1525 metr yüksəklikdə yerləşən "Qızıl qaya" dağında quraşdırılmışdır. Şuşa televiziyası 1989-cu ildən yayımlanırdı.
Телевизионные башни города Шуша. Установлены на вершине горы Золотая скала. На высоте 1525 м. над ур. моря. Шушинское телевидение начало свое вещание с 1989 г.

Qızıl qaya dağı. Hündürlüyü dəniz səviyyəsindən 1525 m.
Гора "Гызыл гая" (Золотая скала). Высота 1525 м. над ур. моря.

Şuşa - Laçın yolu
Дорога Шуша-Лачин

Qarabağın cənub hissəsinin Cıdır düzündən görünüşü. Şəkildə soldan birinci Şuşa şəhər İcra Hakimiyyətinin Başçısı Mikayıl Gözəlovdur.
Вид на южный Карабах с Джыдыр дюзи. На фотографии первый слева Глава Исполнительной Власти города Шуша Микаил Гезалов.

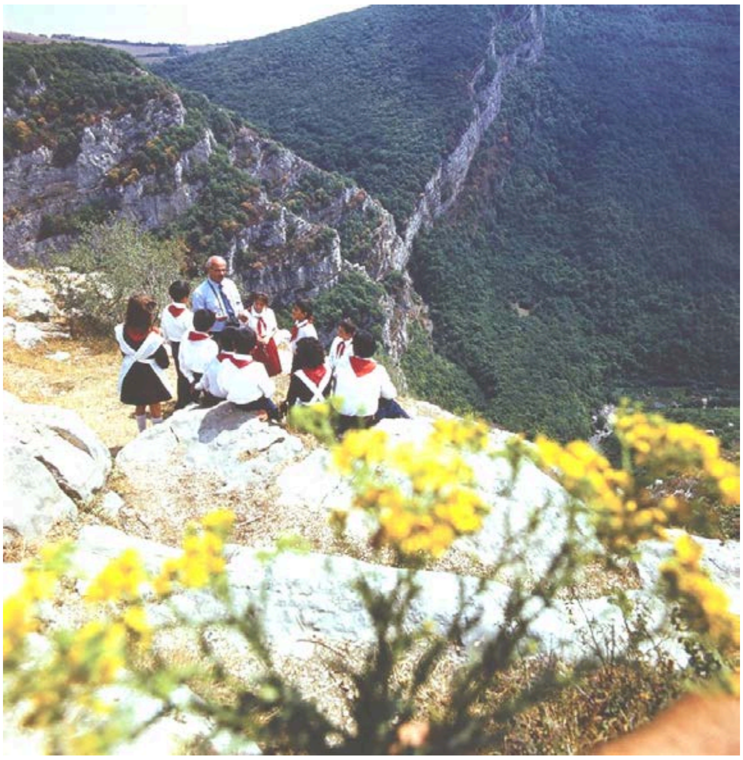

Pionerlər Cıdır düzündə

Пионеры в Джыдыр дюзи

Musiqi festivalı (mahnı bayramı) ilə əlaqədar Cıdır düzündə təşkil olunmuş bayram tədbirləri.
Ötən əsrin 70-ci illərindən hər il may ayının 19-da təşkil olunurdu.

Праздничные мероприятия по случаю фестиваля музыки в Джыдыр дюзи.
Проводился в Шуше ежегодно 19 мая с 70-х годов прошлого столетия.

Dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun heykəlinin açılışı ilə əlaqədar təşkil olunmuş bayram tədbirləri. Görkəmli Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın malikənəsinin ərazisi.
Праздничные мероприятия, устроенные по случаю открытия памятника Великому азербайджанскому композитору Узеиру Гаджибекову. Территория имения Видной азербайджанской поэтессы Хан кызы Хуршид Бану Натаван.

Xarı Bülbül festivalı. 1989-cu il. Şəhərin qonaqları və sakinləri Cıdır düzünə gedərkən.
Фестиваль Хары Бюльбюль. 1989 год. Гости и жители города идут на праздничные мероприятия в Джыдыр дюзи через квартал Сеидли.

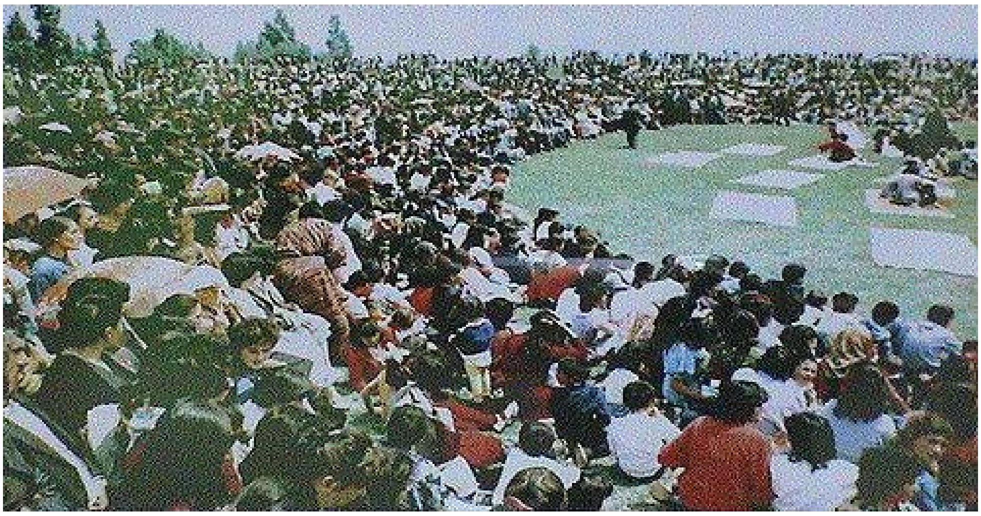

Beynəlxalq Xarı Bülbül festivalı ilə əlaqədar Cıdır düzündə təşkil edilmiş
bayram tədbirləri. 1989-cu il.

Праздничные мероприятия в Джыдыр дюзи по случаю Международного фестиваля
Хары Бюльбюль. 1989 год.

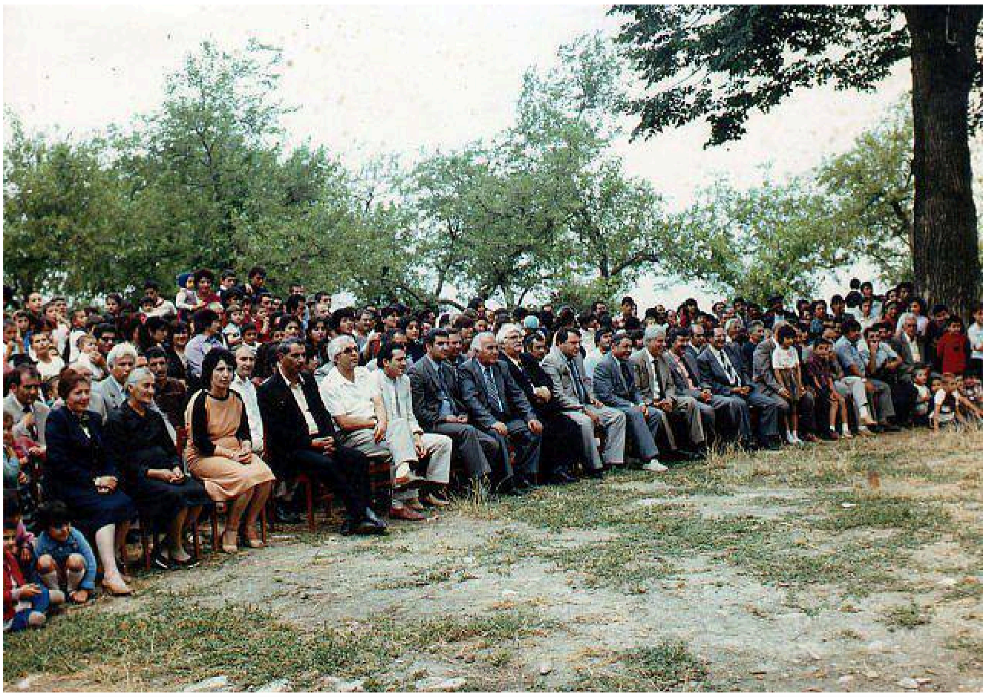

Dünya şöhrətli bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun 100 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbir.
Xan qızı Natəvanın malikanəsinin ərazisi.

Мероприятия, посвященные 100-летнему юбилею всемирно известного композитора
Узеира Гаджибекова. Территория имения поэтессы Хан кызы Натаван.

Azərbaycanın milli dəyərlərinin səhnələşdirilmiş sərgisi.
Şuşa qalasının Gəncə qapısı. 1988-ci il.
Театрализованная выставка национальных достояний Азербайджана.
Гянджинские ворота шушинской крепости. 1988 г.

Novruz bayramı ilə əlaqədar Bazarbaşı meydanında təşkil olunmuş bayram tədbirləri. 1989-cu il.
Праздничные мероприятия по случаю Новруз байрам на площади Базарбашы. 1989 год.

Özbəkistan SSR mədəniyyət və ədəbiyyat günləri iştirakçıları
Molla Pənah Vaqifin büstü önünə gül qoyarkən. 1979-cu il.
Участники дней литературы и искусства Узбекской ССР возлагают
цветы к памятнику Молла Панах Вагифу. 1979 г.

Musiqi festivalı (mahnı bayramı) ilə əlaqədar Cıdır düzündə təşkil olunmuş bayram tədbirləri.
Ötən əsrin 70-ci illərindən hər il may ayının 19-da təşkil olunurdu.
Праздничные мероприятия по случаю фестиваля музыки в Джыдыр дюзи.
Проводился в Шуше ежегодно 19 мая с 70-х годов прошлого столетия.

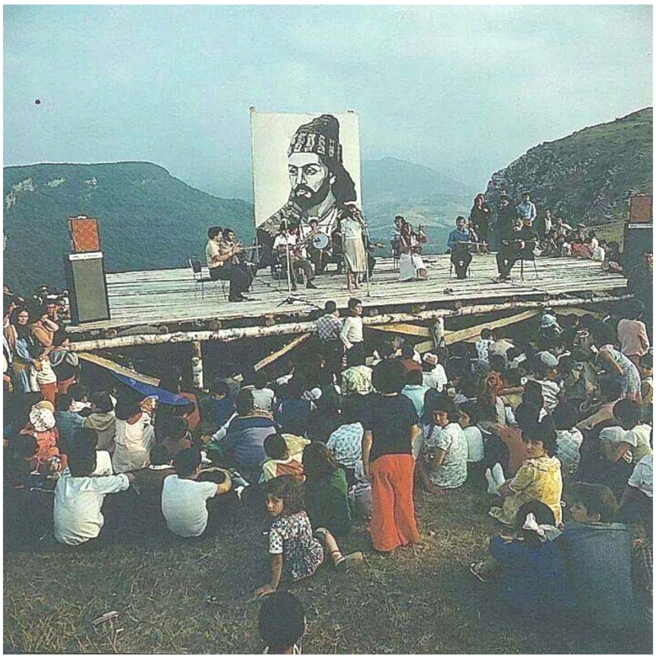

Dahi Azərbaycan şairi Molla Pənah Vaqifin poeziya günləri ilə əlaqədar
Cıdır düzündə təşkil olunmuş bayram tədbirləri. 1983-cü il.
Праздничные мероприятия по случаю дней поэзии Великого азербайджанского
поэта Молла Панах Вагифа в Джыдыр дюзи 1983 год.

Dahi Azərbaycan şairi Molla Pənah Vaqifin poeziya günləri ilə əlaqədar
Mamayı məscidində təşkil olunmuş tədbir. 1983-cü il.
Мероприятия по случаю дней поэзии Великого азербайджанского поэта Молла Панах Вагифа.
Интерьер мечети Мамайы 1983 год.

Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin qarşısında təşkil edilmiş qədim Azərbaycan xalçalarının sərgisi. 1985-ci il.

Выставка старинных азербайджанских ковров у мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага. 1985 год.

Dahi Azərbaycan şairi Molla Pənah Vaqifin məzarı üstündə inşa edilmiş mavzoleyin interyeri. Polad Bülbül oğlu şairin qəbrini ziyarət edərkən. 1987-ci il.

Интерьер мавзолея на могиле Видного азербайджанского поэта Молла Панах Вагифа. Среди посетителей могилу поэта Полад Бюльбюль оглы. 1987 г.

Şuşanın qonaqları Şuşa qalasının Gəncə qapısı qarşısında. 1987-ci il.
Гости нашего города у гянджинских ворот шушинской крепости.

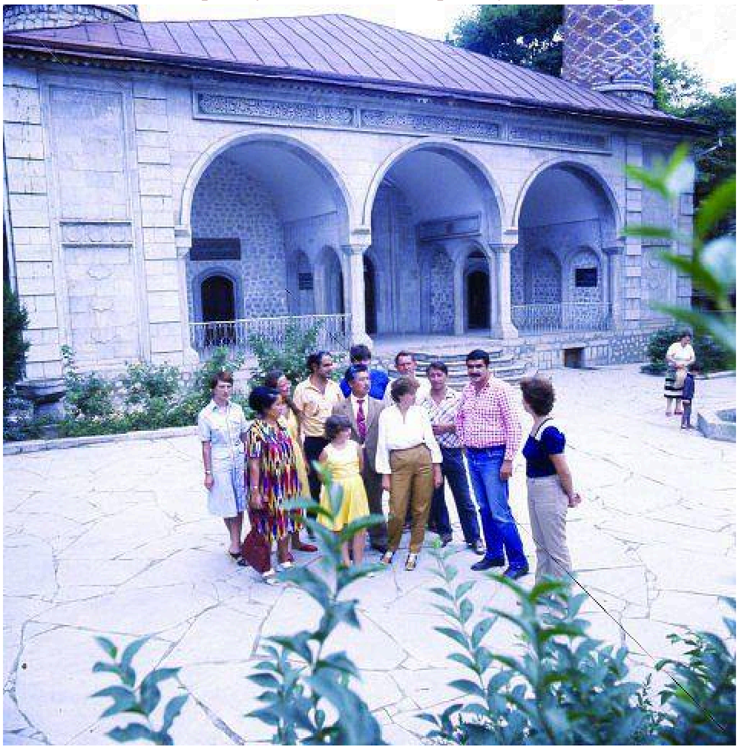

Şəhərimizin qonaqları Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin qarşısında. 1987-ci il.
Гости нашего города у мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага.
Памятник архитектуры XVIII в. 1987 год.

Çuxur məhəllə məscidinin xarabalıqları. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
İşğaldan sonra dağıdılmışdır.
Руины мечети квартала Чухур мехелле. Является памятником архитектуры XVIII в.
Была разрушена после оккупации города армянскими вооруженными формированиями 08.05.1992 года.

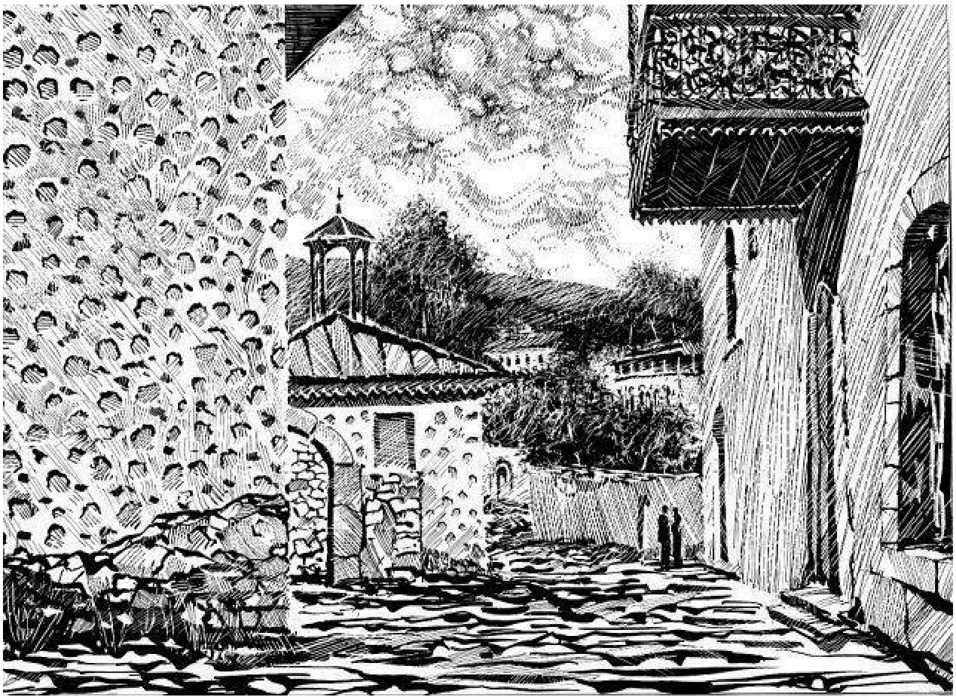

Seyidli məhəlləsinin məscidi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Мечеть квартала Сеидли. Памятник архитектуры XVIII в.

Bəhmən Mirzənin saray kompleksinə aid Köçərli məscidi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Məscid 1905-ci ildə erməni yaraqlıları tərəfindən yandırılmışdır. Fotoşəkil o zaman çəkilib.
Мечеть Кочарли (дворцовый комплекс Бахман Мирзы). Памятник архитектуры XIXв.
Фотография сделана в 1905 году, когда мечеть была сожжена армянскими боевиками.

Çöl qala məhəlləsi məscidinin xarabalıqları. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
İşğaldan sonra dağıdılmışdır.
Руины мечети квартала Чол гала. Является памятником архитектуры XVIII в. Была разрушена после оккупации города армянскими вооруженными формированиями 08.05.1992 года.

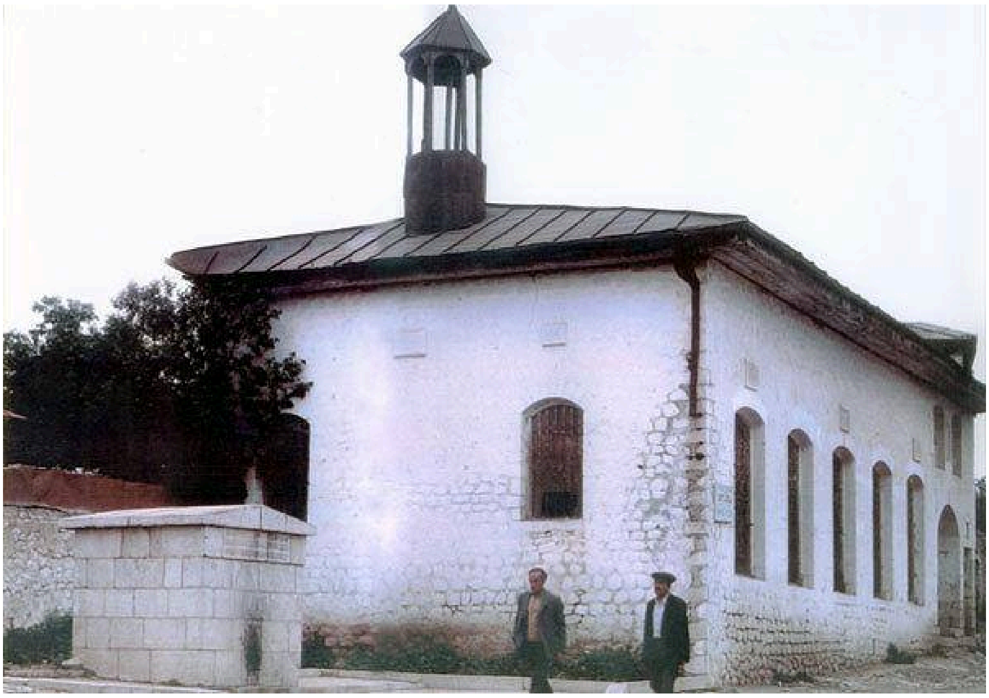

Hacı Yusifli məscidi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Мечеть квартала Гаджи Юсифли. Памятник архитектуры XVIII в.

Merdinli məhəlləsi məscidinin xarabalıqları. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
İşğaldan sonra dağıdılmışdır.
Руины мечети квартала Мердинли. Является памятником архитектуры XIX в. Была разрушена после оккупации города армянскими вооруженными формированиями 08.05.1992 года.

"Təzə məhəllə" məscidi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. (Mehmandarovların məscidi).
Мечеть квартала Тезе мехелле. Памятник архитектуры XIX в (Мечеть Мехмандаровых).

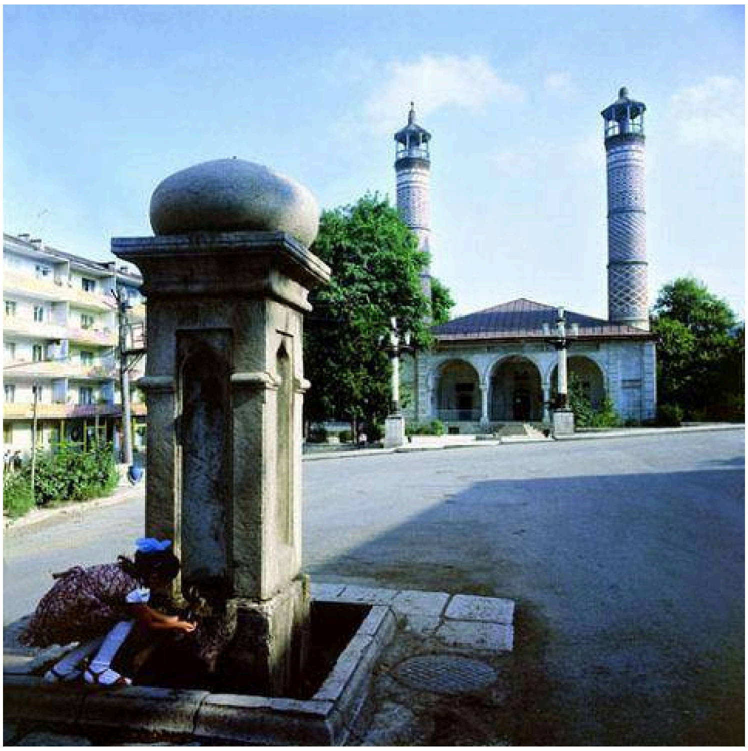

Meydan bulağı, Yuxarı Gövhər Ağa məscidi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Площадь Мейдан, Родник Мейдан и Мечеть Юхары (Верхнее) Гевхар Ага. Памятники архитектуры XVIII в..

"Şor bulaq" bulağı. 1854-cü ildə azərbaycanlı xeyriyyəçi Rəsibala Zəkəriyyə oğlunun vəsaiti hesabına inşa edilmişdir.

Родник "Шор булаг". Был построен в 1854 году на средства азербайджанского благотворителя Расибала Закарийя оглы.

"Turş su" mineral suyunun eyni adlı parkda tikilmiş buveti

Питьевой бювет минеральной воды "Турш су" в одноименном парке

"İsa bulağı". XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Родник "Иса булагы". Памятник архитектуры XIX в.

Realnı məktəbin bulağı. 1905-ci ildə tikilib.
Родник Реального училища. Построен в 1905 году.

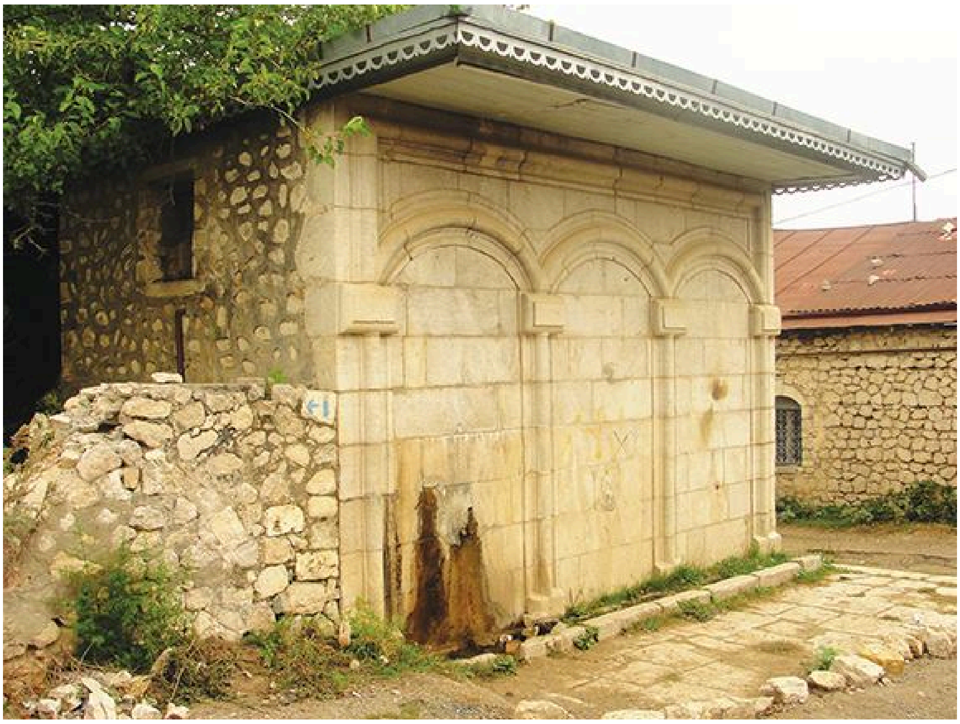

Çuxur məhəllə bulağı. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Родник квартала Чухур мехелле. Памятник архитектуры XVIII в.

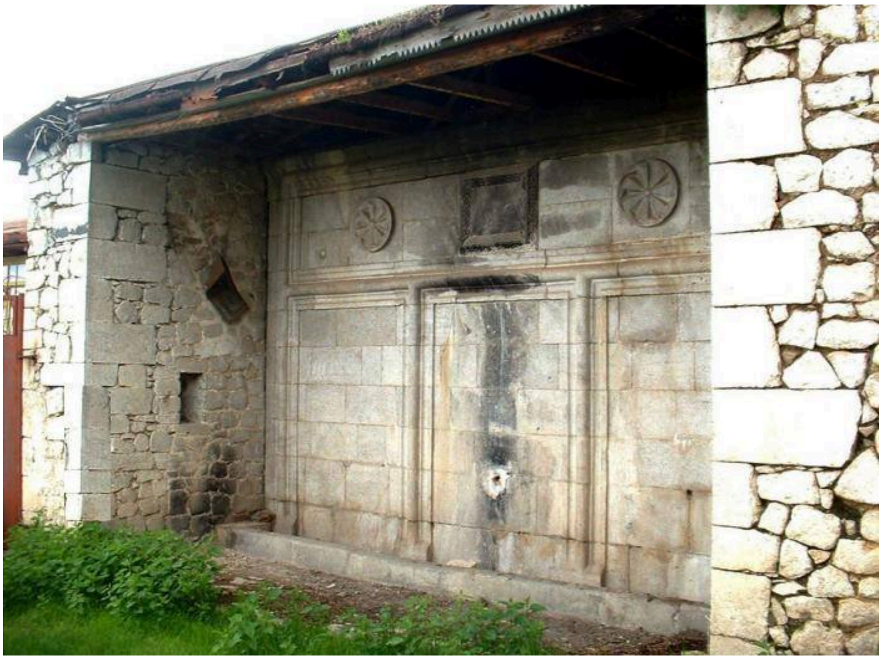

Aşağı Gövhər Ağa məscidinin bulağı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Родник мечети Ашагы (Нижняя) Гевхар Ага. Памятник архитектуры XIX в.

Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın barelyefi
və şairəyə həsr olunmuş şeir
Барельеф азербайджанской поэтессы Хан кызы Хуршид Бану Натаван
и стихи, посвященные поэтессе

Azərbaycan şairi, Qarabağ Xanlığının vəziri Molla Pənah Vaqifin (1717-1797)
Cıdır düzü qəbristanlığındakı məzarı üzərində məqbərə
Мавзолей на могиле азербайджанского поэта-визиря карабахского ханства
Молла Панах Вагифа (1717-1797). Джыдыр-дюзское кладбище.

Böyük Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun heykəli. Şairə Natəvanın malikanəsinin ərazisi.
Памятник Великому азербайджанскому композитору Узеиру Гаджибекову.
Территория имения поэтессы Натаван.

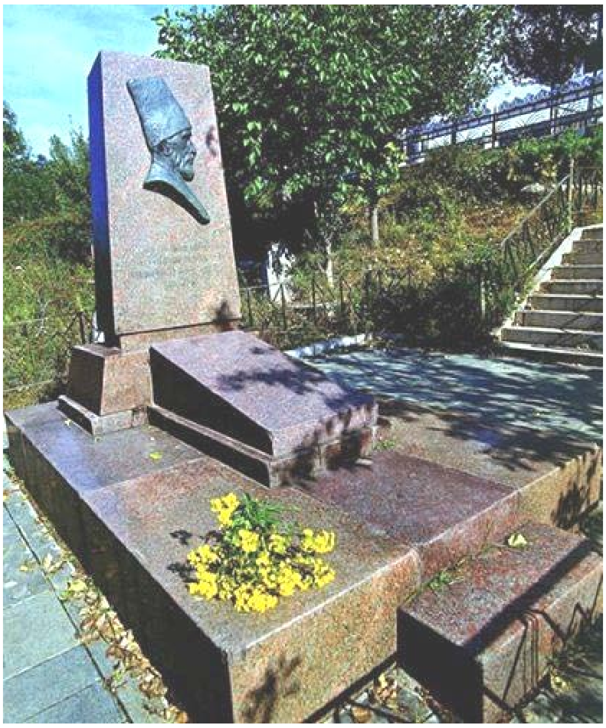

Azərbaycan şairi, publisist və rəssamı Mir Mövsüm Nəvvabın məzarı üzərində qəbirüstü abidəsi.
Cıdır Düzü qəbristanlğı. YUNESKO tərəfindən maliyyələşdirilmişdir.
Памятник-надгробие азербайджанского поэта-публициста, художника Мир Мовсум Навваба.
Джыдыр-Дюзское кладбище. Финансировано ЮНЕСКО.

Azərbaycan şairi-Qarabağ xanının vəziri Molla Pənah Vaqifin evinin yerində qoyulmuş büstü
Бюст азербайджанскому поэту-визирю карабахского ханства
Молла Панах Вагифу на месте дома поэта

Böyük Vətən müharibəsi iştirakçılarının abidə kompleksindəki analar heykəli.

Памятник матерям в монументальном комплексе участникам
Великой Отечественной войны 1941-45 г.г.

Xoca Mircanlı məhəlləsində qədim küçə. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Старая улочка в квартале Ходжа Мирджанлы. Памятник архитектуры XVIII в.

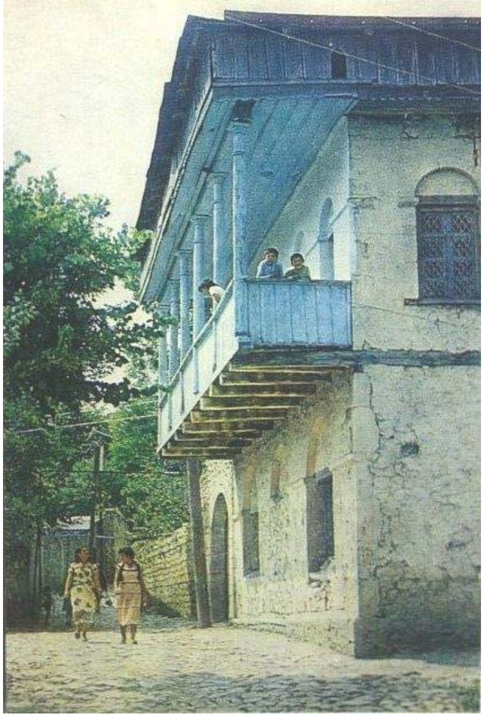

Hamamqabağı məhəlləsi, Nizami Gəncəvi küç. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Квартал Хамамгабагы, ул. Низами Гянджеви. Памятник архитектуры XVIII в.

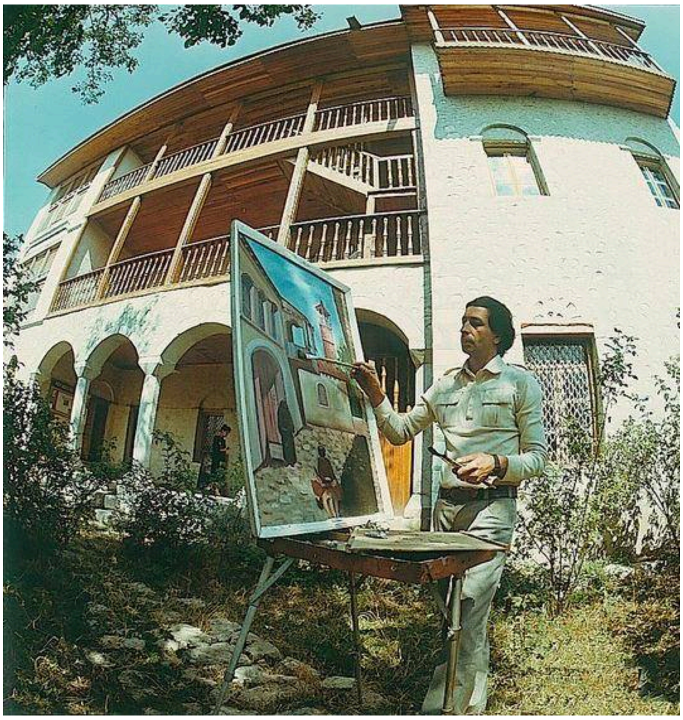

Zöhrabbəyovların malikənəsi (rəsm qalareyası). XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Qurdlar məhəlləsi.
Şəkildə Şuşa Dövlət Rəsm Qalereyasının direktoru Rövşən Mehrab oğlu Bayramovdur.
Дом Зохраббековых (картинная галерея). Памятник архитектуры XIX в. Квартал Гурдлар.
На фотографии директор Шушинской Государственной Художественной Галереи Ровшан Мехраб оглы Байрамов.

Merdinli məhəlləsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Квартал Мердинли. Памятник архитектуры XIX в.

Görkəmli Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın (1830-1897)
saray kompleksinin evi. XIX-cu əsrin memarlıq abidəsidir.
Дом дворцового комплекса азербайджанской поэтессы
Хан кызы Хуршид Бану Натаван (1830-1897). Памятник архитектуры начала XIX в.

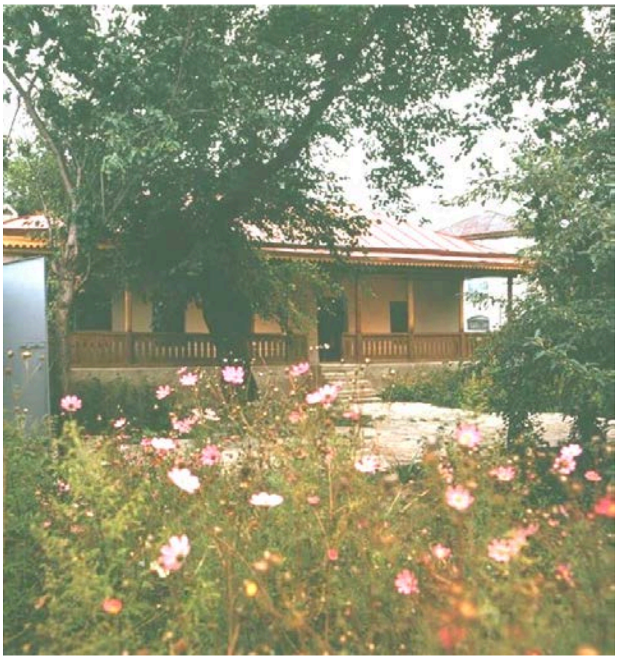

Görkəmli Azərbaycan opera müğənnisi Bülbülün (Murtuza Rza oğlu Məmmədovun)
evi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Дом Видного азербайджанского оперного певца Бюльбюля (имя при рождении-
Муртуза Рза оглы Мамедов). Памятник архитектуры XVIII в.

Köçərli məhəlləsi. Xan evi.
XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Жилой дом в квартале Кочарли. Памятник архитектуры XIX в.

Xanlıq Muxtarın karvansarayı. Bazarbaşı meydanı.
XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Караван-сарай Ханлыг Мухтара. Памятник архитектуры XIX в. Площадь Базарбашы.

Mamayı məhəlləsi. Aslan Qaraşarov küçəsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Квартал Мамайы, ул. Аслана Гарашарова. Памятник архитектуры XIX в.

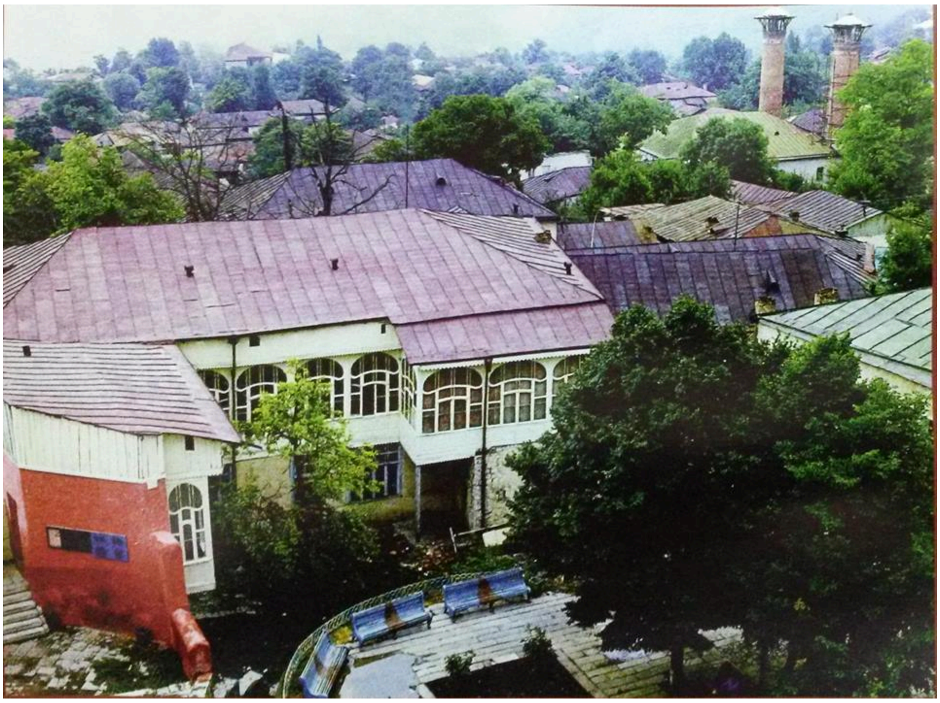

Şəhərin şimal hissəsinin "Qarabağ" mehmanxanasından görünüşü. Ön planda Hacı Bəşirin evi, sağ tərəfdə Aşağı Gövhər Ağa məscididir. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Вид на северную часть города из гостиницы "Карабах". На переднем плане дом Гаджи Башира, справа мечеть Ашагы (Нижняя) Гевхар Ага.
Памятники архитектуры XIX в.

Şəhər məhkəməsinin binası. Hamamqabağı məhəlləsi. Əhməd bəy Ağa oğlu küçəsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Здание городского суда. Памятник архитектуры XIX в. Квартал Хамамгабагы, ул. Ахмед бек Ага оглы.

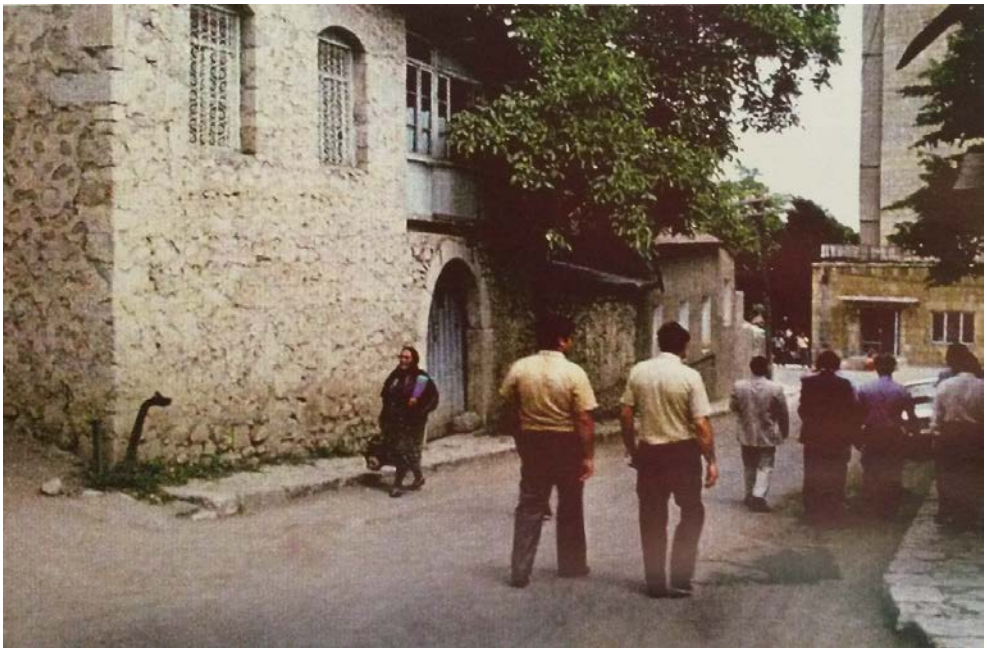

Mamayı məhəlləsinin aşağı hissəsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Нижняя часть квартала Мамайы. Памятник архитектуры XIX в.

Mehmandarovların evi. (Şuşa xalça muzeyi) XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
"Təzə məhəllə".
Дом Мехмандаровых. Памятник архитектуры XIX в.
Квартал Тезе Мехелле.

Gövhər Ağa küçəsi. Sol tərəfdə "Pionerlər evi"-nin binası, sağda isə Aşağı Gövhər Ağa məscidinin minarəsidir. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. "Uzun ömrün akkordları" (Üzeyir ömrü) filmindən kadr.
Ул. Гевхар Аги. Слева здание "Дома пионеров", справа минарет мечети Ашагы (Нижняя) Гевхар Ага. Памятник архитектуры XIX в.
Кадры из кинофильма "Аккорды долгой жизни" (Жизнь Узеира).

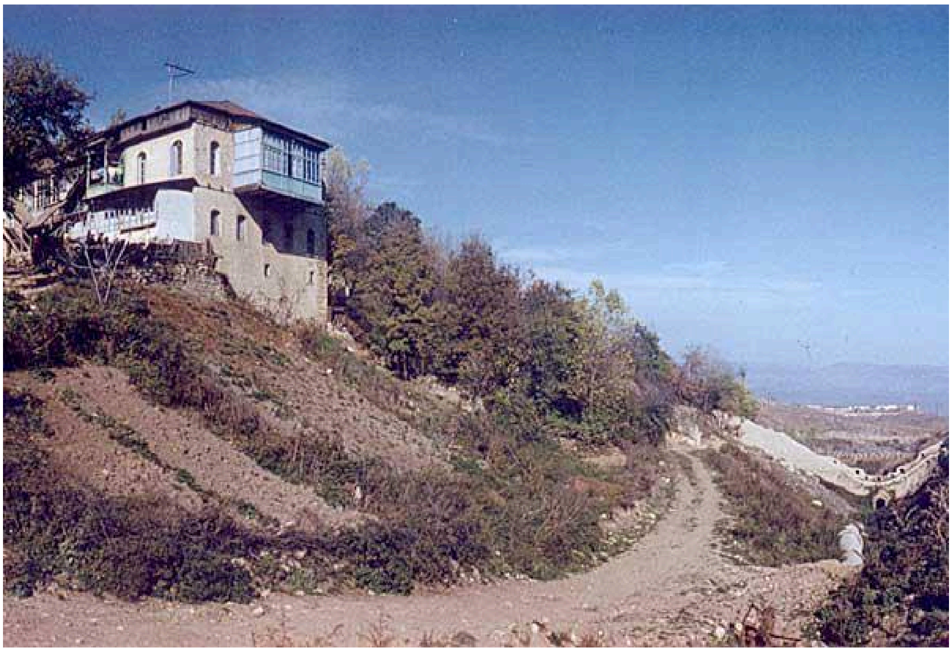

Köçərli məhəlləsinin aşağı hissəsi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Нижняя часть квартала Кочарли. Памятник архитектуры XVIII в.

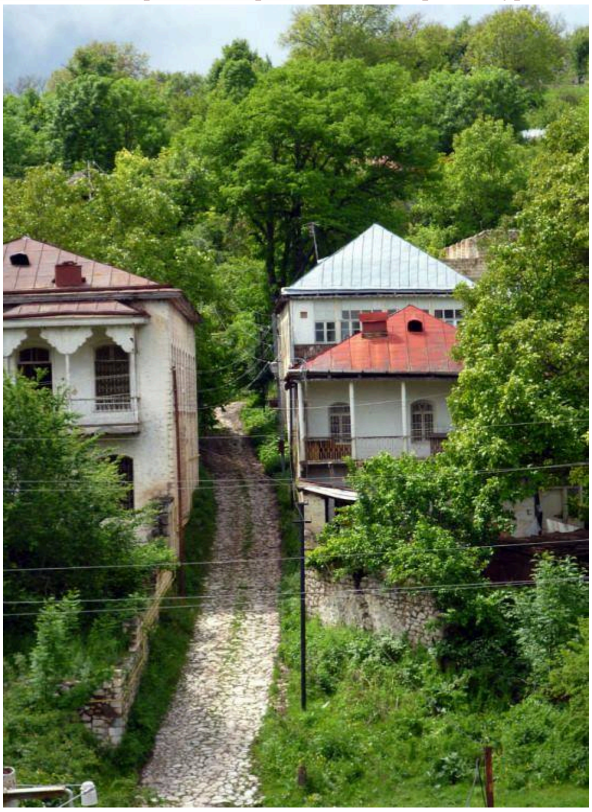

Təzə məhəllədə yaşayış evləri. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Жилые дома в квартале Тезе мехеле. Памятники архитектуры XIX в.

Məşədi Tağının evi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. Mir Həsən Vəzirov küçəsi.
Дом кузнеца Машади Таги. Памятник архитектуры XVIII в. Ул. Мир Гасан Везирова.

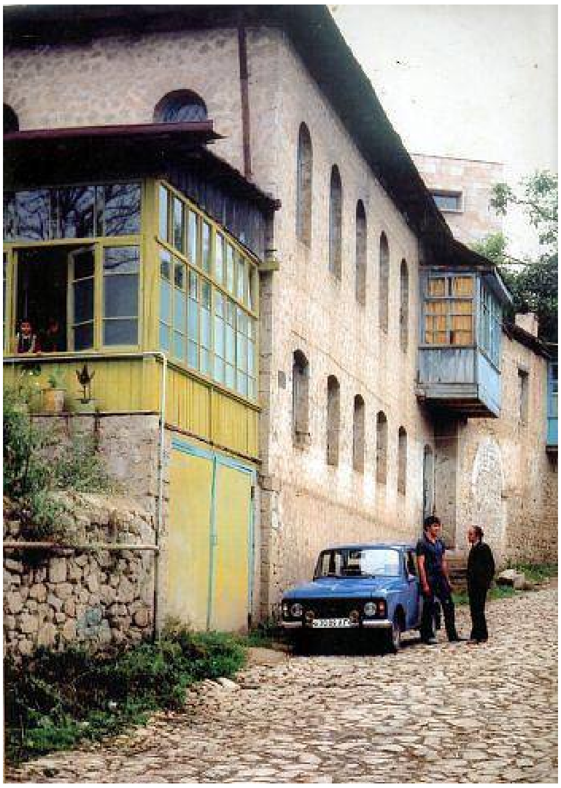

Çöl qala məhəlləsində qədim küçə. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Старая улица в квартале Чол гала. Памятник архитектуры XVIII в.

Yusiv Vəzir Çəmənzəminli küçəsi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Улица Юсиф Везир Чеменземинли. Памятник архитектуры XVIII в.

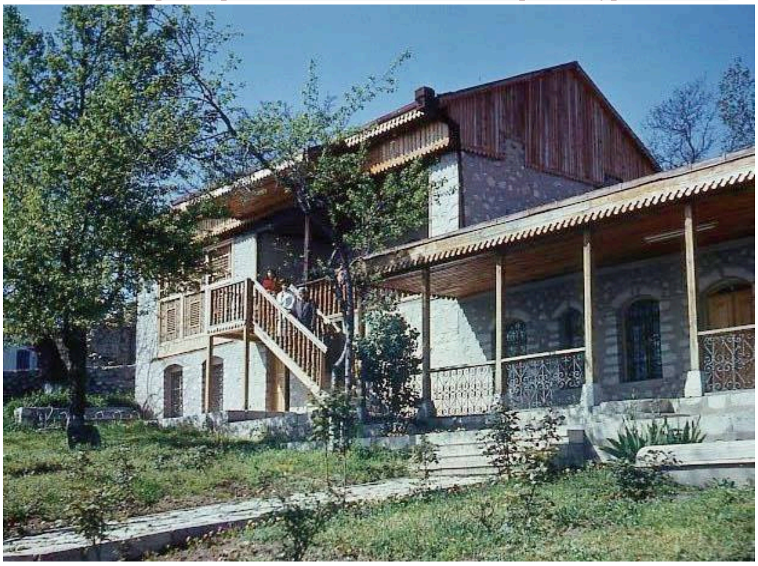

Solda görkəmli xanəndə Xan Şuşinskinin evi, sağ tərəfdə isə dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun ev muzeyi. XIX əsrin memarlıq abidələri.
Слева дом– музей Видного азербайджанского певца-ханенде Хана Шушинского, справа дом – музей Великого азербайджанского композитора Узеира Гаджибекова. Памятники архитектуры XIX в.

“Köçərli” məhəlləsi. 1963-cü il. 1920-ci ildə ermənilər tərəfindən dağıdılmış tarixi abidələrin və evlərin yerində inşa edilən çoxmənzilli yaşayış binaları və Şuşa şanatoriyasının korpusları
Квартал «Кочарли». Строительство многоквартирных жилых домов и корпусов санаторий «Шуша» на месте уничтоженных армянами в 1920 году жилых домов и исторических зданий. 1963 г.

Şuşa sanatoriyasının istirahət evinin 2 saylı müalicə korpusu
Лечебный корпус № 2 дома отдыха санаторий Шуша

Şuşa sanatoriyasının istirahət evinin 2 saylı müalicə korpusunun qarşısındakı park
Парк у здания лечебного корпуса № 2 дома отдыха санаторий Шуша

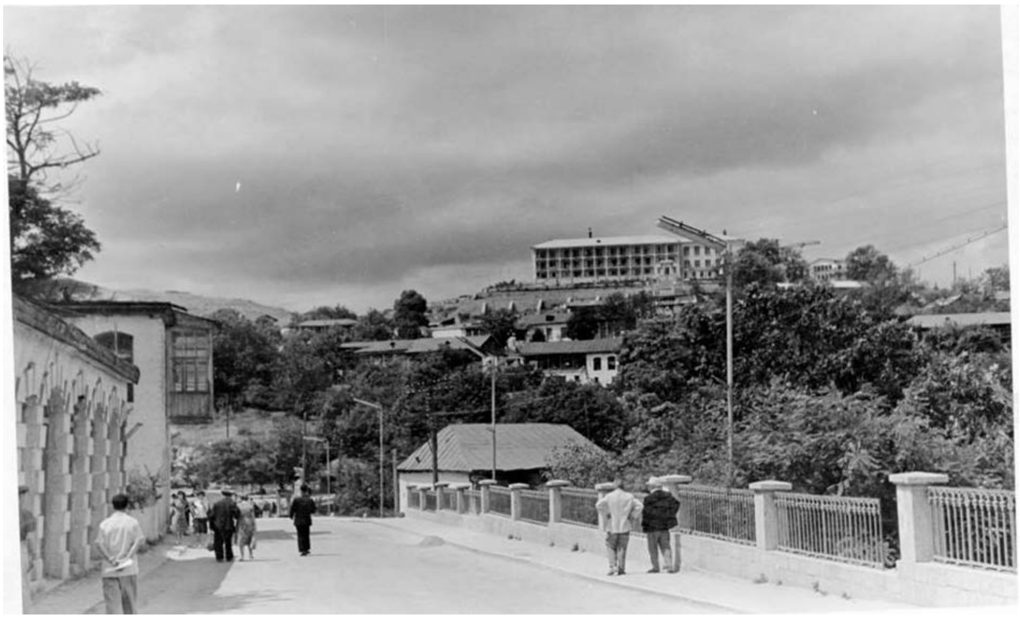

Pənahəli xan küç. 1963-cü il.
Ул. Панах Али хана. 1963 год.

Bəhmən Mirzə Qovanlı Qacarın saray kompleksinin evləri. XIX əsrin memarlıq abidələridir.
Дома дворцового комплекса Бахман Мирзы Гованлы Гаджара. Памятники архитектуры XIX в.

Şuşa sanatoriyasının istirahət evinin ərazisi.
Территория дома отдыха санаторий Шуша.

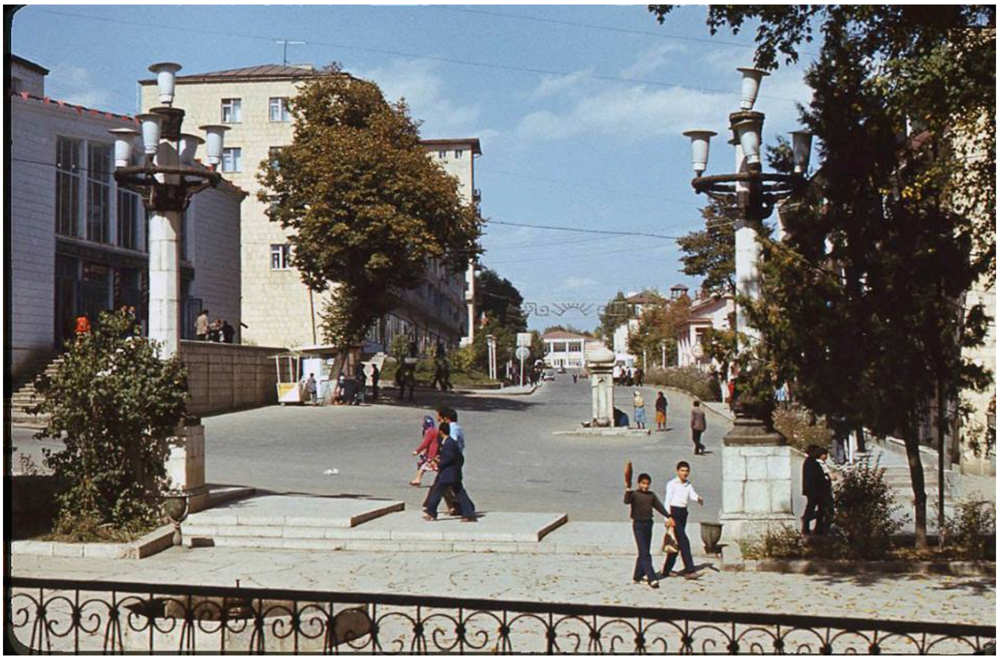

Meydan. Fotoşəkil ötən əsrin 80-ci illərində çəkilmişdir.
Площадь Мейдан. Фото 80-х годов прошлого столетия.

M.Ə.Rəsulzadə küçəsi
Ул. М.А.Расулзаде

Qarabağ mehmanxanasının "Güllü bağ" parkından görünüşü.
Ön planda V.İ.Leninin heykəlidir.
Гостиница Карабах. Вид из парка "Гюллю баг" (Цветочный сад).
На переднем плане памятник В.И.Ленину.

Şəhərin cənub hissəsinin "Qarabağ" mehmanxanasından görünüşü
Вид на южную часть города из гостиницы "Карабах"

Şuşanın Cıdır düzündən görünüşü
Вид на Шушу с Джыдыр дюзи

Pənahəli xan küçəsi. Poçtun binası.
Ул. Панах Али хана. Здание почты.

Şuşa şəhər İcra Hakimiyyətinin inzibati binası (1972-ci il)
Административное здание Исполнительной Власти города Шуша (1972 г.)

Bazarbaşı meydanı. Mədəniyyət evinin binası. Sol tərəfdə dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun, sağ tərəfdə isə ğörkəmli Azərbaycan opera müğənnisi Bülbülün büstləri.
Площадь Базарбашы. Здание дома культуры. Слева бюст Великому азербайджанскому композитору Узеиру Гаджибекову, справа Видному азербайджанскому оперному певцу Бюль-Бюлю.

Hüsü Hacıyev adına 4 saylı orta məktəbin binası
Здание средней школы № 4 имени Гуси Гаджиева

Köçərli məhəlləsinin aşağı hissəsi. Pənahəli xan küçəsi. Avtovağzalın binası.
Здание автовокзала. Нижняя часть квартала Кочарли, ул. Панах Али хана.

Şəhərin şimal-şərq hissəsinin Qarabağ mehmanxanasından görünüşü.
Ön planda "Saatlı" məscididir. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Вид на северо-восточную часть города из гостиницы Карабах.
На переднем плане мечеть "Саатлы". Памятник архитектуры XVIII в.

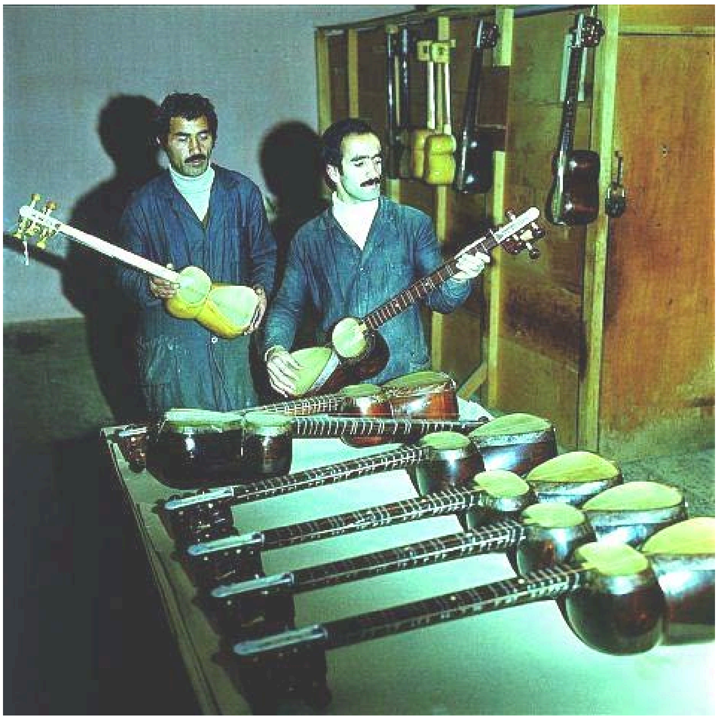

Keçmiş SSRİ ərazisində yeganə olan Şərq musiqi alətləri fabriki
Мастерская фабрики по изготовлению восточных музыкальных инструментов.
Единственная на всей территории бывшего СССР

БҮТҮН ӨЛКӘЛӘРИН ПРОЛЕТАРЛАРЫ, БИРЛӘШИН!

Шуша

АЗӘРБАЈҸАН КП ШУША РАЈОН КОМИТӘСИ ВӘ РАЈОН ХАЛГ ДЕПУТАТЛАРЫ СОВЕТИНИН ОРГАНЫ

ОРГАН ШУШИНСКОГО РАЙКОМА КП АЗЕРБАЙДЖАНА И РАЙОННОГО СОВЕТА НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ

1932-ҹи илдән чыхыр. № 62 (5829) | Ҹүмә ахшамы | 25 МАЈ 1989-ҹу ИЛ. | Гијмәти 3 гәпик.

Бу күн Вәтәнимизин пајтахты Москвада ССРИ халг депутатлары гурултајы өз ишинә башлады.

ССРИ ХАЛГ ДЕПУТАТЛАРЫ ГУРУЛТАЈЫ ... ӘМӘК ГӘЛӘБӘЛӘРИ ИЛӘ ГАРШЫЛАМАГ ӘЗМИ НУМАЈИШ ЕТДИРМИШЛӘР.

ТӘРӘВӘЗ ӘКИНИ БАША ЧАТМАГ ҮЗРӘДИР

ИЛЛИК ПЛАН ҺЕСАБЫНА

ГУРУБ-ЈАРАТМАҒА ЧАҒЫРЫРАМ

Сов.ИКП МӘРКӘЗИ КОМИТӘСИНИН ПЛЕНУМУ

1989-ҹу ил мајын 22-дә Сов.ИКП Мәркәзи Комитәсинин пленуму олмушдур. Пленум ССРИ халг депутатлары гурултајынын кечирилмәси илә бағлы мәсәләләрә бахмышдыр.

Сов.ИКП МК-нын Баш катиби М. С. Горбачов бу мәсәләләр барәсиндә мә'рузә етмишдир.

Пленум Сов.ИКП МК-нын Баш катиби М. С. Горбачову ССРИ Али Советинин сәдри сечилмәк үчүн төвсијә етмишдир.

Пленум музакирә олунмуш мәсәләләр барәсиндә мүвафиг гәрарлар гәбул етмишдир.

Пленумда ахырда Сов.ИКП МК-нын Баш катиби М. С. Горбачов чыхыш етмишдир.

Пленумда Сов.ИКП МК Сијаси Бүросунун үзвү, МК катиби Ј. К. Лигачовун әризәси охунмушдур (әризә мәтбуатда дәрҹ олунур). Пленум нәзәрә алмышдыр ки, ССРИ Прокурорлуғу Ј. К. Лигачовун әризәсиндә гејд олунмуш мәсәләләри өјрәнир, бунун нәтиҹәләри барәдә мә'лумат вериләҹәкдир.

Бунунла да Сов.ИКП МК пленуму ишини баша чатдырмышдыр.

(СИТА).

ОН БЕШ ТОН СҮД

Şuşa qəzeti. 1932-ci ildən nəşr edilir. 62 (5829) saylı, 25 may 1989-cu il tarixli, cümə axşamı buraxılışı.

Газета Шуша. Издается с 1932 года. Выпуск № 62 (5829), от 25 мая 1989 года, четверг.

Şuşanın "Qala" futbol komandası

Футбольная команда "Гала" города Шуша

Pənahəli xan küçəsi, ev№1. 1973-cü il.
Ул. Панах Али хана, дом № 1. 1973 г.

Şuşa sanatoriyasının 1 saylı müalicə korpusunun binası 1970ci il.
Здание корпуса № 1 санаторий Шуша. 1970 г.

Erməni separatçılarının Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin qanunsuz olaraq Azərbaycan SSR-nin tərkibindən ayrılıb Ermənistan SSR-i ilə birləşdirilməsinə dair ekstremist tələblərinə qarşı xalq çıxışı

Площадь "Мейдан". Народные волнения против экстремистских требований армянских сепаратистов о незаконном выходе Нагорно-Карабахской Автономной Области из состава Азербайджанской ССР и присоединения k Армянской ССР

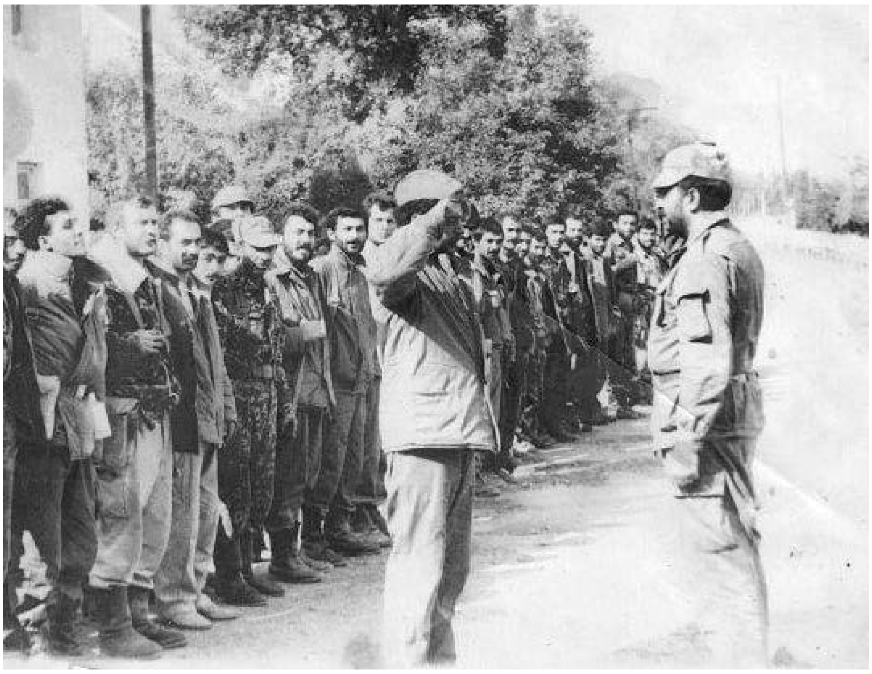

Şuşa özünümüdafiə batalyonunun döyüşçüləri. 1992-ci il.
Бойцы шушинского батальона самообороны. 1992 год.

Tar, kamança və qaval – azərbaycan musiqi alətləri. Azərbaycanlı tarzən, bəstəkar, virtuoz tarzən kimi Qafqazda və İranda geniş şöhrət qazanmış Mirzə Sadıq Əsəd oğlu (Sadıqcan, 1846-Şuşa, 1902-Şuşa), tarı təkmilləşdirərək ona cingənə və kök simləri əlavə etmiş, simlərin sayını 5-dən 11-ə çatdırmışdır. Sadıqcan ilk dəfə tarı sinədə (əvvəllər tarı diz üstündə çalardılar) çalmağa başlamışdır. Məhz onun təkmilləşdirdiyi Azərbaycan tarı Qafqazda və Orta Asiyada geniş yayılmış və Azərbaycanın musiqi simvoluna çevrilmişdir. Məşhur tarzən Sadıqcan "Azərbaycan tarının atası" adlandırılmışdır. Azərbaycan tar ifaçılıq sənəti YUNESKO-nun Bəşəriyyətin Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Reprezentativ siyahısına daxil edilib.

Тар, каманча, гавал/даф - азербайджанские музыкальные инструменты. Знаменитое «мугамное трио» включает все эти три музыкальных инструмента. В 70-х годах XIX в. Видный азербайджанский тарист Садых Мирза Асад оглы (Садыхджан 1846-Шуша, 1902-Шуша) реконструировал и усовершенствовал старинный 5-6 струнный тар, значительно увеличив число струн (добавив ещё шесть). Музыкант также впервые применил ныне широко распространённую практику игры на таре, прижатом к груди (до Садыхджана инструмент размещали на коленях). Совершенствованный музыкальный инструмент получил название азербайджанский тар. Считающийся музыкальным символом Азербайджана - тар, широко распространен на Кавказе и в странах Средней Азии. Знаменитого тариста Садыхджана прозвали "Отец азербайджанского тара". Азербайджанское искусство игры на таре и мастерство его изготовления было включено в список шедевров устного и нематериального культурного наследия ЮНЕСКО.

Şuşa Azərbaycan mədəniyyətinin parlaq incilərindən biri olub, olaraq da qalır. Bu gün o həm də bizim işğal olunmuş torpaqlarımızın bir rəmzidir. Nə qədər ki, Şuşa erməni əsirliyindədir, biz hər birimiz Şuşalıyıq.

Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti,
YUNESKO və İSESKO-nun
xoşməramlı səfiri,
millət vəkili

Mehriban ƏLİYEVA

Шуша – одна из ярчайших жемчужин Азербайджанской культуры, и остается таковой до сих пор. Сегодня она является печальным символом наших оккупированных земель. И до тех пор, пока Шуша находится под оккупацией армянских войск, мы все шушинцы!

Президент Фонда Гейдара Алиева

Мехрибан Алиева

Tanınmış şuşalılar

Şuşa-Azərbaycanın mədəniyyət mərkəzlərindən biridir. Şuşa – sağlamlıq şəhəri, istedadlar diyarıdır. Azərbaycanın heç bir şəhəri bu qədər istedad yetişdirməmişdir. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının məlumatına görə XIX əsrdə Şuşada 95 şair, 22 musiqişünas, 38 xanəndə, 12 xəttat, 5 astronom, 18 memar, 16 həkim və təxminən 42 müəllim yaşayıb yaratmışdır. Ziyalıların, məşhur ədəbiyyatşünasların, şairlərin, görkəmli və dünya şöhrətli bəstəkarların, xanəndələrin, memarların, istedadlı rəssamların və həkimlərin bu böyük qrupu tək Şuşanın mədəniyyət mərkəzinə çevrilməsində deyil, həm də bütün Azərbaycan mədəniyyətinin tarixində böyük rol oynamışdır.

XVIII əsrin II yarısından Şuşa musiqi mərkəzinə çevrilir və bununla da bütün Azərbaycan musiqisinin inkişafına səbəb olur. Şuşa Azərbaycan musiqisinin məbədi və beşiyidir. Məşhur Azərbaycan şairi Səməd Vurğun demişdi, "Demək olar ki, Azərbaycanın bütün tanınmış müğənni və musiqiçiləri Şuşada dünyaya göz açmışlar". Əbəs yerə Şuşanı musiqinin və poeziyanın beşiyi adlandırmırlar. Azərbaycanlı üçün Şuşa və muğam sinonimdir. Bu səbəbdən də el arasında belə deyim yayılmışdı: "Şuşada körpələr beşikdə muğam üstə ağlayırlar". Böyük rus şairi Sergey Yesenin bu deyimi daha da inkişaf etdirərək söyləmişdi: "Əgər oxumursansa, deməli şuşalı deyilsən".

Şərq musiqisinin məşhur tədqiqatçısı V. Vinoqradov hələ 1938-ci ildə Üzeyir bəy haqqında kitabında yazırdı: "Şuşada musiqi çoxdur. Azərbaycanın hər hansı rayonundan daha çox xalq mahnılarını, rəqslərini, xanəndə və sazəndələrini burada eşitmək olar. Şuşa qədim zamanlardan musiqinin beşiyi kimi məşhurdur və bütün Zaqafqaziyada xalq musiqi istedadlarının tükənməz bulağı kimi şöhrət qazanmışdır. "Şuşa musiqiçiləri" Azərbaycan musiqisinin tarixini yaradırdılar və onu yalnız vətənlərində deyil, digər Şərq ölkələrində də təqdim edirdilər". *(Vinoqradov V. Uzeyir Qadjibekov i azerbaydjanskaya muzıka. Moskva, 1938, s. 9)*

Şuşanın muğam ustaları və musiqiçilərinin iştirakı ilə XX əsrin əvvəllərində Avropa ölkələrində konsertlər təşkil olunur, muğamlar qrammofon valına yazılır və bununla da Azərbaycan muğamını bütün dünya tanımağa başlayır.

Bu albomda ancaq şəkilləri bu günümüzə gəlib çatan tanınmış şuşalılar haqqında məlumat yerləşdirmişik. Təəssüf hissi ilə qeyd etmək istəyirik ki,

tanınmış şuşalıların bir çoxunun fotoşəkilləri, yaşadıqları dövrdə fototexnikanın geniş yayılmaması səbəbindən çəkilməmişdir.[1]

Hicrin edibdi könlümü bərbad, ağlaram

Hicrin edibdi könlümü bərbad, ağlaram,
Çoxlar tutar bu halıma irad, ağlaram.
Könlüm evi xərabtər oldu fəraqdən,
Vəslin bu mülkü etmədi abad, ağlaram.
Dami-fəraqdəkən, çox ilahü labələr
Etdim, nə sud, etmədi azad, ağlaram.
Nə hicri-yarə taqətü halım vəfa edər,
Nə vəslə çatmaz əl, edibən dad ağlaram.
Çəkdikcə cövri-hicrini könlüm fərəh tapar,
Şadam bu əmrə, bəs niyə naşad ağlaram?
Guyində məhrəm etdi rəqibi, səfa ilə
Qəhr ilə etmədi məni həm yad, ağlaram.
Hicrində xoşdur ağlamaq ahü fəğan ilə,
Səs verməsə bu naləvü fəryad, ağlaram.
Çün Natəvani-zarü zəifəm fəraqdən,
Bu gündə yar etməsə imdad, ağlaram.

Görkəmli Azərbaycan şairəsi

Xan qızı Xurşid Banu Natəvan XIX əsr

---

[1] Tanınmış şuşalıların fotoşəkillərinin əldə edildiyi mənbə: https://az.wikipedia.org/wiki/Kateqoriya:%C5%9Eu%C5%9Fada_do%C4%9Fulanlar

Vikipediya, açıq ensiklopediya. Kateqoriya:Şuşada doğulanlar

Известные шушинцы

Шуша - один из центров культуры Азербайджана. Шуша - город здоровья, край талантов. Ни один город Азербайджана не вырастил столько талантов. По данным Национальной Академии Наук Азербайджана в XIX веке в Шуше жили и творили 95 поэтов, 22 музыковедов, 38 певцов-ханенде, 12 каллиграфов, 5 астрономов, 18 архитекторов, 16 врачей, около 42-ух учителей. Эта большая группа интеллигентов, известных литераторов, поэтов, выдающихся композиторов, ханенде, архитекторов, талантливых художников, врачей сыграла огромную роль не только в превращении Шуши в центр культуры, но и в истории азербайджанской культуры.

Со II половины XVIII века Шуша превращается в центр музыки и тем самым способствует развитию азербайджанской музыки. Шуша -храм и колыбель азербайджанской музыки. Выдающийся азербайджанский поэт Самед Вургун говорил: – «Почти все знаменитые певцы и музыканты Азербайджана — уроженцы Шуши». Недаром Шушу называют колыбелью музыки и поэзии". Город справедливо был назван "консерваторией Кавказа". Шуша и мугам для азербайджанца — синонимы. Недаром так распространена поговорка: «В Шуше даже младенцы в пеленках плачут под мугам». Русский поэт Сергей Есенин в апреле 1925 года, услышав пение Джаббара Карьягды оглы назвал его «пророком музыки Востока». Позже он писал в Москву: «Если человек не умеет петь, значит, он не из Шушу».

Известный русский исследователь восточной музыки В. Виноградов еще в 1938 году в книге "Узеир Гаджибеков и азербайджанская музыка" писал о Шуше: "Здесь много музыки, здесь больше, чем в любом из районов Азербайджана, можно услышать народных песен, танцев, певцов, инструменталистов. Шуша с древних пор прославлен, как музыкальный центр и известна по всему Закавказью как неисчерпаемый родник народных музыкальных талантов. "Шушинские музыканты" делали историю азербайджанской музыки и представляли ее не только у себя на родине, но и в других странах Востока". *(Виноградов В. Узеир Гаджибеков и азербайджанская музыка. Москва, 1938, с.9)* .

В начале XX в. в европейских городах устраивались концерты с участием шушинских певцов и музыкантов, мугамы записывались на грампластинки. Благодаря таким мероприятиям, азербайджанский мугам уже в те годы прославился на весь мир.

В этот альбом занесены имена лишь тех шушинцев, у которых сохранились фотографии. К сожалению, у подавляющего большинства шушинцев фотографии не имеются, по причине нераспространенности в те времена фототехники.[1]

Мне сердце губит расставанье, и потому я плачу...

Мне сердце губит расставанье, потому я плачу.

Всем видно это состоянье, и потому я плачу.

Душа в развалинах разлуки, свидание с тобой

Им восстановит это зданье, и потому я плачу.

Невыносимо мне терпеть разлуку до конца,

Но недоступно мне свиданье, и потому я плачу.

Что ж, сердце, радуешься ты мучениям своим?

Есть, видно, радость и в страданье, и потому я плачу.

Опять соперницу почтил он милостью своей,

А я в забвенье, как в тумане, и потому я плачу.

И пусть отрадно мне стенать,

томясь в разлуке с ним,

Но ни к чему мое стенанье – и потому я плачу.

Я, немощная Натаван, в разлуке пропаду,

Коль друг мне не протянет длани, - и потому я плачу.

Видная азербайджанская поэтесса
Хан кызы Хуршид Бану Натаван XIX в.
Перевод Абрама Плавника

---

[1] Фотографии известных шушинцев взяты из «Материал из Википедии — свободной энциклопедии». Категория:Родившиеся в Шуше
https://az.wikipedia.org/wiki/Kateqoriya:%C5%9Eu%C5%9Fada_do%C4%9Fulanlar

Pənahəli xan İbrahimxəlil Ağa oğlu Cavanşir (1693-1763). Qarabağ xanlığının (1748)
və Şuşa şəhərinin (1750-1756) əsasını qoymuş dövlət xadimi.
Панах Али хан Ибрагимхалил Ага оглы Джаваншир (1693-1763).
Основатель Карабахского ханства (1748) и города Шуша (1750-1756).

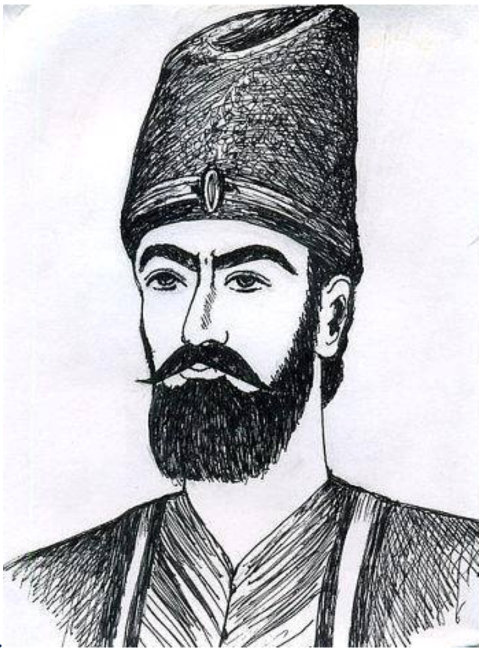

İbrahimxəlil xan Pənahəli xan oğlu Cavanşir (1732-1806).
II Qarabağ xanı, tarixi şəxsiyyət. General - leytenant.
Ибрагимхалил хан Панах Али хан оглы Джаваншир. (1732-1806).
II Карабахский хан. Историческая личность, Генерал-лейтенант.

Mehdi Qulu xan İbrahimxəlil xan olğu Cavanşir (1775-1845).
III Qarabağ xanı. General - mayor.
Мехти Кулу хан Ибрагимхалил хан оглы Джаваншир. (1775-1845)
III Карабахский хан. Генерал-майор.

Məhəmməd Həsən Ağa İbrahimxəlil xan oğlu Cavanşir (1766-1806). II Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin oğlu. (Fotoşəkildə Rusiya İmperiyası tərəfindən II Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin böyük oğlu Məhəmməd Həsən Ağaya 1805-ci ildə “Sədaqətliyə görə” verilmiş orden.
Магомед Гасан Ага Ибрагимхалил хан оглы Джаваншир (1766-1806).
Сын II Карабахского хана Ибрагимхалил хана. Генерал-майор. (На фото орден. старшему сыну Карабагского хана Ибрагим хана Карабагскому наследнику Мамат Асан Аге от Российской Империи "За верность"- 1805 г.)

Ağa Bəyim Ağa İbrahimxəlil xan qızı Cavanşir (1780-1832).
II Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin qızı. Azərbaycan şairəsi.
(Rəssam Altay Hacıyev).
Ага Беим Ага Ибрагимхалил хан кызы Джаваншир (1780-1832). Дочь II Карабахского хана Ибрагимхалил хан Джаваншира. Азербайджанская поэтесса.

Gövhər Ağa İbrahimxəlil xan qızı Cavanşir (1792-1888). II Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin qızı. Azərbaycan şairəsi. Öz vəsaiti hesabına Hacı Yusifli məhəlləsində məscid tikdirmiş və Meydan məhəlləsində İbrahimxəlil xan tərəfindən 1769-cu ildə inşa edilmiş məscidi təmir etdirmişdir. Məscidlər şairənin adı ilə adlandırılmışdır. Aşağı Gövhər Ağa və Yuxarı Gövhər Ağa məscidləri. (şəkil şərtidir).
Гевхар Ага Ибрагимхалил хан кызы Джаваншир (1792-1888). Дочь II Карабахского хана Ибрагимхалил хан Джаваншира. Азербайджанская поэтесса. Построила на свои средства в 1864 году мечеть в квартале Гаджи Юсифли и отреставрировала мечеть, на площади Мейдан в 1885 г. Мечети были названы в честь поэтессы, Ашагы (Нижняя) Гевхар Ага и Юхары (Верхняя) Гевхар Ага. (фотография условная)

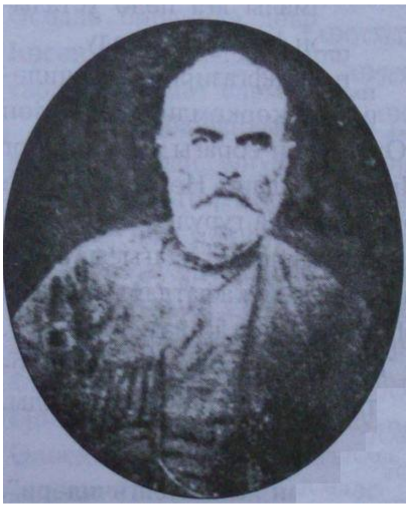

Əhməd bəy Cəfərqulu bəy oğlu Cavanşir (1823-1903).
Tarixçi, şair, Pənahəli xan Cavanşirin nəticəsi.
Ахмед бек Джафаркули бек оглы Джаваншир (1823-1903). Историк, поэт.
Правнук основателя Карабахского ханства Панах-Али хана Джаваншира.

Əbülfət xan Tuti İbrahimxəlil xan oğlu Cavanşir (?-1839).
II Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin oğlu, dövlət xadimi. Şair. (şəkil şərtidir).
Абульфат хан Тути Ибрагимхалил хан оглы Джаваншир (?-1839).
Сын II Карабахского хана Ибрагимхалил хана Джаваншира.
Государственный деятель, поэт. (фотография условная)

Xan qızı Xurşid Banu Natəvan (06.08.1830- Şuşa, 1897). III Qarabağ xanı
Mehdi Qulu xan Cavanşirin qızı. Görkəmli Azərbaycan şairəsi, rəssam və xeyriyyəçi.
Хан Кызы Хуршид Бану Натаван (06.08.1830-1897). Дочь последнего Карабахского хана
Мехти Кулу Хан Джаваншира. Видная азербайджанская поэтесса,
художница, благотворительница.

Xanbikə (Fatmabikə) xanım (1856-1921).
Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın qızı. Şairə, bəstəkar.
Ханбике (Фатмабике) ханум (1856-1921). Дочь Видной азербайджанской поэтессы
Хан Кызы Хуршид Бану Натаван. Поэтесса, композиторша.

Mehdi Qulu xan Vəfa (1855-1900). Görkəmli Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın oğlu. Çar ordusunun polkovnik-leytenantı, Azərbaycan şairi.
Мехти Кулу Хан Вафа (1855-1900). Сын азербайджанской поэтессы Хан Кызы Хуршид Бану Натаван, подполковник царской армии, азербайджанский поэт.

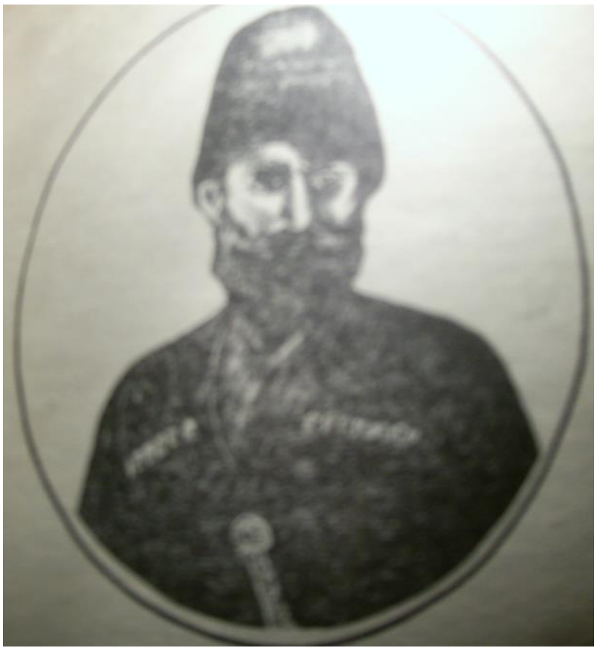

Cəfərqulu xan Məhəmmədhəsən Ağa oğlu Cavanşir (1785-Şuşa, 1867). Azərbaycan şairi və dövlət xadimi. General-mayor.
Джафаргулу хан Магомедгасан Ага оглы Джаваншир (1785-Шуша, 1867). Азербайджанский поэт и общественный деятель, Генерал-майор.

Xələf bəy Şirin Kərəntər oğlu Yağləvəndli-Cavanşir (1791-1835). Qarabağ bəyi,
III Qarabağ xanı Mehdiqulu xan Cavanşirin sarayında keşikçibaşı.
Халаф бек Ширин Калантар оглы Яглавендли-Джаваншир (1791-1835). Карабахский бек,
начальник охраны дворца III Карабахского хана Мехти Гулу хан Джаваншира.

Məhəmməd bəy Behbud bəy oğlu Cavanşir (Məhəmməd bəy Aşiq) (1800-1861). Şair.
Магомед бек Бехбуд бек оглы Джаваншир (1800-1861). Поэт.

Əbdülsəməd bəy Məhəmməd bəy oğlu Cavanşir (Əbdülsəməd bəy Aşiq) (1845-?). Şair.
Абдуссамед бек Магомед бек оглы Джаваншир (Абдуссамед бек Ашиг) (1845, ?-?) Поэт.

Qəmərnisəbəyim Ata xan qızı Əbraxanova (Qəmər bəyim Şeyda) (1881-1933).
Şairə, Cəfərqulu xan Cavanşirin nəvəsi.
Гамэрниса-бейим Ата-хан кызы Абраханова (1881-1933).
Азербайджанская поэтесса, внучка Джафаркули-хан Джаваншира.

Əbdülhəmid ağa Həmid ağa oğlu Cavanşir (1897-?). Mühəndis.
Абдулгамид ага Гамид ага оглы Джаваншир (1897-?). Инженер.

Xan Şuşinski (İsfəndiyar Aslan oğlu Cavanşir) (20.08.1901-18.03.1979). Xanəndə.
Хан Шушинский (Исфандияр Аслан оглы Джаваншир) (20.08.1901-18.03.1979). Ханенде (исполнитель мугама) Народный артист Азербайджана (1943).

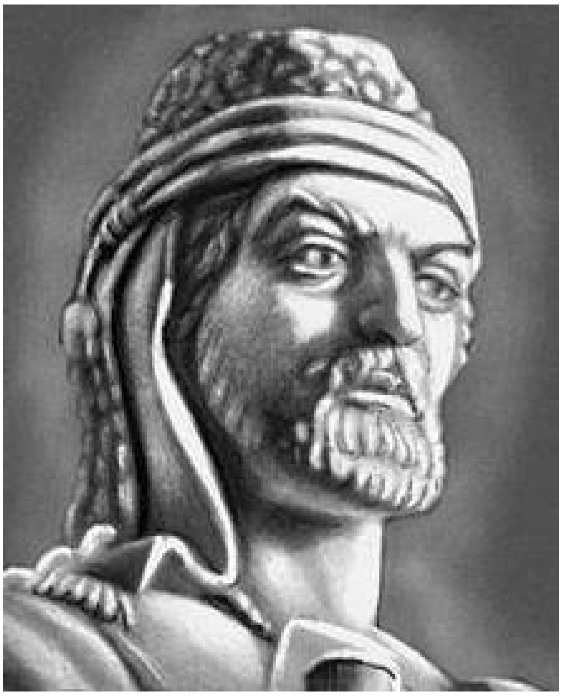

Molla Pənah Vaqif (1717-1797). XVIII əsr Azərbaycan şairi, məşhur siyasi və ictimai xadim, Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin vəziri.

Молла Панах Вагиф (1717-1797). Азербайджанский поэт, государственный и общественный деятель XVIII века, визирь Карабахского ханства, государственный деятель.

Kərbəlayı Səfixan Sultanhüseyn oğlu Qarabaği (1817-Şuşa, 1910-Şuşa). Qarabağın görkəmli memarı.

Кербалаи Сефихан Султангусейн оглы Карабаги (1817-Шуша, 1910-Шуша). Видный карабахский архитектор. Является архитектором мечетей Ашагы и Юхары Гевхар Ага (Шуша), мечети в Одессе 1870, Ашхабаде 1880 и многих других строений Карабаха.

Vəzirovlar-Azərbaycan xalqının tanınmış və köklü soylarından biri.
Əcdadı-Mirzə Əliməhəmməd ağa Sofu oğlu, Qarabağ. Şuşa.
Везировы - одна из самых известных и коренных фамилий в Азербайджане. Титул-Бек, сеид, прародитель-Мирза Алимагомед ага Софуоглы, происхождение-Карабах, Шуша.

Mirzə Həmid bəy Zeynalabdin bəy oğlu Vəzirov (1827-Şuşa, ?-Şuşa). Hüquqşünas, hakim.
Мирза Гамид бек Зейналабдин бек оглы Везиров (1827-Шуша-?-Шуша). Юрист, судья.

Məşədi Mahmud bəy Kazım bəy oğlu Vəzirov (1839-1902). Şair, II gildiya tacir
Машади Махмуд бек Казым бек оглы Везиров (1839-1902). Поэт, купец II гильдии.

Əbdürəhim bəy Vəzirov (1840-Şuşa, ?-Şuşa). Çar ordusunun mayoru, məmur.
Абдурагим бек Везиров (1840-Шуша, ?-Шуша). Майор царской армии, чиновник.

Nəcəf bəy Fətəli bəy oğlu Vəzirov (1854-1926). Dramaturq.
Наджаф бек Фатали бек оглы Везиров (1854-1926). Драматург.

Fərrux bəy Mirzə Həmid bəy oğlu Vəzirov (1857-Şuşa, 1920-Sank-Peterburq). Mühəndis, xeyriyyəçi.
Фаррух бек Мирза Гамид бек оглы Везиров (1857-Шуша, 1920-Санкт-Петербург).
Инженер, благотворитель.

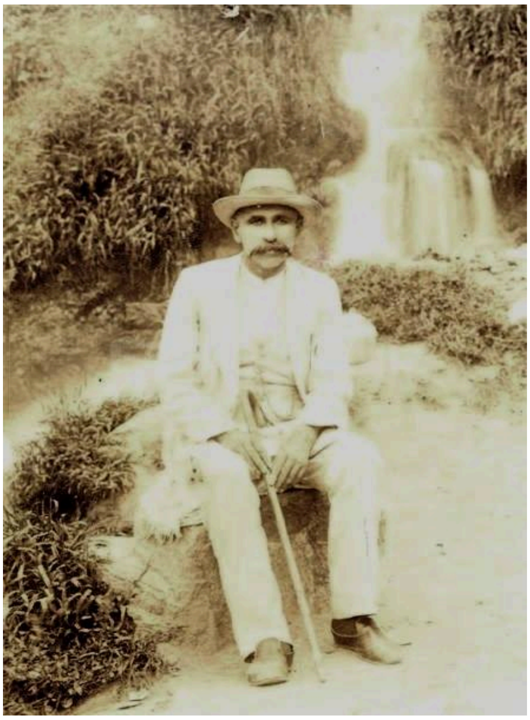

Mir Haşım bəy Mir İman bəy oğlu Vəzirov (1867-Şuşa, 1916-Bakı). Pedaqoq, publisist, tərcüməçi.
Мир Гашим бек Мир Иман бек оглы Везиров (1867-Шуша, 1916-Баку).
Педагог, публицист, переводчик.

Azad bəy Mirzə Həmid oğlu Vəzirov (1869-1921). Çar ordusunun polkovniki.
Азад бек Мирза Гамид оглы Везиров (1869-1921). Полковник царской армии.

Xurşud xanım Mirzə Abbas bəy qızı Vəzirova (1868-1913). Bakı şəhəri "Xeyriyyəçi qadınlar" cəmiyyətinin üzvü, dramaturq Nəcəf bəy Vəzirovun həyat yoldaşı.
Хуршид ханум Мирза Аббас бек кызы Везирова (1868-1913). Член общества "Женщин-благотворительниц" города Баку, супруга драматурга Наджаф Бек Везирова.

Cümşüd bəy Yusif bəy oğlu Vəzirov (1877-1931). Pedaqoq, məmur.
Джумшуд бек Юсиф бек оглы Везиров (1877-1931). Педагог, чиновник.

Şamil bəy Nəcəf bəy oğlu Vəzirov (1882-1935).
Berlin kənd təsərrüfatı institutunun məzunu, aqronom.
Шамиль бек Наджаф бек оглы Везиров (1882-1935).
Выпускник Берлинского института сельского хозяйства, агроном.

Yusif Vəzir Çəmənzəminli - (12.09.1887-Şuşa, 03.01.1943-Rusiya, Nijniy Novqorod).
Yazıçı, publisist, dramaturq və siyasi xadim.
Юсиф Везир Чеменземинли - (12.09.1887-Шуша, 03.01.1943-Россия,
Нижний Новгород). Азербайджанский писатель, публицист, историк, драматург, фольклорист, политический деятель.

Mir Həsən Mir Kazım oğlu Vəzirov (1889-Şuşa, 20.09.1918-Türkmənistan).
Dövlət xadimi, 26 Bakı komissarlarından biri.
Мир Гасан Мир Казым оглы Везиров (1889-Шуша, 20.09.1918 Туркмения).
Государственный деятель, один из 26 бакинских комиссаров.

Bəhram Rüstəm oğlu Mirzəyev (1891-1974). Professor, pedaqoq, əməkdar elm xadimi.
Бахрам Рустам оглы Мирзоев (1891-1974). Профессор, педагог, заслуженный научный деятель.

Miri bəy Mir baba bəy oğlu Vəzirov (1896-Şuşa, 1925-Paris). Azərbaycan Demokratik Respublikasının vəsaiti hesabına Parisə təhsil almaq üçün göndərilmiş tələbələrdən biri. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin qardaşı.

Мири бек Мир Баба бек оглы Везиров (1896-Шуша, 1925-Париж). Один из студентов, отправленных на учебу на средства Азербайджанской Демократической Республики в Париж. Брат Юсиф Везира Чеменземинли.

Sürayyə Nəcəf bəy qızı Vəzirova (?-Şuşa, ?-?). Pedaqoq - 2 saylı Bakı-türk liseyinin müdirəsi.

Сурайя Наджаф бек кызы Везирова (?-Шуша, ?-?). Педагог - директриса II Бакинского русско-турецкого лицея. Дочь Наджаф бек Везирова и Хуршид ханум Везировой.

Aslan Fərhad oğlu Vəzirov (1910-1987). Sovet İttifaqı Qəhrəmanı.
Аслан Фархад оглы Везиров(1910-1987). Герой Советского Союза.

Süleyman Azad oğlu Vəzirov (18.11.1910-1973). Azərbaycan SSR ilk neft sənayesi naziri.
Сулейман Азад оглы Везиров (18.11.1910-1973). Первый министр нефтяного промысла Азербайджанской ССР.

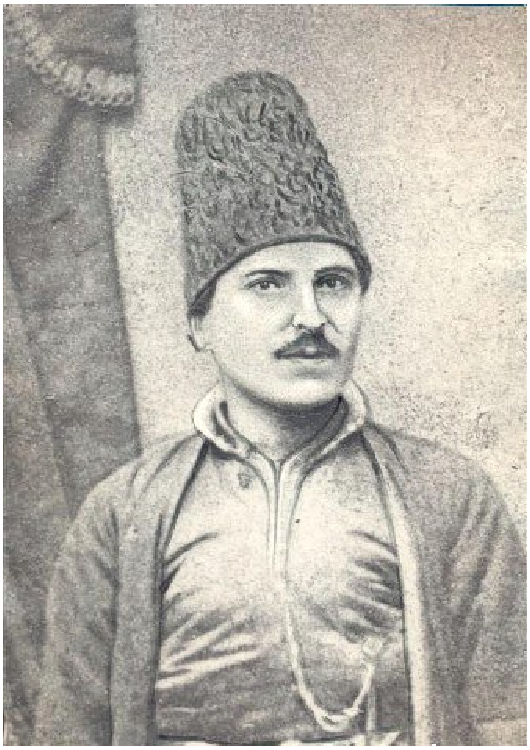

Qasım bəy Əli bəy oğlu Zakir (1784- Şuşa, 1857-Şuşa), Azərbaycan şairi.
Касым-бек Али бек оглы Закир (1784-Шуша, 1857-Шуша), азербайджанский поэт.

Mahmud bəy Hacı İbrahim bəy oğlu Muqimov (1857-Şuşa, ?-Bakı). II gildiya tacir, xeyriyyəçi.
Махмуд бек Гаджи Ибрагим бек оглы Мугимов (1857-Шуша, ?-Баку).
Купец II гильдии, благотворитель.

Hacıbəyovlar-Azərbaycan xalqının tanınmış və köklü soylarından biri,
Titul bəy, mənşəyi-Qarabağ.
Гаджибековы-одна из известных и коренных фамилий в Азербайджане.
Титул-Бек, происхождение-Карабах.

Əbdülhüseyn Hacıbəyov. Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşud Banu Natəvanın şəxsi katibi,
dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun atası.
Абдулгусейн Гаджибеков. Личный секретарь азербайджанской поэтессы
Хан кызы Хуршуд Бану Натаван, отец Великого композитора Узеира Гаджибекова.

Zülfüqar Əbdül Hüseyn oğlu Hacıbəyov (17.04.1884 - 30.09.1950).
Bəstəkar, Azərbaycanın əməkdar incəsənət xadimi.
Зульфугар Абдул Гусейн оглы Гаджибеков (17.04. 1884-30.09.1950).
Композитор, заслуженный деятель искусства Азербайджана.

Üzeyir Əbdül Hüseyn oğlu Hacıbəyov (18.09.1885-23.11.1948). Dünya şöhrətli bəstəkar, görkəmli musiqişünas-alim, publisist, dramaturq, pedaqoq və ictimai xadim, professor, Azərbaycan bəstəkarlar ittifaqının sədri, Azərbaycanın müasir peşəkar musiqi sənətinin banisi.
Узеир Абдулгусейн оглы Гаджибеков (18.09.1885-23.11.1948). Всемирно известный композитор, видный музыковед, ученый, публицист, драматург, педагог и общественный деятель, профессор, председатель союза композиторов Азербайджана, основоположник современного профессионального музыкального искусства Азербайджана.

Ceyhun Əbdül Hüseyn oğlu Hacıbəyov (03.02.1891-Şuşa, 1962-Fransa, Paris).
Yazıçı, tarixşi, jurnalist, tərcüməçi, redaktor.
Джейхун Абдул Гусейн оглы Гаджибеков, (03.02.1891-Шуша 1962-Франция, Париж).
Писатель, летописец, журналист, переводчик, редактор.

Niyazi Tağızadə Hacıbəyov (1912-1984). Tanınmış Azərbaycan dirijoru və bəstəkar.
Ниязи Тагизаде-Гаджибеков (Князь Гаджибеков)-(1912-1984).
Известный азербайджанский дирижер и композитор.

Soltan Hacıbəyov (08.05.1919-19.09.1974). Bəstəkar, pedaqoq, SSRİ Xalq artisti.
Солтан Гаджибеков - (08.05.1919-19.09.1974). Композитор, педагог, народный артист СССР.

İsmayıl Soltan oğlu Hacıbəyov (1949-2006). Bəstəkar, Azərbaycanın əməkdar incəsənət xadimi.
Исмаил Солтан оглы Гаджибеков-(1949-2006). Композитор,
заслуженный деятель искусства Азербайджана.

Mehmandarovlar- Azərbaycan xalqının qədim və tanınmış soylarından biri. Titul-Bəy, əcdadı-Mirzə Əli bəy Qarabaği, mənşəi-Qarabağ xanlığı, Şuşa.

Мехмандаровы -одна из известных и древних фамилий в Азербайджане. Титул-Бек, прародитель- Мирза Али бек Карабаги, происхождение - Карабахское ханство, Шуша.

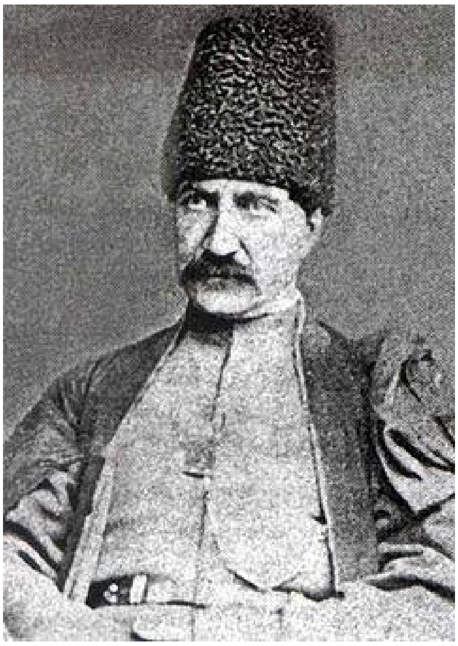

Mirzə Mustafa bəy Mehmandarov (1824-Şuşa, ?-Şuşa). Məmur, kollec katibi.

Мирза Мустафа бек Мехмандаров (1824-Шуша, ?-Шуша). Чиновник, секретарь колледжа.

Əbdül Kərim bəy Mirzə Mustafa bəy oğlu Mehmandarov - (1854-Şuşa, 1929-Şuşa). Sankt-Peterburq Tibb Cərrahlıq Akademiyasının məzunu, tanınmış həkim, "Difai" təşkilatının Şuşa şöbəsinin sədri.
Абдул Керим бек Мирза Мустафа бек оглы Мехмандаров - (1854-Шуша, 1929-Шуша). Выпускник Санкт-Петербургской Медицинской и Хирургической Академии, известный врач, председатель Шушинского отдела организации "Дифаи".

Səməd bəy Sadıx bəy oğlu Mehmandarov (16.10.1855 - 12.02.1931). Rusiya İmperator ordusunun artilleriya generalı, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hərbi naziri, sovet hərb xadimi. Şuşalı hüquqşünas Sadıx bəy Mehmandarovun oğlu.
Самедбек Садыхбек оглы Мехмандаров (16.10.1855 - 12. 02.1931). Генерал от Артиллерии Российской Императорской Армии, Министр Обороны Азербайджанской Демократической Республики

Mixail Dmitriyeviç Tuşinski-Mehmandarov - (24.01.1882 - 06.01.1962).
SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü
Михаил Тушинский-Мехмандаров - (24.01.1882 - 06.01.1962).
Член Академии Медицинских наук СССР.

Ədil bəy Əbdül Kərim bəy oğlu Mehmandarov-(1885-Шуша, 1937-repressiya qurbanı).
Ziyalı, mühəndis, pedaqoq, Müsavat partiyasının aparıcı üzvü.
Эдил бек Абдул Керим бек оглы Мехмандаров (1885-Шуша, 1937-Баку-жертва сталинских репрессий). Член партии Мусават, педагог, инженер.

Rəşid bəy Əbdül Kərim bəy oğlu Mehmandarov (1888-Şuşa, 1937- repressiya qurbanı).
Azərbaycan Demokratik Respublikası Milli Ordusunun zabiti.
Рашид бек Абдул Керим бек оглы Мехмандаров (1888-Шуша, 1937-Баку-жертва сталинских репрессий). Офицер Национальной Армии Азербайджанской Демократической Республики.

Məhbubə xanım Əbdül Kərim bəy qızı Mahmudbəyova-Mehmandarova (11.06.1902-13.01.1976).
Tibb elmləri doktoru (1961), professor (1963), əməkdar həkim (1960).
Махбуба ханум Абдул Керим бек кызы Махмудбекова-Мехмандарова (11.06.1902-Шуша, 13.01.1976-Баку). Доктор медицинских наук (1961), профессорша (1963), заслуженный врач (1960).

Vəlibəyovlar -Azərbaycan xalqının tanınmış soylarından biri. Titul-Bəy, əcdadı-Hacı Vəli bəy Kəbirli, mənşəyi-Qarabağ Şuşa.
Велибековы-одна из известных фамилий в Азербайджане. Титул-Бек, прародитель-Гаджи Вели бек Кебирли, Происхождение- Карабах-Шуша.

Bahadır Qasım oğlu Vəlibəyov (12.01.1894 - 12.02.1940). Azərbaycan SSR-nın Baş prokuroru, Stalin represiyalarının qurbanı.
Бахадыр Гасым оглы Велибеков (12.01.1894 - 12.02.1940). Генеральный прокурор Азербайджанской ССР, жертва сталинских репрессий.

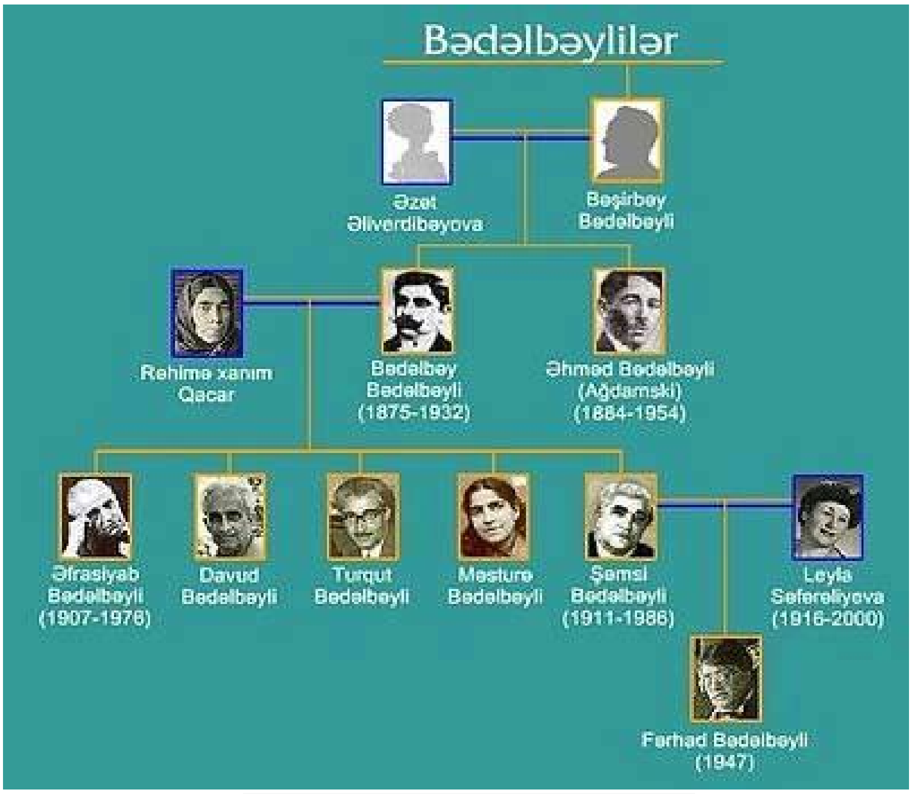

Bədəlbəylilər- Azərbaycan xalqının tanınmış soylarından biri. Titul-Bəy, əcdadı-Kərbəlai Bədəl bəy Miriyev, Mənşəyi-Qarabağ, Şuşa.
Бадалбейли-одна из известных фамилий в Азербайджане. Титул-Бек, Прародитель Кербалаи Бадал бек Мириев. Происхождение- Карабах, Шуша.

Bədəl bəy Bəşir bəy oğlu Bədəlbəyli (1875-1932). Müəllim.
Бадал бек Башир бек оглы Бадалбейли (1875-1932). Педагог.

Əhməd Bəşir oğlu Bədəlbəyli (Ağdamski) (05.01.1884- Şuşa, 01.04.1954- Ağdaş)
Azərbaycanın opera müğənnisi, əməkdar incəsənət xadimi (1943).
Ахмед Башир оглы Бадалбейли (Агдамский) (05.01.1884-Шуша, 01.04.1954-Агдаш)
Азербайджанский оперный певец, заслуженный деятель искусства (1943).

Əfrasiyab Bədəlbəy oğlu Bədəlbəyli (1907-1976). Bəstəkar, dirijor, Azərbaycanın xalq artisti.
Афрасияб Бадалбей оглы Бадалбейли (1907-1976). Композитор, дирижер,
народный артист Азербайджана.

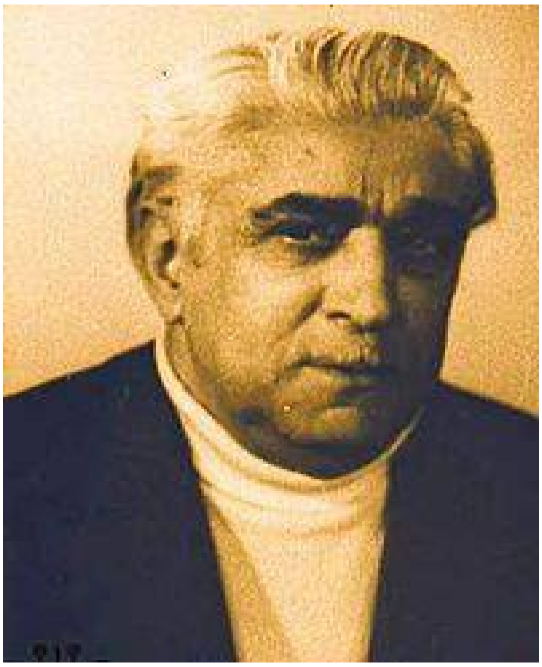

Şəmsi Bədəl bəy oğlu Bədəlbəyli (1911-Şuşa, 1986-Bakı).
Tanınmış Azərbaycan aktyoru və rejissoru, Azərbaycanın xalq artisti.
Шамси Бадал бек оглы Бадалбейли (1911-Шуша, 1986-Баку). Актер

Fərhad Şəmsi oğlu Bədəlbəyli (27.12.1947). Pianoçu, Azərbaycan Respublikasının xalq artisti,
Azərbaycanın Dövlət mükafatı Laureatı, Üzeyir Hacıbəyov adına
Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru.
Фархад Шамси оглы Бадалбейли (27.12.1947). Пианист, народный артист
Азербайджана, Лауреат Азербайджанской Государственной премии,
Ректор Бакинской музыкальной академии им. Узеира Гаджибекова.

Murtuza Məşədi Rza oğlu Məmmədov. (Bülbül) (22.06.1897-12.09.1961).
Azərbaycan opera müğənnisi, SSRİ xalq artisti.
Муртуза Машади Рза оглы Мамедов (Бюльбюль) (22.06.1897-12.09.1961)
Азербайджанский оперный певец, Народный артист СССР.

Polad Bülbül oğlu (Polad Murtuza oğlu Məmmədov) 04.02.1945. Sovet və Azərbaycan estrada müğənnisi, bəstəkar və aktyor. Əməkdar incəsənət xadimi. Azərbaycan Respublikasının Rusiya Federasiyasında səlahiyyətli səfiri, musuqi sahəsi üzrə professor, Azərbaycan Respublikası Milli yaradıcılıq Akademiyasının sənətşünaslıq doktoru.

Полад Бюльбюль оглы (Полад Муртуза оглы Мамедов) 04.02.1945. Советский и азербайджанский эстрадный певец, композитор и актёр. Заслуженный деятель искусства, Чрезвычайный и Полномочный Посол Азербайджанской Республики в Российской Федерации (с 2006), профессор по специальности «музыка», доктор искусствоведения Национальной творческой Академии Азербайджанской Республики.

Süleyman Əyyub oğlu Ələsgərov (22.02.1924, 21.01.1999). Azərbaycanlı bəstəkar, Azərbaycanın xalq artisti, Üzeyir Hacıbəyov adına respublika mükafatı laureatı.
Сулейман Алескеров (22.02.1924, 21.01.1999) Азербайджанский композитор.

Zülfü Səməd oğlu Adıgözəlov (1898-Şuşa, 1963-Bakı).
Böyük muğam ustadı, XX əsrin görkəmli xanəndəsi, muğam bilicisi, təsnif və xalq mahnılarının mahir təfsirçisi və təbliğatçısı, Azərbaycanın əməkdar artisti.
Зульфи Самед оглы Адыгезалов (1898-Шуша, 1963-Баку).
Видный певец-ханенде (исполнитель мугама)

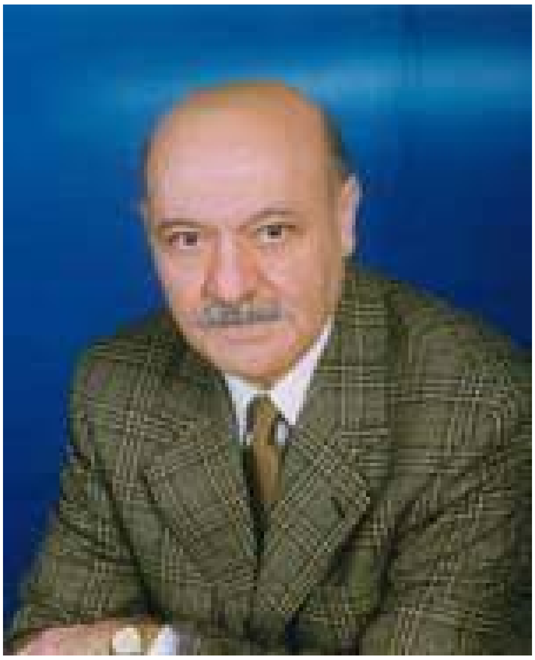

Vasif Zülfüqar oğlu Adıgözəlov (1935-2006). Bəstəkar, Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti.
Васиф Зульфугар оглы Адыгезалов (1935-2006). Композитор,
народный артист Азербайджанской Республики.

Yalçın Vasif oğlu Adıgözəlov (1959). Azərbaycan bəstəkarı, Bakı Musiqi Akademiyasının dirijorluq kafedrasının professoru, Azərbaycan Respublikasının xalq artisti
Ялчин Васиф оглы Адыгезалов (1959). Азербайджанский композитор,
профессор Бакинской Музыкальной Академии.

Həbib xan Süleyman xan oğlu Şəkinski (1880-Şuşa, 1956-Bakı). Çar Rusiyası polisinin pristavı.
Габиб хан Сулейман хан оглы Шекинский (1880-Шуша, 1956-Баку)
пристав полиции Царской России.

Barat Həbib qızı Şəkinskaya (1914-Şuşa-1999-Bakı) Azərbaycanın teatr və
kino aktrisası, Azərbaycanın xalq artisti.
Барат Габиб кызы Шекинская - (1914-Шуша-1999 Баку). Актриса театра
и кино, народная артистка Азербайджана.

Məşədi Cəmil Əmiraslan oğlu Əmirov (1875, Şuşa-1928, Gəncə).
Tarzən, bəstəkar, musiqi xadimi.
Мешади Джамиль Амираслан оглы Амиров (1875, Шуша-1928, Гянджа).
Азербайджанский тарист и композитор, отец композитора Фикрета Амирова.

Fikrət Məşədi Cəmil oğlu Əmirov (22.11.1922-20.02.1984). Görkəmli Azərbaycan bəstəkarı, SSRİ xalq artisti (1965), SSRİ Dövlət Mükafatı laureatı (1949, 1980),
Sosialist Əməyi Qəhrəmanı (19.11.1982).
Фикрет Мешади Джамиль оглы Амиров (1922 - 1984). Азербайджанский советский композитор, педагог. Народный артист СССР (1965). Лауреат Государственной премии СССР (1949, 1980). Герой Сосиалистического труда.

Əhməd Ağaoğlu (Əhməd bəy Ağayev) (1869-Şuşa-1939-Türkiyə).
İctimai xadim, jurnalist, pedaqoq və yazıçı.
Ахмед бек Агаоглы (Ахмед бек Агаев)-(1869-Шуша-1939-Турция).
Общественный деятель, журналист, педагог и писатель.

Sürəyya xanım Əhməd bəy qızı Ağaoğlu (1903-Şuşa-1989 İstanbul, Türkiyə).
Türkiyənin ilk qadın vəkili.
Сурайя ханум Ахмед бек кызы Агаоглы (1903-Шуша, 1989-Истамбул, Турция).
Первая женщина-адвокат Турции.

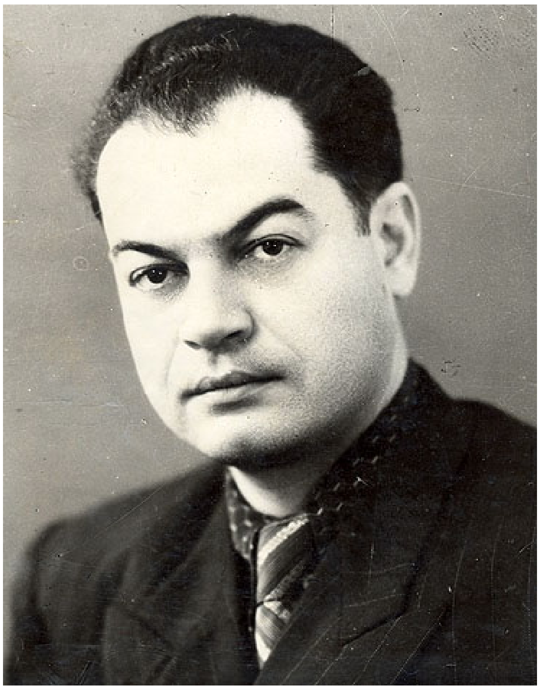

Mehdi Əsədulla oğlu Məmmədov (22.05.1918-Şuşa, 28.01.1985-Bakı). Azərbaycanın görkəmli teatr rejisoru, aktyoru və pedaqoqu, SSRİ Xalq Artisti, Sənətşünaslıq doktoru, professor.
Мехти Асадулла оглы Мамедов (22.05.1918-Шуша, 28.01.1985-Баку). Видный азербайджанский актёр, театральный режиссёр, педагог. Народный артист СССР, профессор.

Toğrul Fərman oğlu Nərimanbəyov (07.08.1930, 02.06.2013). Azərbaycan rəssamı, SSRİ və Azərbaycan Respublikasının Dövlət mükafatı laureatı.
Тогрул Фарман оглы Нариманбеков (07.08.1930 – 02.06.2013). Один из крупнейших азербайджанских художников XX века, Народный художник Азербайджана, сын шушинца Фармана Нариманбекова.

Məcid Behbudalı oğlu Behbudov (18.04.1873-Şuşa, 06.09.1945,Qazax).
Görkəmli Azərbaycan xanəndəsi.
Меджид Бехбудалы оглы Бехбудов (18.04.1873-Шуша, 06.09.1945-Казах).
Видный азербайджанский певец-ханенде (исполнитель мугама).

Rəşid Məcid oğlu Behbudov (14 .12. 1915 - 09.06. 1989). Azərbaycan müğənnisi, SSRİ xalq artisti, SSRİ və Azərbaycan Dövlət Mükafatları laureatı, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı.
Рашид Меджид оглы Бейбутов (1915-1989). Видный азербайджанский певец, народный артист СССР, Герой Социалистического Труда, Лауреат Государственной премии СССР и Азербайджана.

Əmir Kazım Mirzə Bəhmən Mirzə oğlu Qovanlı Qacar (1853-Şuşa, 1920-Gəncə). General mayor.
Амир Казым Мирза Бахман Мирза оглы Гованлы Гаджар (1853-Шуша, 1920-Гянджа).
Генерал-майор.

Darab Mirzə Şahrux Mirzə oğlu Qovanlı Qaçar (09.05.1869-Şuşa,?-Tehran).
Çar ordusunun polkovniki.
Дараб Мирза Шахрух Мирза оглы Гованлы Гаджар
(09.05.1869-Шуша,?-Тегеран). Полковник царской армии.

Əmənulla Mirzə Bəhmən Mirzə oğlu Qovanlı Qaçar (08.01.1862-Şuşa, 1937-Tehran).
Çar ordusunun general - mayoru, İranın Milli Məclisinin üzvü.
Аманулла Мирза Бахман Мирза оглы Гованлы Гаджар - (08.01.1862-Шуша, 1937-Тегеран).
Генерал-майор царской армии, член Милли Меджлиса Ирана.

Əliqulu Mirzə Bəhmən Mirzə oğlu Qovanlı Qaçar (1854-Şuşa, 1905-Port-Artur).
Çar ordusunun mayoru.
Алигулу Мирза Бахман оглы Мирза Гованлы-Гаджар (1854-Шуша, 1905-гор.
Порт-Артур). Майор царской армии.

Əbdüssəməd Mirzə Bəhmən Mirzə oğlu Qovanlı-Qacar (1853-Şuşa, ?-?). Çar ordusunun polkovniki.
Абдуссамед Мирза Бахман Мирза оглы Гованлы-Гаджар (1853-Шуша, ?-?).
Полковник царской армии.

Feyzulla Mirzə Şəfi Mirzə oğlu Qovanlı Qacar (1872-Şuşa, 1920-Bakı). Çar,
sonra isə ADR-ın ordusunun General - mayoru.
Фейзулла Мирза Шафи Мирза оглы Гованлы-Гаджар (1872-Шуша, 1920-Баку).
Генерал - майор царской армии и армии Азербайджанской Демократической Республики.

Molla Əli Molla Kalbalı oğlu Qarabaği (1811-Şuşa, 1893-Şuşa). Şair, xəttat, müəllim.
Молла Али Молла Калбали оглы Гарабаги (1811-Шуша, 1893-Шуша).
Поэт, каллиграф, педагог.

Mirzə İbrahim bəy Həsən Ağa oğlu Ağayev (Mirzə İbrahim bəy Saba) (1801-Şuşa, 1877-Şuşa). Şair.
Мирза Ибрагим бек Гасан Ага оглы Агаев (Мирза Ибрагим бек Саба)
(1801-Шуша, 1877-Шуша). Поэт.

Hacı Hüsü Kərbəlayı Lütvəli oğlu Kazımlı (1839, Şuşa-1898, Aşqabad).
Müğənni xanəndə, bəstəkar.
Гаджи Гуси Кербалаи Лютвели оглы Казымлы
(1839-Шуша-1898, Ашхабад). Певец-ханенде, композитор.

Bülbülcan (Əbdülbağı Əli oğlu Zülalov) (1841-Şuşa, 1927-Bakı). Xanəndə.
Бюльбюльджан (Абдулбаги Али оглы Зулалов) (1841-Шуша-1927-Баку)
Азербайджанский певец-ханенде (исполнитель мугама).

Sadıqcan (Sadıq Mirzə Əsəd oğlu (1846-1902)). Tarzən, bəstəkar. Virtuoz tarzən kimi Qafqazda və İranda geniş şöhrət qazanmışdır. Müasir Azərbaycan tarının müəllifi.
Садыхджан (наст. имя Садых Мирза Асад оглы (1846-1902)). Известный азербайджанский тарист, создатель современного азербайджанского тара.

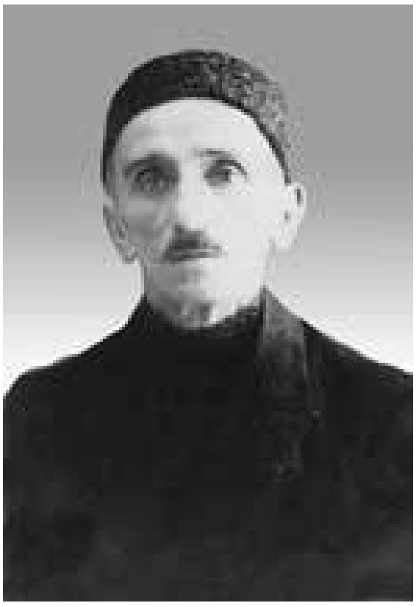

Cabbar İsmayıl oğlu Qaryağdıoğlu (31.03.1861-20.04.1944). Müğənni, xanəndə, bəstəkar, Azərbaycanın xalq artisti.
Джаббар Исмаил оглы Карьягдыоглы (31.03.1861- 20.04.1944). Певец, ханенде, композитор, музыкальный деятель. Народный артист Азербайджана.

Keçəçi oğlu Məhəmməd (18.07.1864-Şuşa, 20.11.1940-Bakı).
Qarabağ xanəndəsi.
Кечачи оглы Магомед (18.07.1864-Шуша, 20.11.1940-Баку).
Карабахский певец-ханенде (исполнитель мугама).

Məşədi Məmməd Fərzəliyev (1872-Şuşa, 1962). Qarabağ xanəndəsi.
Машади Мамед Фарзалиев (1872-Шуша, 1962). Карабахский певец-исполнитель мугама.

Seyid Şuşinski (Seyid İbrahim oğlu Mir Möhsün ağa Şuşinski; 1889-1965).
Xanəndə, Şuşa xanəndəlik məktəbinin ən parlaq nümayəndəsi.
Сеид Шушинский (наст. имя-Мир Мохсун-ага Сеид Ибрагим оглы Шушинский; 1889—1965). Азербайджанский певец-ханенде, самый яркий представитель шушинской вокальной школы.

İslam Əbdül oğlu Abdullayev (Segah İslam) (1876-Şuşa, 1964). Muğam ifaçısı, xanəndə. Azərbaycanın xalq artisti (1949).
Ислам Абдул оглы Абдуллаев (Сегях Ислам) (1876-Шуша, 1964).
Ханенде-исполнитель мугама, народный артист Азербайджана 1949.

Xanəndə Seyid Şuşinski (soldan ikinci) öz ansablı ilə. 1916-cı il.
Ханенде Сеид Шушинский (второй слева) со своим ансамблем. 1916 год.

1912-ci ildə Varşava şəhərində "Sport Rekord" firmasının studiyasında konsertlərin yazılmasından sonra. Oturanlar (soldan-sağa): Cabbar Qaryağdıoğlu, David Səfiyarov, Məşədi Məhəmməd Fərzəliyev, Keçəçi oğlu Məhəmməd; aşağıda: Qurban Primov, Saşa Oqanezaşvili; ayaq üstə olanlar: firmanın əməkdaşlarıdır.
После записи концертов на студии фирмы «Спорт Рекорд» в Варшаве в 1912 году. Сидят (слева направо): Джаббар Карьягды оглы, Давид Сафияров, Мешади Мухаммед Фарзалиев, Кечачи оглы Мухаммед; внизу: Гурбан Примов и Саша Оганезашвили; стоят: хозяева фирмы

Bahadur Mehralı oğlu (1883-1962). Xanəndə.
Бахадур Мехралы оглы (1883-1962). Певец-ханенде.

Mürsəl Məşədi Süleyman oğlu Hacıyev (1885-21.09.1988). 100 yaşlı xanəndə.
İsa bulağını Mürsəl kişisiz təsəvvür etmək mümkün deyildi.
Мурсал Машади Сулейман оглы Гаджиев (1885-21.09.1988). 100-летний певец-ханенде.

Zinin Nikolay Nikolayeviç - (25.08.1812-Şuşa, Qarabağ xanlığı, 18.02.1880-Sankt Peterburq). Kimyaçı, akademik.
Зинин Николай Николаевич - (25.08.1812-Карабахское ханство- Шуша, 18.02.1880-Российская Империя-Санкт-Петербург). Русский химик, академик.

Mirzə Məmmədqulu bəy Molla Həsən bəy oğlu Qayıbov (Mirzə Məmmədqulu Təbib) (1819-Şuşa, 1875-Şuşa). Şair, həkim.
Мирза Мамедгулу бек Молла Гасан бек оглы Гаибов – (1819-Шуша, 1875-Шуша). Поэт, врач.

Mir Möhsün Nəvvab (1833-Şuşa, 1918- Şuşa). Azərbaycanın Şuşa şəhərində
yaşayıb-yaratmış şair, rəssam, xəttat və musiqişünas alim.
Мир Мохсун Навваб (1833-Шуша, 1918-Шуша). Живший и творивший
в городе Шуша Азербайджана художник, поэт, каллиграф, музыковед-ученый.

Məhəmmədəli bəy Məşədi Əsədulla bəy oğlu Vəliyev (Məhəmmədəli bəy Məxfi)
(1832-Şuşa, 1892-Şuşa). Şair.
Магомедали бек Машади Асадулла бек оглы Велиев (1832-Шуша, 1892-Шуша). Поэт.

Kərbəlai Mirzə Ələkbər bəy Abdin bəy oğlu Əhmədbəyov
(Mirzə Ələkbər Novrəs), (1839-Şuşa, 1912-Şuşa). Şair.
Кербалаи Мирза Алекбер бек Абдин бек оглы Ахмедбеков (Мирза Алекбер Новрас)
(1839-Шуша, 1912-Шуша). Поэт.

Fatma xanım Kəminə (1841, Şuşa-1898, Şuşa). Azərbaycan şairəsi.
Фатма ханум Кемине (1841-Шуша, 1898-Шуша). Азербайджанская поэтесса.

Həsənəli xan Qaradaği (28.01.1848-Şuşa, 12.12.1929-Şuşa). Görkəmli Azərbaycan maarifpərvəri, şair, pedaqoq, ədəbiyyatşünas, tərcüməçi, filoloq, tarixçi, xəttat, teatr xadimi.
Гасанали хан Карадагский (28.01.1848-Шуша, 12.12.1929-Шуша). Видный Азербайджанский педагог, поэт, литературовед, переводчик, филолог, историк, каллиграф, театральный деятель.

Mirzə Salah bəy Hacı Nəcəf bəy oğlu Zöhrabbəyov (1859-Şuşa, 1940-Şuşa).
Görkəmli pedaqoq.
Мирза Салах бек Гаджи Наджаф бек оглы Зохраббеков (1859-Шуша, 1940-Шуша).
Видный педагог.

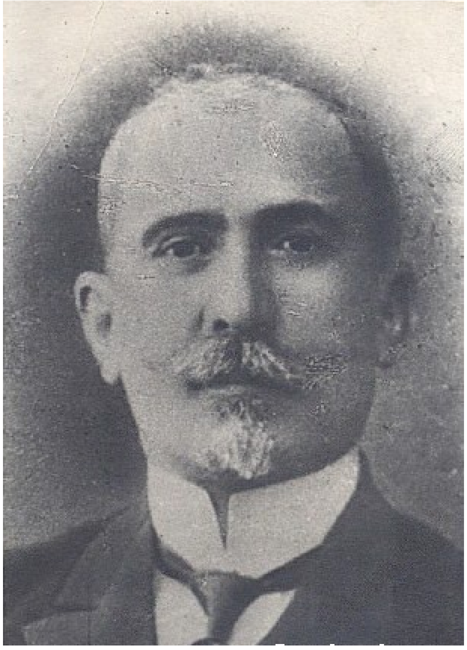

Firidun bəy Köçərli (26.01.1863-Şuşa, 1920). Görkəmli Azərbaycan maarifçisi, pedaqoq, metodist, ədəbiyyatşünas, publisist.

Фирудин бек Ахмед бек оглы Кочарли (26.01.1863-Шуша, 1920).
Видный Азербайджанский просветитель, педагог, методист, литературовед, публицист.

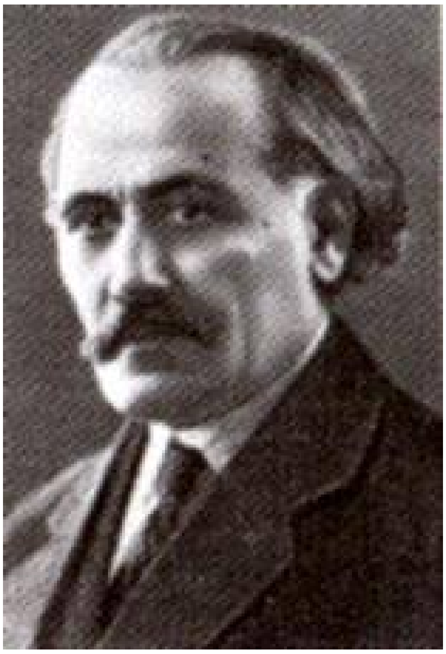

Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev (17.05.1870-Şuşa, 17.12.1933-Bakı).
Yazıçı, dramaturq, pedaqoq.

Абдуррагим бек Хагвердиев (17.05.1870-Шуша, 17.12.1933- Баку).
Писатель, драматург, педагог.

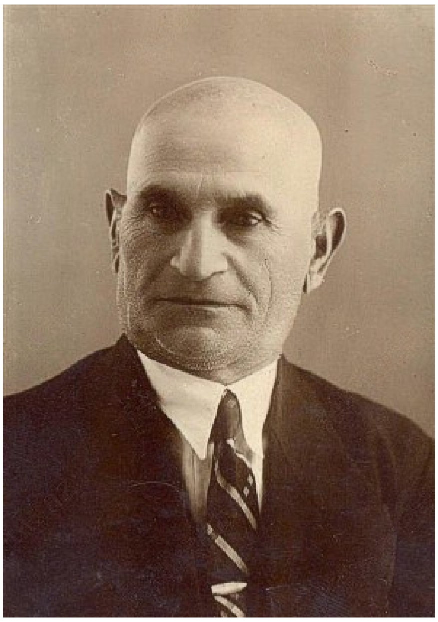

Süleyman Sani Rzaqulu bəy oğlu Axundov (03.10.1875- Şuşa, 29.03.1939- Bakı).
Azərbaycan dramaturqu, nasir, maarif xadimi.
Сулейман Сани Рзагулу бек оглы Ахундов (03.10.1875-Шуша, 29.03.1939-Баку).
Азербайджанский драматург, журналист, писатель детской литературы и преподаватель.

Azad bəy Abbas oğlu Əmirov (1833-1939). Həkim, pedaqoq, Azərbaycanın ilk fizioloqlarından biri.
Азад бек Аббас оглы Амиров (1883-1939). Врач, педагог,
один из первых физиологов Азербайджана.

Fərəc bəy Ağayev (1811-Şuşa, 1891-Tiflis). Car ordusunun General - leytenantı.
Фарадж бек Агаев (1811-Шуша, 1891-Тифлис). Генерал-лейтенант царской армии.

Fərəculla bəy Uğurlu bəy oğlu Uğurlubəyov (1801-Şuşa, 1871).
Qarabağ bəyi, çar ordusunun polkovniki. A.S.Puşkinin 01.04.1829-cu ildə çəkdiyi rəsm.
Фараджулла бек Угурлу бек оглы Угурлубеков (1801-Шуша, 1871).
Карабахский бек, полковник Царской армии. Рисунок А.С.Пушкина 01.04.1829 г.

Fərhad bəy. Çar ordusunun Polkovniki. A.S. Puşkinin 05.07.1829-cu ildə çəkdiyi rəsm.
Фархад бек. Полковник царской армии, офицер первого конного мусульманского полка.
Рисунок А. С. Пушкина 05.07. 1829 г.

Hacı bəy Mirzə Zeynal bəy oğlu Sultanov (1827-Şuşa, 1920).
Çar ordusunun polkovniki, Aşqabadın General qubernatoru.
Гаджи бек Мирза Зейнал бек оглы Султанов (1827-Шуша, 1920).
Полковник царский армии, Генерал-губернатор Ашхабада.

Həsənəli bəy Şıxəli bəy oğlu Əsgərxanov (1855-Şuşa, ?-?). Şair, polis pristavı.
Гасанали бек Шихали бек оглы Аскерханов (1855-Шуша, ?-?).
Поэт, пристав полиции.

Əfrasiyab Hacı Əzim oğlu Əzimov (07.03.1863-Şuşa, ?-Şuşa).
"Difai" və "Qarabağ məclisi" təşkilatlarının üzvü, Milli Qəhrəman.
Афрасияб Гаджи Азим оглы Азимов (07.03.1863-Шуша, ?-Шуша)
Член организаций "Дифаи" и "Карабахский меджлис". Национальный Герой.

Zülfüqar bəy Mirzə Ələkbər bəy oğlu Bağırbəyov (1884-Şuşa, 1916).
Çar ordusunun polkovnik-leytenantı.
Зульфугар бек Мирза Алекбер бек оглы Багирбеков (1884-Шуша, 1916).
Подполковник царской армии.

Ağabəy Mirzəməmmədbağır oğlu Mirzəyev (Ağa xan Qarabaği) (1853-?). İctimai xadim.
Ага бек Мирзамамедбагир оглы Мирзоев (Ага хан Карабаги) (1853-?). Общественный деятель.

Bəhram bəy Mirzəçəfər bəy oğlu Axundov-(1861-Şuşa, 1932-Bakı).
Həkim, ADR-ın Milli Məclisinin üzvü idi.
Бахрам бек Мирза Джафар бек оглы Ахундов (1861-Шуша, 1932-Баку). Врач, член Милли Меджлиса Азербайджанской Демократической Республики.

Qara bəy Rəhim bəy oğlu Əliverdilər (1879-Şuşa, 1929).
Siyasətçi, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin üzvü.
Гара бек Рагим бек оглы Аливердилар (1879-Шуша, 1929).
Общественно-политический деятель, член Парламента Азербайджана.

Əliş bəy Abbas bəy oğlu Gülməmmədbəyov (1878-Şuşa, 1920-?). Şuşa şəhər Dumasının üzvü.
Алиш бек Аббас бек оглы Гюльмамедбеков (1878-Шуша, 1920-?)
Член шушинской городской думы.

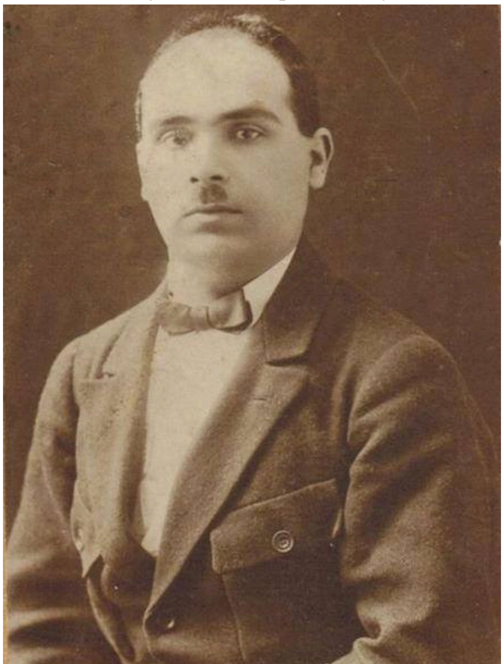

Dadaş Əbdül Hüseyn oğlu Həsənov (1897-Şuşa, 1927-Rusiya). Həkim, dövlət xadimi,
Sovet rejiminə qarşı Azərbaycan müqavimət hərəkatının başçılarından biri, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi uğrunda mübarizə aparmış şəxs
Дадаш Абдулгусейн оглы Гасанов (1897-Шуша, 1927-Россия). Врач, государственный деятель.

Cahangir xan Hacı Böyük bəy oğlu Nurubəyov (1861-1934). “Difai” təşkilatının üzvü.
Джахангир хан Гаджи Беюк бек оглы Нурибеков (1861- 1934).
Член организации "Дифаи".

Xudadat bəy Ağa oğlu Məlik-Aslanov (1879-Şuşa, 1935-Bakı). Alim, ixtiraçı-mühəndis, texniki elmlər sahəsində ilk azərbaycanlı professorlardan biri. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (1918—1920) dəmir yol, teleqraf və poçt naziri olub.
Худадат-бек Ага оглы Мелик-Асланов (1879-Шуша, 1935-Баку). Азербайджанский государственный и политический деятель, учёный. Министр путей сообщения Азербайджанской Демократической Республики (1918—1920).

Hüsü Hüseynalı oğlu Hacıyev (1897-Şuşa, 1931-Bakı). Azərbaycanın Görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan SSR-nın ilk prokuroru.
Гуси Гусейнали оглы Гаджиев (1897-Шуша,1931-Баку). Видный государственный деятель Азербайджана, первый прокурор Азербайджанской ССР.

Şükür Həbib oğlu Rzayev (21.10.1929-Şuşa, 2006). Bakı şəhər prokuroru, ədliyyə general-mayoru.
Шукюр Габиб оглы Рзаев (21.10.1929-Шуша, 2006). Генерал-майор юстиции, прокурор города Баку.

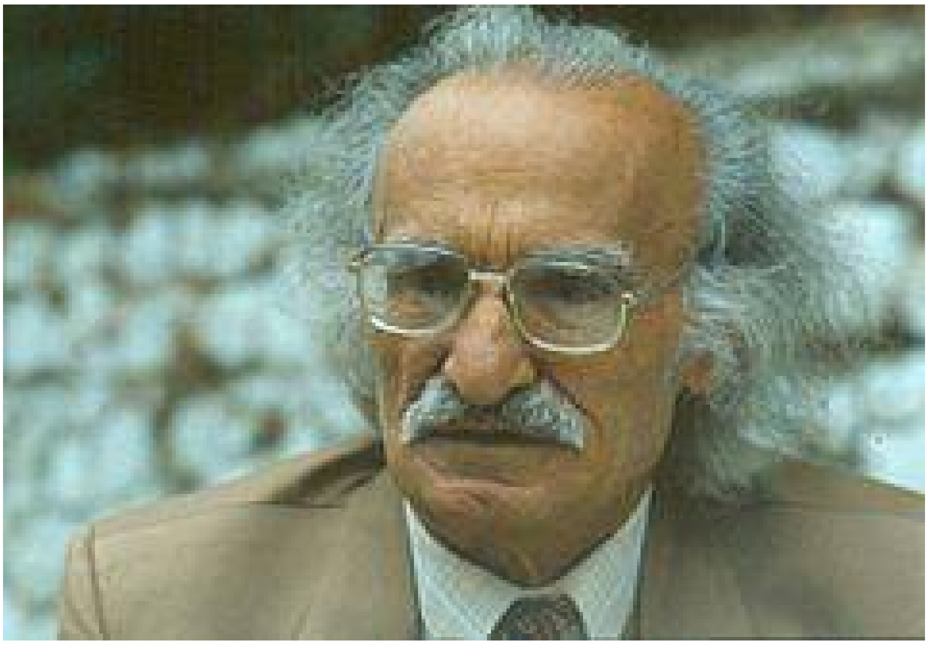

Lətif Hüseyn oğlu Kərimov (17.11.1906-Şuşa, 1991-Bakı).
Azərbaycanın xalq rəssamı, naxışşünas və xalçaşünas.
Летиф Гусейн оглы Керимов (17.11.1906-Шуша, 1991-Баку). Ковровед, народный художник Азербайджана.

Firudin Məhəmməd oğlu Həsənov-Şuşinski (1925-1997). Musiqişünas.
Фирудин Магомед оглы Гасанов-Шушинский (1925-1997). Музыковед.

Əbülfət Əsəd oğlu Əliyev (30.12.1926-Şuşa, 27.12.1990-Bakı). Müğənni-xanəndə.
Azərbaycan Respublikasının xalq artisti
Абульфат Асад оглы Алиев (30.12.1926-Шуша, 27.12.1990-Баку).
Певец, народный артист Азербайджанской Республики.

Rauf Tofiq oğlu Əliyev (01.05.1947-Şuşa). Bəstəkar.
Рауф Тофиг оглы Алиев (01.05.1947-Шуша). Композитор.

Ramiz Bulud oğlu Qəmbərov (1962-Şuşa, 30.04.1992-Şuşa). Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı; Şuşa özünümüdafiə batalyonunun komandiri, Qarabağ müharibəsi döyüşçüsü.

Рамиз Булуд оглы Гамбаров (1962-Шуша, 30.04.1992-Шуша). Командир шушинского батальона самообороны, боец карабахской войны, Национальный Герой Азербайджана.

Rizvan Rəhman oğlu Teymurov-(16.04.1967-Şuşa, 09.12.1991- Xocalı rayon Kərkicahan kəndi) Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı; Qarabağ müharibəsi döyüşçüsü.

Ризван Рахман оглы Теймуров (16.04.1967-Шуша, 09.12.1991-село Керкиджахан Ходжалинского р-на). Боец карабахской войны, Национальный Герой Азербайджана.

Məhərrəmov İldırım İsmayıl oğlu (15.12.1925-Şuşa, 06.01.2012-Bakı). Böyük Vətən müharibəsi iştirakçısı, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinin üzvü, həvəskar bəstəkar.
Магеррамов Илдырым Исмаил оглы (15.12.1925-Шуша, 06.01.2012-Баку). Участник Великой Отечественной войны 1941-45 г.г., член Верховного Суда Азербайджанской Республики, копмозитор-любитель.

Sadıqov Bəylər Abdulla oğlu (1924-1981). Böyük Vətən müharibəsi iştirakçısı, Azərbaycan SSR Ali Məhkəməsinin üzvü.
Садыгов Бейлар Абдулла оглы (1924-1981). Участник Великой Отечественной войны 1941-45 г.г., член Верховного Суда Азербайджанской ССР.

İskəndər Əli oğlu Əliyev (1906-Şuşa, 1974-Bakı).
Azərbaycanın Yüngül Sənaye naziri.
Искендер Али оглы Алиев (1906-Шуша, 1974-Баку).
Министр Легкой Промышленности Азербайджана.

Zakir Bağırov (1916-Şuşa, 1996-Bakı). Azərbaycan bəstəkarı,
Azərbaycan SSR mədəniyyət naziri (1971-1989).
Закир Багиров. (1916-Шуша, 1996-Баку). Композитор,
Министр культуры Азербайджанской ССР (1971-1989).

İdris Məhəmməd oğlu Məhərrəmov (14.07.1913- 22.04.1971). Böyük Vətən müharibəsi iştirakçısı, Şuşa rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi. (1952-1958).
Идрис Магомед оглы Магеррамов (14.07.1913- 22.04.1971). Участник Великой Отечественной войны 1941-45 г.г., первый секретарь Шушинского районного Комитета Партии (1952-1958).

Tofiq Rüstəmbəyov (1918-Şuşa, 2007-Moskva). Dağ-mədən mühəndisi, SSRİ-nin fəxri neftçisi, RSFSR-in əməkdar neft və qaz sənayesi işçisi.
Тофик Рустамбеков (1918-Шуша, 2007-Москва). Горный инженер, крупнейший советский нефтяник-буровик, почетный нефтяник СССР. Был заместителем министра нефтедобывающей промышленности АзССР, а позже заместителем начальника Управления по бурению скважин Миннефтепрома СССР.

Aliyə Fətulla qızı Rüstambəyova (1907-1942). II Dünya müharibəsi Qəhrəmanı, partizan hərəkatı iştirakçısı, həkim.
Алия Фатулла кызы Рустамбекова (1907-1942). Героиня II Мировой войны, участница партизанского движения, врач.

Validə Xaspolad qızı Tutayuq (23.09.1914 - 12.11.1980). Azərbaycan botaniki, ilk azərbaycanlı qadın biologiya elmləri doktoru , Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü.
Валида Хасполад кызы Тутаюг (23.09.1914 - 12.11.1980). Ботаник, первая женщина доктор биологических наук Азербайджана, член Академии Наук Азербайджана.

Heydər Məşədi Aslan oğlu Şəmsizadə (1905-Şuşa, 1978-Bakı).
Teatr aktyoru və rejissoru, Azərbaycanın əməkdar artisti.
Гейдар Машади Аслан оглы Шамсизаде (1905-Шуша,1978-Баку).
Театральный актер и режиссер, заслуженный артист Азербайджана.

Məhluqə Sadıqova (1917-Şuşa, 2003-Bakı). Aktrisa.
Махлуга Садыхова (1917-Шуша, 2003-Баку). Актриса.

Vaqif Cəfər oğlu Cəfərov (18.04. 1949, Şuşa - 20 .11. 1991). Görkəmli ictimai xadim, SSRİ Ali Sovetinin deputatı, Şuşa rayon Partiya Komitəsinin I katibi. 20 noyabr 1991-ci ildə Xocavənd rayonu yaxınlığında, bir sıra digər dövlət xadimi ilə birgə içində olduğu Mi-8 vertolyotunun ermənilər tərəfindən vurulması nəticəsində şəhid olmuşdur.
Вагиф Джафар оглы Джафаров (18.04.1949-20.11.1991). Видный общественный деятель, депутат Верховного Совета СССР, I секретарь Комитета Партии г. Шуша.

Mikayıl Qoca oğlu Gözəlov (05.04.1948-11.12.1991). Şuşa rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı. İş başında vəzifə borcunu yerinə yetirərkən, sui-qəsd nəticəsində xəyanətkarcasına qətlə yetirilmişdir (11.12.1991). Bir çox dövlət təltiflərinə layiq görülmüşdür. Ölümündən sonra Şuşa rayonu kolxozlarından birinə, Şuşa şəhərində küçəyə adı verilmiş, yaşadığı binaya xatirə lövhəsi vurulmuşdur.
Микаил Годжа оглы Гезалов (05.04.1948 - 11.12.1991) Глава Исполнительной Власти шушинского района. Был убит предателем при исполнении служебных обязанностей в служебном кабинете.

Nizami Bəhmənov (1948-Şuşa, 2008-Bakı). Dağlıq Qarabağın Azərbaycanlı İcması İctimai Birliyinin keçmiş rəhbəri, Şuşa rayon İcra Hakimiyyətinin keçmiş başçısı.
Низами Бахманов (1948-Шуша, 2008-Баку). Бывший руководитель Общественного Объединения Азербайджанская община Нагорного Карабаха, бывший глава Исполнительной Власти Шушинского района.

Bayram Əsəd oğlu Səfərov (1950-Şuşa). Şuşa rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı, Dağlıq Qarabağın Azərbaycanlı İcması İctimai Birliyinin sədri.
Байрам Асад оглы Сафаров (1950-Шуша). Руководитель Азербайджанской общины Нагорного Карабаха, Глава Исполнительной Власти Шушинского района Азербайджана.

Гор. Шуша

Въ лѣтнемъ помѣш. Обществен. Собранія

Въ понедѣльникъ 4-го августа 1914 г.

въ бенефисъ извѣственнаго труженника мусул. сцены **АЗАДА АМИРОВА**

представлено будетъ 3-хъ акт. оперетта

Узейръ-бека Гаджибекова

О ОЛМАСУН БУ ОЛСУН

(НЕ ТА, ТАКЪ ЭТА).

Дѣйствующія лица:

Рустамъ-бекъ . .	г. Д. Амировъ
Гюльназъ. дочь его .	г. Агдамскій
Санамъ. служанка его .	г. Мурадовъ
Сарваръ. студентъ .	г. Сарабскій
Гасанъ Кули-бекъ. знакомые его	г. У. Амировъ
Рзабекъ. редакторъ .	г. М. Д. Амировъ
Гасанъ-бекъ . . .	г. А. Шафибековъ
Аскеръ. кочи . .	г. М. Д. Везировъ
Амбалъ. . . .	г. З. Сеидибековъ
Машади Ибадъ. купецъ.	г. Азадъ Амировъ

Начало ровно въ $8^1/_2$ час. веч.

Азадъ Амировъ, извѣстный труженникъ мусульм. сцены. еще будучи ученикомъ выступалъ на сценѣ въ качествѣ любителя и съ первыхъ же шаговъ показалъ себя обладателемъ недюжиннаго полнаго будущности таланта. Съ тѣхъ поръ молодая мусульманская сцена не переставала прибѣгать къ его любезнымъ услугамъ для созданія наиболѣе отвѣтственныхъ ролей въ извѣстныхъ драматическихъ и опереточныхъ пьесахъ.

Наша публика неоднократно аплодировала его въ роляхъ Наджафъ-бека, Машди-Аджи, Машади Ибада и пр. Съ такимъ же удовольствіемъ съ такою же поспѣшностью она стекается сегодня, чтобы возобновить выраженія своего восхищенія талантливому аматеп'у и отъ души пожелать ему, чтобы онъ не покинулъ сцены и въ будущемъ, да здравствуетъ **АЗАДЪ АМИРОВЪ**, да здравствуетъ „**МАШАДИ ИБАДЪ**.

شهر شوشی　　　　اخشام تماشاسی

پروقرامه

لیتنی قولوبگ زالنده بازار ایرته‌سی
آوغوست آینک ۴ نده ۱۹۱۴ نجی ایلده

جماعتمزگ محبی اولان و مسلمان صنعه‌مزک
بزه‌گی ازادبگ امیروف جنابلرنک شرفنه بنفسنه

موقع تماشایه قویولاجقدر:

عزیربگ حاجی بکوفک

او اولماسون بو اولسون

نام ۳ پرده‌لی اوپه‌ریتاسی

ایفا ایدن جنابلر:

رستم بک (ملکدار) .	جمیل بک امیراوف
گلناز (قزی) . .	آغدامسکی
صنم (قوللوقچی‌سی) .	مرادوف
سرور استودینت . .	سرابسکی
حسنقلی بک (رستم‌بکین اشنالری	اومیلو امیروف
رضا بک (غزه‌ته‌چی) .	مشهدی جمل امیراوف
حسن بک . . .	عاکف شفق بکوف
عسکر (قوچی) . .	میرجبار ویزراوف
حمال . . .	ذولفقار سیدبکوف
مشهدی عباد (سوداگر)	آزاد امیروف

تماشا باشلانور آخشام ساعت دوقوزک یارسنده

دریژور: ذوالفقاربک حاجیبکوف.

ریژیسور: سرابسکی.

Печ. разрѣшено.　　　　Тип. М. Бабаджанова, въ Шушѣ

Üzeyir Hacıbəyovun "O olmasın, bu olsun" komediyasının proqramı. Yay teatrının binası, Şuşa, 4 avqust 1914-cü il.

Программа музыкальной комедии композитора Узеира Гаджибекова "Не та, так эта". Летнее помещение Общественного Собрания, Шуша, 4 августа 1914 год.

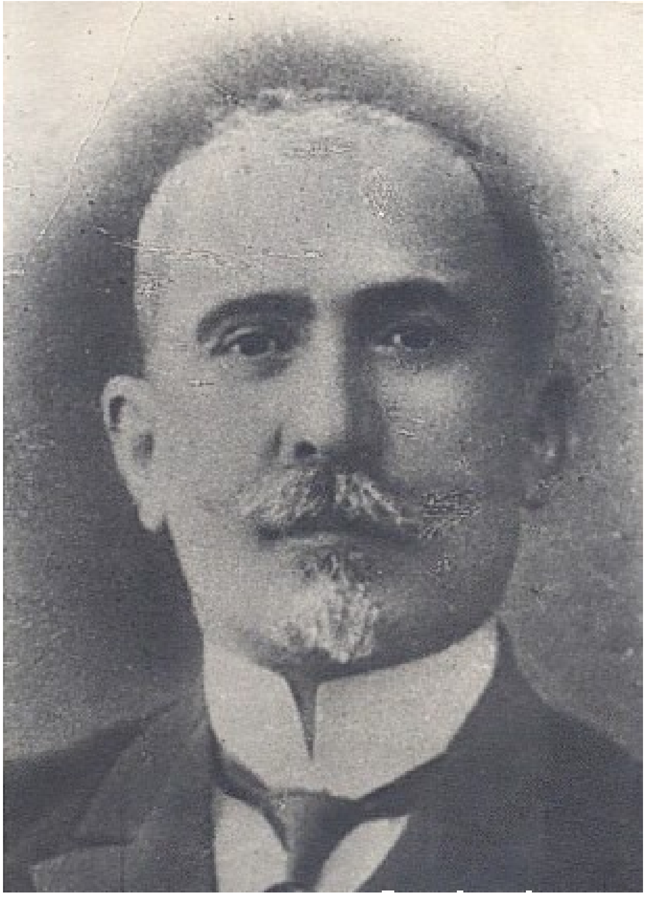

XIX əsrin ortalarında Şuşanın mədəni həyatında böyük yüksəliş var idi. Məşhur ədəbiyyatşünas alim Firudin bəy Köçərli özünün “Azərbaycan ədəbiyyatı” kitabında Şuşanı və şuşalıların həyatını təsvir etmişdir. Kitabda o, Şuşanı İranın ən gözəl, camaatı keçmişdə və indi dindarlığı, elm və mədəniyyət sahələrindəki istedadları və əxlaqları ilə tanınan, şairlər və güllər şəhəri olan Şirazla müqayisə etmiş və Şuşanı Zaqafqaziyanın Şirazı adlandırmışdı.

Известный азербайджанский филолог, писатель и критик Фирудин бек Ахмед бек оглы Кочарлинский в своем самом крупном труде – «Материалы по истории азербайджанской литературы», описывая Шушу и жизнь шушинцев, сравнил ее с религиозной столицей Ирана, городом роз, любви, знаний и садов – Ширазом, и назвал Шушу Закавказским Ширазом.

Şuşa – erməni işğalından əvvəl və sonra

1992-ci ilin may ayının 8-də erməni işğalçıları keçmiş SSRİ-nin Xankəndi şəhərində yerləşən 366-cı motoatıcı alayının hərbi texnikası və şəxsi heyətinin bilavasitə iştirakından yararlanaraq Şuşa şəhərini işğal etdilər. Qeyri-bərabər döyüşdə Şuşanın müdafiəçiləri və mülki əhalisi çoxsaylı insan itkiləri verdi. Nəticədə əsası qoyulduğu gündən bu günə kimi hər bir təcavüzdən başı uca çıxmış Şuşa şəhəri erməni vəhşiliyinin qurbanına çevrildi. İşğalçı ermənilər Beynəlxalq Təşkilatların işğal olunmuş ərazilərdə tarixi abidələrin dağıdılmasının yolverilməzliyi barədə tələblərinə heç bir məhəl qoymadan abidələr şəhəri olan Şuşa şəhərini böyük dağıntılara məruz qoydular. Şuşanı erməniləşdirməyə çalışan erməni vəhşiləri şəhərin Azərbaycana məxsus olmasını təsdiq edən bütün abidələri, tarixi dəyərindən asılı olmayaraq darmadağın etdilər, abidələr üzərindəki tarixi lövhələri, daş kitabələri məhv etdilər. Abidələr haqqında olan məlumatları saxtalaşdırmaq məqsədi ilə erməni işğalçıları daş kitabələr üzərindəki məlumatları vəhşicəsinə məhv edir və onların üstündən kustar üsulu ilə həqiqətə uyğun olmayan məlumatlar yazmaqla abidələri erməniləşdirir, küçə və məhəllələrin adlarını dəyişdirərək erməni adları verirlər.

Şuşa daşlardan tikilmiş adi şəhər deyil. Şuşa canlıdır, onun ruhu var – azərbaycanlı ruhu. O düşmən əlinə keçən gündən zahiri görkəminə bir qəmginlik gətirməklə sanki düşmənə təslim olmadığını və bu yolla onunla azadlıq uğrunda mübarizə apardığını göstərməyə çalışır. O, öz doğmalarını – bizləri gözləyir. Onu xilas etmək hər birimizin borcudur. Azərbaycanlılarsız Şuşa heç vaxt çiçəklənə bilməz!

Bu albomda Şuşada eyni binaların və küçələrin işğaldan əvvəl və sonra çəkilmiş fotoşəkillərini yerləşdirməklə erməni vəhşiliyinin bariz nümunəsini göstərməyə çalışmışıq. Bu albomda olan fotoşəkillər dağıdılmış Şuşanın az bir hissəsini əks etdirir. Bütün şəhər xarabalığa çevrilib. Azərbaycan xalqına hədsiz dərəcədə kin bəsləyən erməni vəhşiləri, Azərbaycana və Azərbaycan xalqına aid olan hər şeyi, hətta qəbirlərin əksəriyyəti XVIII-XIX əsrlərə aid olan qəbiristanlıqları belə məhv etməkdən çəkinmirlər.

Şuşa şəhərinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunması nəticəsində Azərbaycanın 289 kvadratkilometr ərazisi ermənilərin nəzarətinə keçmiş, 279 dini, tarixi və mədəni abidə, 70 yerlik turist bazası, 31 kitabxana, 17 klub, 8 mədəniyyət evi, 8 muzey, 3 internat məktəbi, 22 ümumtəhsil məktəbi, 2 müalicə sanatoriyası, 2 kinoteatr, keçmiş SSRİ ərazisində yeganə olan Şərq musiqi alətləri istehsal edən fabrik, 7 məktəbəqədər uşaq müəssisəsi, mədəni-maarif, kənd təsərrüfatı texnikumları və bir çox digər obyektlər tamamilə məhv edilmiş, 193 azərbaycanlı şəhid olmuş, 102 azərbaycanlı əlil olmuş, 68 azərbaycanlı itgin düşmüş, 22 mindən artıq azərbaycanlı öz vətənlərindən didərgin düşmüşdür. Qarabağ münaqişəsi başlanandan Şuşada ermənilər tərəfindən 480 nəfər azərbaycanlı öldürülmüş, 1860 nəfər azərbaycanlı isə yaralanmışdır.

Шуша – до и после армянской оккупации

8 мая 1992 года армянские оккупанты при поддержке техники и живой силы расквартированного в городе Ханкенди 366 мотострелкового полка бывшего СССР, оккупировали город Шушу. Впервые за всю историю своего существования город был оккупирован. Несмотря на героизм защитников, город был потерян в неравном бою. Как среди мирного населения, так и среди личного состава защитников города были большие людские потери. Армянские оккупанты полностью разрушили город, вопреки всем требованиям Международных Организаций о недопустимости уничтожения памятников архитектуры в оккупированных территориях. С целью арменизировать город, армянские оккупанты, учиняя зверства, уничтожили все, что являлось неопровержимым доказательством принадлежности города Азербайджану. Были уничтожены памятные таблички и каменные книги, являющиеся историческими ценностями Азербайджана.

Шуша - не есть обыкновенный город, каких тысяча, построенных из камня и бетона. Он живой, у него есть душа – душа азербайджанца. Он в плену, но не сдался. Шуша никогда не был таким мрачным. Этим он словно пытается доказать врагу, что не сдался и таким образом продолжает борьбу за освобождение. Шуша ждет своих родных азербайджанцев. Спасение Шуши - дело чести каждого из нас. Шуша не сможет выжить без родных азербайджанцев.

Собрав фотографии одних и тех же объектов и улиц, снятые в Шуше до и после оккупации, мы постарались показать результаты зверств, учиненных армянскими оккупантами. Фотографии в альбоме - это лишь небольшая часть оккупированного города. Весь город, уникальные образцы азербайджанского зодчества лежат в руинах. Проявляя безграничную ненависть к азербайджанскому народу, армянские варвары уничтожили все, что принадлежит Азербайджану и при этом не останавились ни перед чем. Были зверски уничтожены даже азербайджанские кладбища, где больше половины могил являлись захоронениями XVIII - XIX в.в.. Посмотрите, во что превратили они некогда цветущий город-музей под открытым небом.

В результате оккупации города Шуша вооруженными формированиями Армении 289 квадратных километров территории Азербайджана перешла под контроль армян, 279 религиозных, исторических и культурных памятников, туристическая база на 70 мест, 31 библиотека, 17 клубов, 8 домов культуры, 8 музеев, 3 школы-интерната, 22 общеобразовательных школ, 2 лечебных санатория, 2 кинотеатра, единственная на всей территории бывшего СССР фабрика по изготовлению восточных музыкальных инструментов, 7 дошкольных детских учреждений, сельскохозяйственный и педагогический техникумы и многие другие объекты были полностью уничтожены, 193 азербайджанца убиты, 102 азербайджанца стали инвалидами, 68 азербайджанцев пропали без вести, более 22-тысяч азербайджанцев стали беженцами в собственной же стране. За все время Карабахского конфликта в Шуше было убито 480 азербайджанцев, а 1860 азербайджанцев получили ранения.

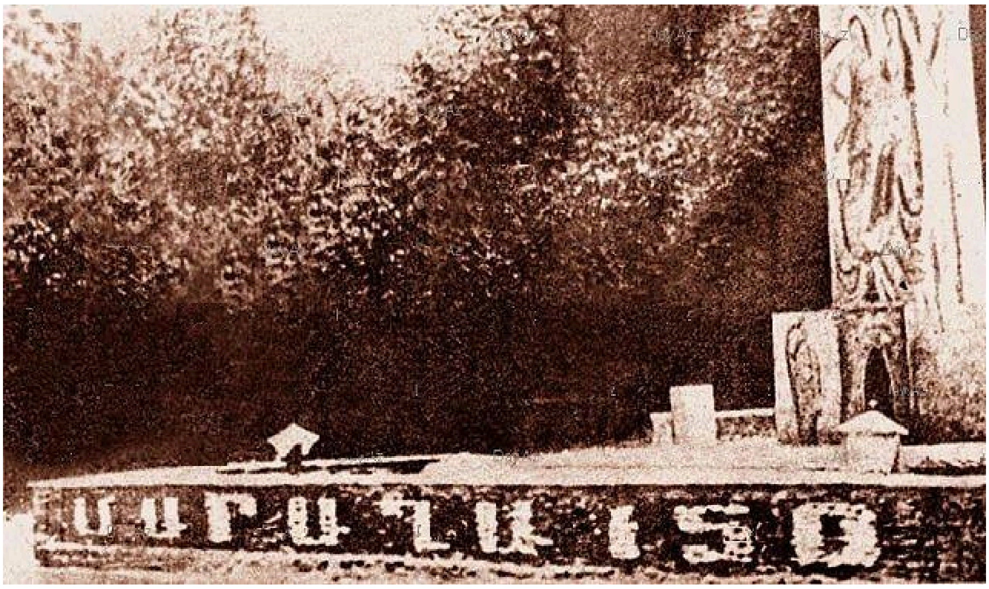

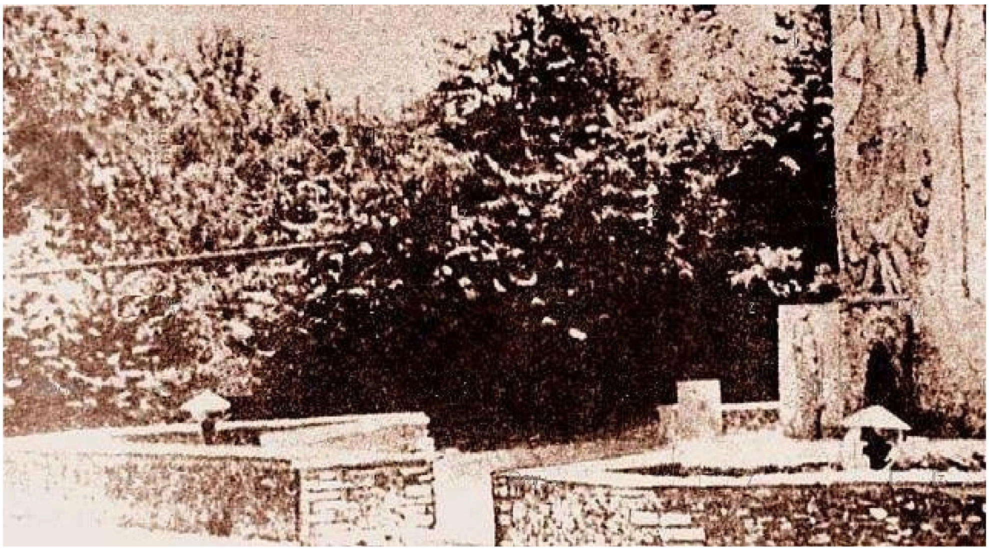

1978-ci ildə DQMV-nin Ağdərə (Mardakert) rayonunun Marağa qəsəbəsinin mərkəzində ermənilərin İranın (Cənubi Azərbaycan) Marağa vilayətindən Azərbaycana (Qarabağa) köçürülmələrinin 150 illiyi münasibəti ilə abidə ucaldılmışdı. 1988-ci ildə ermənilər Qarabağdakı tarixlərinin bu qədər qısa olmasını gizlətmək üçün abidənin üzərindəki Marağa 150 sözünü sökmüşlər.
Hazırda qəsəbə Tərtər rayonunun ərazisində yerləşir.

В 1978 году в центре поселка Марага Агдеринского (Мардакертского) района НКАО Азербайджанской ССР был воздвигнут монумент в честь 150 летия переселения армян из провинции Марага Ирана (Южный Азербайджан) в Азербайджан (Карабах). В 1988 году надпись Марага 150 на монументе была стерта самими армянами с целью скрыть факт недавнего переселения. В настоящее время поселок находится на территории Тер-терского района Азербайджанской Республики.

Yuxarı Gövhər Ağa məscidi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. 1769-cu ildə ikinci Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin göstərişi ilə tikilmişdir. 1885-ci ildə Azərbaycan şairəsi Gövhər Ağa Cavanşirin (İbrahimxəlil xanın qızı) vəsaiti hesabına bərpa edilmişdir.
Memarı Kərbalaı Səfixan Qarabağidir.

Мечеть Юхары (Верхнее) Гевхар Ага. Памятник архитектуры XVIII в. Построена в 1769 году по велению второго карабахского хана Ибрагимхалил хан Джаваншира. В 1885 году отреставрирована на средства азербайджанской поэтессы Гевхар Аги
(дочь Ибрагимхалил хана). Зодчий Кербалаи Сефихан Карабаги.

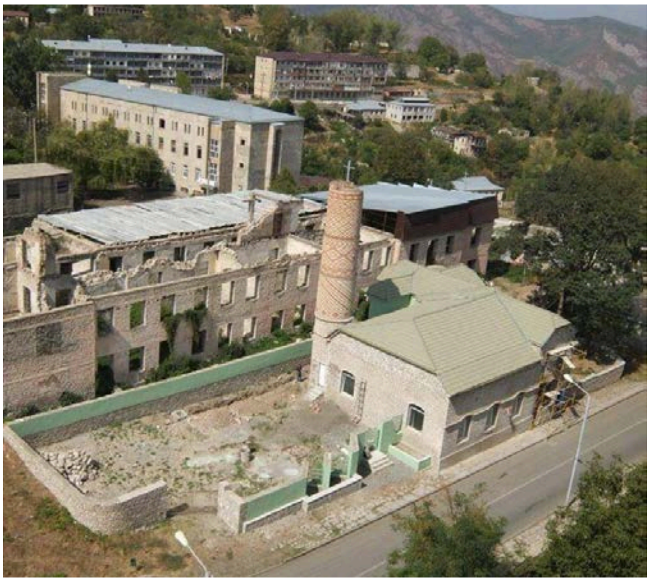

Şəhərin şimal-şərq hissəsinin Qarabağ mehmanxanasından görünüşü.
Ön planda "Saatlı" məscididir. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Bu məscidin mədrəsəsində Görkəmli Azərbaycan şairi, Qarabağ xanlığının vəziri Molla Pənah Vaqif dərs demişdir.

Вид на северо-восточную часть города из гостиницы Карабах. На переднем плане мечеть "Саатлы". Памятник архитектуры XVIII в.
В медресе этой мечети преподавал Видный азербайджанский поэт, визирь карабахского ханства Молла Панах Вагиф.

Görkəmli Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın (1830-1897) saray kompleksinin evi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Дом дворцового комплекса Видной азербайджанской поэтессы Хан кызы Хуршид Бану Натаван (1830-1897). Памятник архитектуры XIX в.

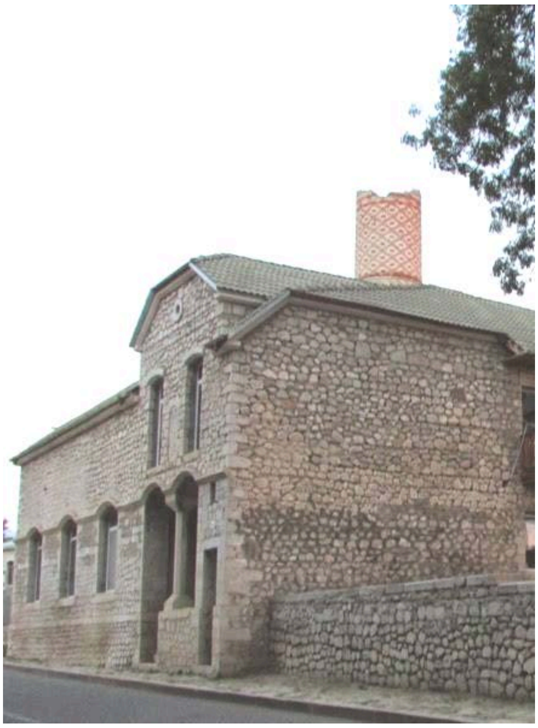

"Saatlı" (Pənah Əli xanın) məscidi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Мечеть "Саатлы" (мечеть Панах Али хана). Памятник архитектуры XVIII в.

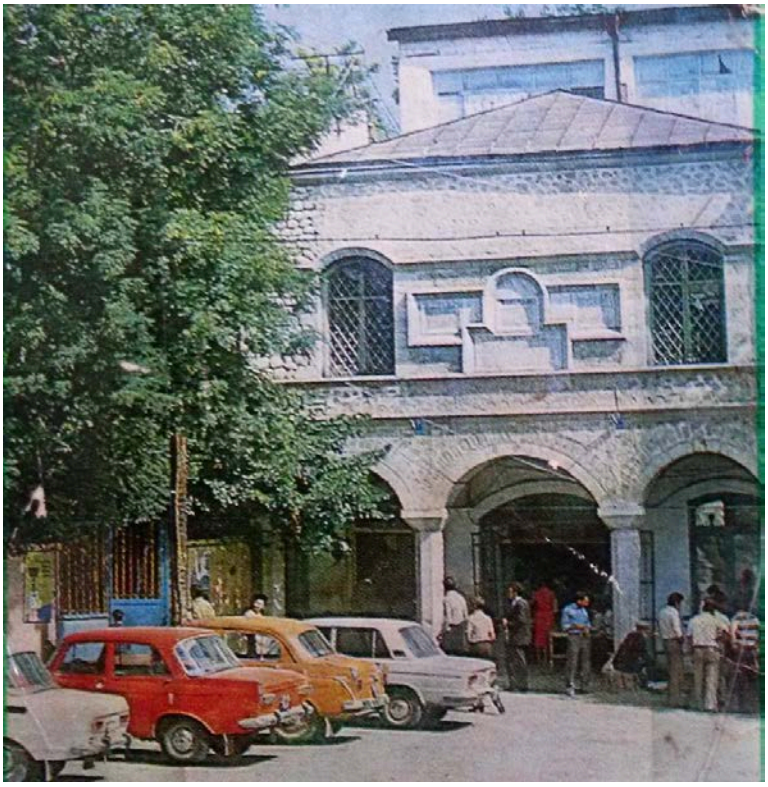

Məşədi Şükür Mirsiyabın karvansarayının məscidi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Мечеть караван-сарая Машади Шукюр Мирсияба. Памятник архитектуры XIX в.

Realnı məktəbinin binası. 1905-ci ilin memarlıq abidəsidir. Vaqif Cəfərov küçəsi.

Здание Реального училища. Памятник архитектуры 1905 года. Ул. Вагифа Джафарова.

Şuşa qalasının Gəncə qapısı. 1750-56-cı illərdə Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşirin təşəbbüsü ilə inşa edilmişdir. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. Qalanın çöl tərəfindən görünüşü.

Гянджинские ворота шушинской крепости. Построена по инициативе карабахского хана Панах Али хан Джаваншира в 1750-56 г.г. Памятник архитектуры XVIII в.
Вид с внешней стороны крепости.

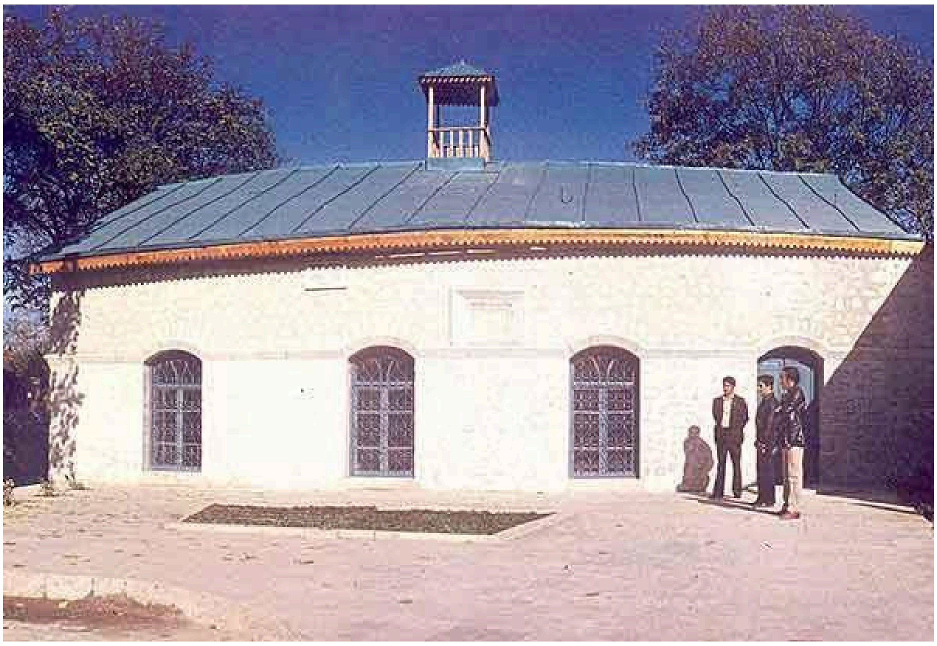

Mamayı məhəlləsinin məscidi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Aslan Qaraşarov küç. İşğaldan sonra erməni qəsbkarları məscidin üzərindəki daş kitabəni vəhşicəsinə məhv edərək yerinə başqa lövhə vurub məscidi kilsəyə çevirmişlər.

Мечеть квартала Мамайы. Памятник архитектуры XIX в. Ул. Аслана Гарашарова. После оккупации армянские оккупанты переделали мечеть в церковь. Для этого они варварски уничтожили каменную книгу на мечети и прикрепили на ее место табличку, вероятно с информацией о том, что это не мечеть, а церковь.

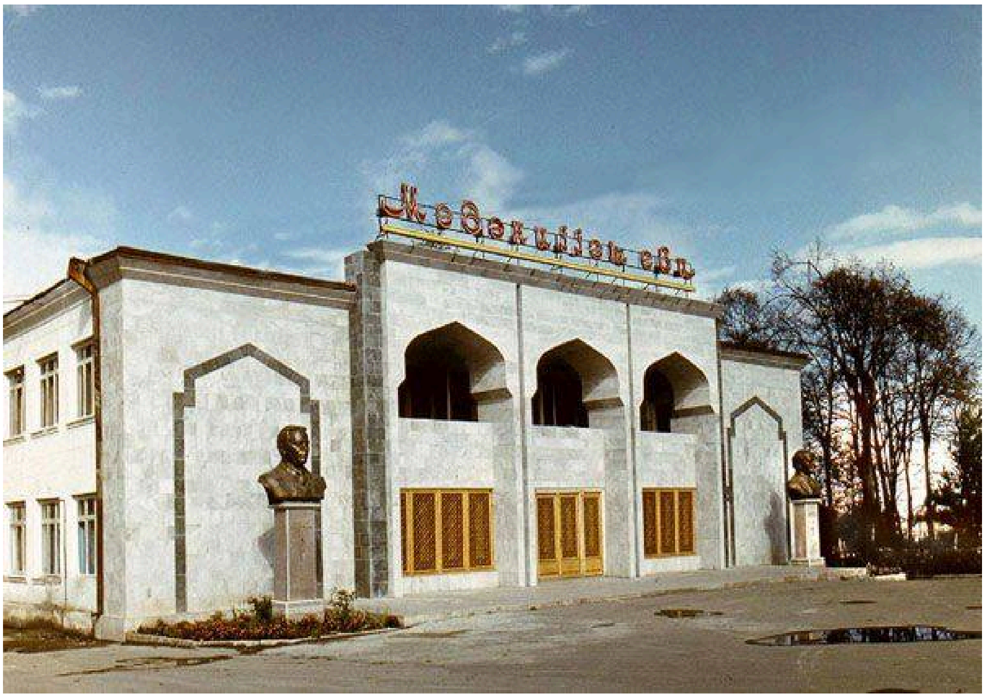

Mədəniyyət evinin binası. Bazarbaşı meydanı.

Здание дома культуры. Площадь Базарбашы.

Aşağı Gövhər Ağa məscidi. 1864-cü ildə Azərbaycan şairəsi Gövhər Ağa Cavanşirin (II Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin qızı) vəsaiti hesabına inşa edilmişdir. Memar Kərbalai Səfixan Qarabağidir. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Мечеть Ашагы (Нижняя) Гевхар Ага. Построена в 1864 году на средства азербайджанской поэтессы Гевхар Аги Джаваншир (дочь II карабахского хана Ибрагимхалил хан Джаваншира). Зодчий Кербалаи Сефихан Карабаги. Памятник архитектуры XIX в.

Yuxarı Gövhər Ağa məscidi və məscidin mədrəsəsi. XVIII əsrin memarlıq abidələridir. 1769-cu ildə ikinci Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin göstərişi ilə tikilmişdir. 1885-ci ildə Azərbaycan şairəsi Gövhər Ağa Cavanşirin (İbrahimxəlil xanın qızı) vəsaiti hesabına bərpa edilmişdir.

Мечеть Юхары (Верхнее) Гевхар Ага и медресе мечети. Памятники архитектуры XVIII в. Построена в 1769 году по велению второго карабахского хана Ибрагимхалил хан Джаваншира. В 1885 году отреставрирована на средства азербайджанкой поэтессы Гевхар Аги (дочь Ибрагимхалил хана).

Qarabağ taciri Hacı Qulunun sarayı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. 1-ci şəkildə "Uzun ömrün akkordları" (Üzeyir ömrü) filmindən kadr. Saray erməni işğalından sonra dağıdılmışdır.

Дворец карабахского купца Гаджи Гулу. Памятник архитектуры XIX в. На первой фотографии кадры из кинофильма "Аккорды долгой жизни" (Жизнь Узеира). 1981 г. Дворец после армянской оккупации был разрушен.

Aşağı Gövhər Ağa məscidinin mədrəsəsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. 1864-cü ildə Görkəmli Azərbaycan şairəsi Gövhər Ağa Cavanşirin (İbrahimxəlil xanın qızı) vəsaiti hesabına inşa edilmişdir. Memarı Kərbalaı Səfixan Qarabağidir.

Медресе мечети Ашагы (Нижняя) Гевхар Ага. Памятник архитектуры XIX в. Построено в 1864 году на средства азербайджанкой поэтессы Гевхар Аги (дочь Ибрагимхалил хана). Зодчий Кербалаи Сефихан Карабаги.

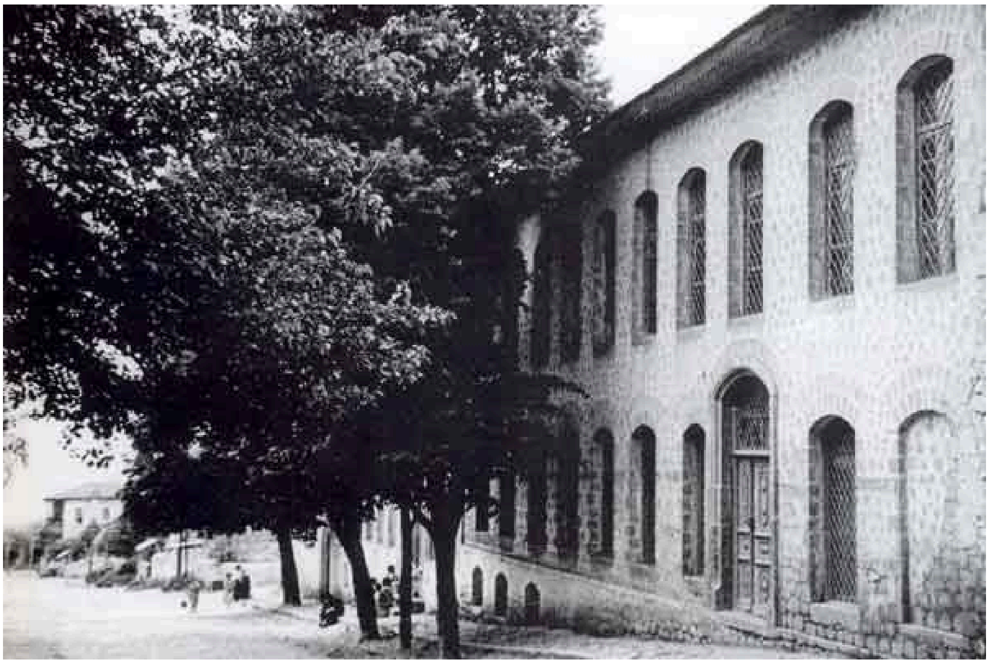

Hacı Əlibalanın evi (Texniki-peşə məktəbi). XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Hamamqabağı məhəlləsi, Əhməd bəy Ağa oğlu küçəsində yerləşir.

Дом Гаджи Алибала (здание профтехучилища) Памятник архитектуры XIX в.
Квартал Хамамгабагы, ул. Ахмед бек Ага оглы.

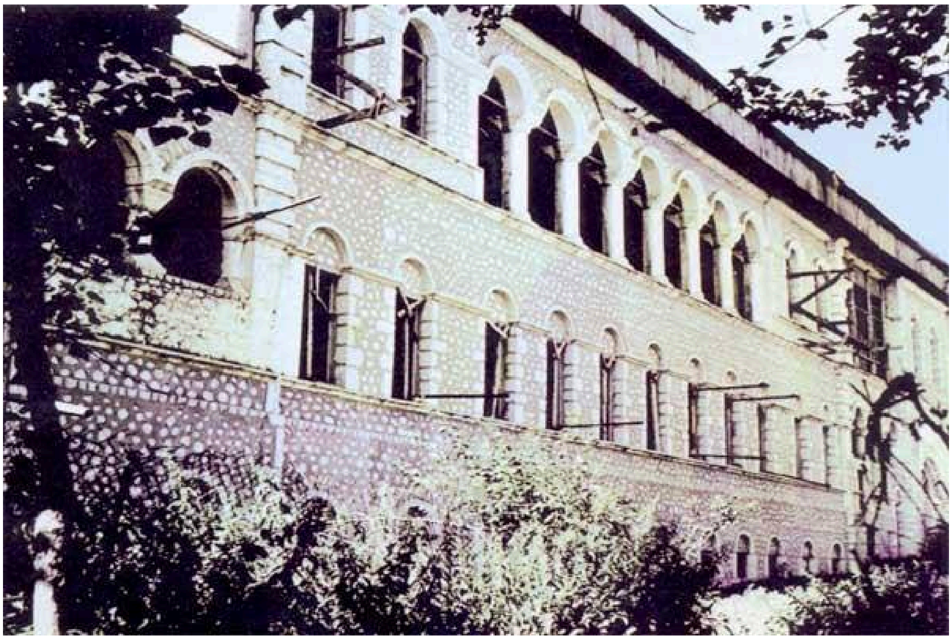

Qarabağ taciri Hacı Qulunun sarayı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Azərbaycan memarlıq üslubunun ən gözəl ənənələri nəzərə alınmaqla inşa edilən bu saray 46 otaq və 2 böyük zaldan ibarət idi. Bülbül küçəsi.

Дворец карабахского купца Гаджи Гулу. Памятник архитектуры XIX в.-1851 г. В трехэтажном дворце, построенном в лучших национальных традициях, было 46 комнат и два больших гостевых зала. Ул. Бюльбюля.

Şuşa sanatoriyasının 2 saylı müalicə korpusunun binası.

Здание лечебного корпуса №2 санаторий «Шуша».

"Şirin su" hamamı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Merdinli məhəlləsi, Sadıqcan küçəsi.
Баня "Ширин су" (Пресная вода). Памятник архитектуры XIX в.
Квартал Мердинли, ул. Садыхджана.

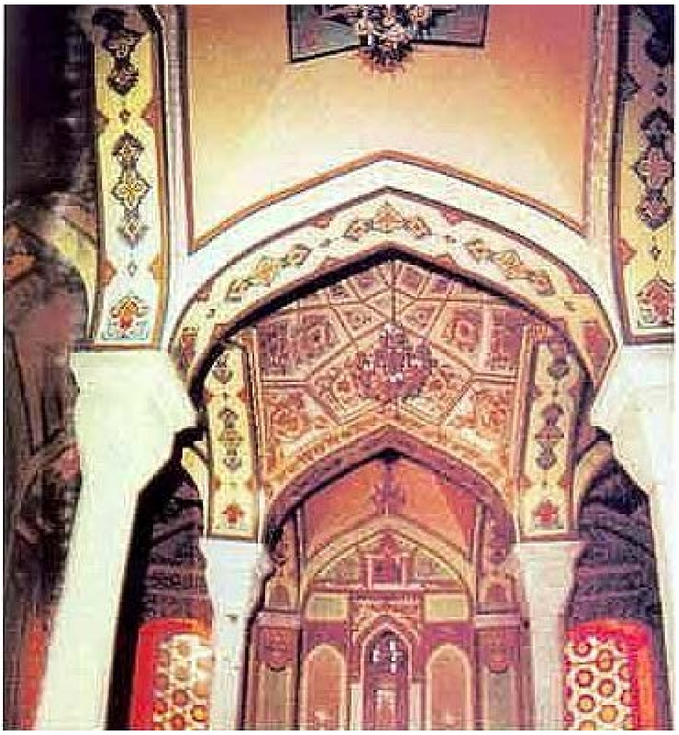

"Saatlı" (Pənahəli xan) məscidinin interyeri. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. Bu məscidin mədrəsəsində Görkəmli Azərbaycan şairi, Qarabağ xanlığının vəziri Molla Pənah Vaqif dərs demişdir.

Интерьер мечети"Саатлы" (мечеть Панах Али хана). Памятник архитектуры XVIII в. В медресе этой мечети преподавал Видный азербайджанский поэт, визирь карабахского ханства Молла Панах Вагиф.

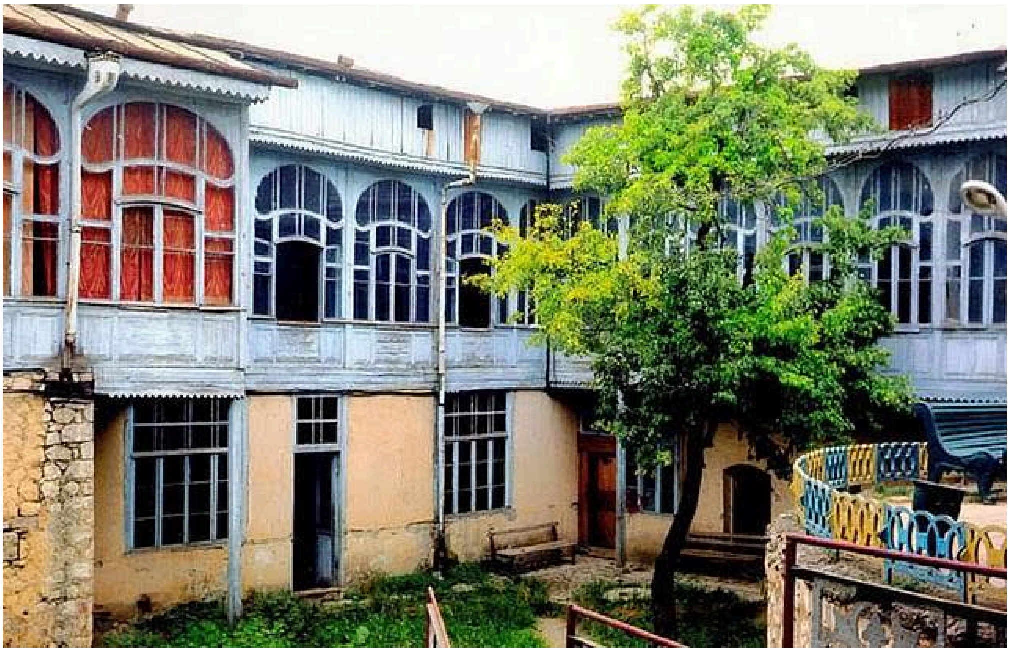

M.Ə.Rəsulzadə küçəsi.
Hacı Bəşirin evi (sonradan bu evdə Azərbaycan bəstəkarı Zülfüqar bəy Hacıbəyov yaşamışdı).
XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Ул. М.А.Расулзаде. Дом Гаджи Башира (Позднее в этом доме проживал азербайджанский композитор Зульфугар бек Гаджибеков). Памятник архитектуры XIX в.

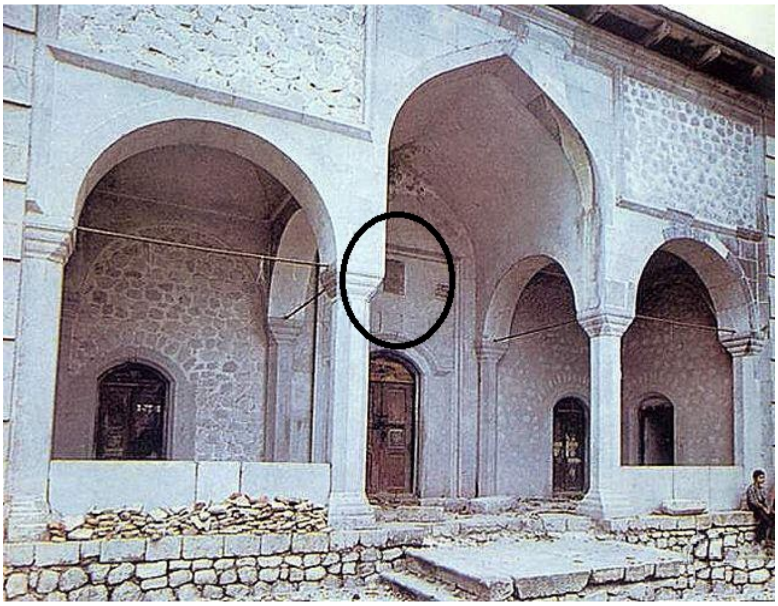

Aşağı Gövhər Ağa məscidinin girişində yerləşdirilmiş daş kitabə. Kitabədə bu sözlər yazılmışdı. "Məscidin tikintisinə 1864-cü ildə başlanılmış və 1865 - 1866-cı illərdə başa çatdırılmalıdır. Məscid II Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanın qızı Gövhər Ağanın təşəbbüsü və şəxsi vəsaiti hesabına inşa edilmişdir. Memarı Kərbəlai Səfixan Qarabağidir". İşğaldan sonra daş kitabə ermənilər tərəfindən tarixi saxtalaşdırmaq məqsədi ilə məhv edilmişdir.

Каменная плита с надписью, установленная на входе мечети Ашагы (Нижняя) Гевхар Ага. Согласно надписи-тексту на плите мечеть была построена по велению Гевхар-аги, дочери второго Карабахского хана Ибрагимхалил хана. Строительство мечети должно было завершится к 1865—1866 гг. Зодчий Кербалаи Сафи хан -архитектор Карабахский. После оккупации армянские фальсификаторы стерли надписи на каменной плите.

Səfərov qardaşlarının karvansarayı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Molla Pənah Vaqif küçəsi.
Караван-сарай братьев Сафаровых. Памятник архитектуры XIX в.
Ул. Молла Панах Вагифа.

Görkəmli Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın (1830-1897) büstü. Şuşa şəhərinin işğalından sonra erməni qəsbkarları tərəfindən güllələnmiş və təhqir edilmişdir. Sonradan Gürcüstan Respublikasının ərazisində əlvan metal satış məntəqəsində satın alınaraq Azərbaycana gətirilmişdir. Hazırda Bakı şəhərində Dövlət İncəsənət muzeyinin ərazisində saxlanılır.

Бюст азербайджанской поэтессы Хан кызы Хуршид Бану Натаван (1830-1897). Дочь последнего карабахского хана Мехтигулу хан Джаваншира. После оккупации испещренный следами от пуль бюст поэтессы был куплен в Грузии у продавцов цветного металла и привезен в Баку.

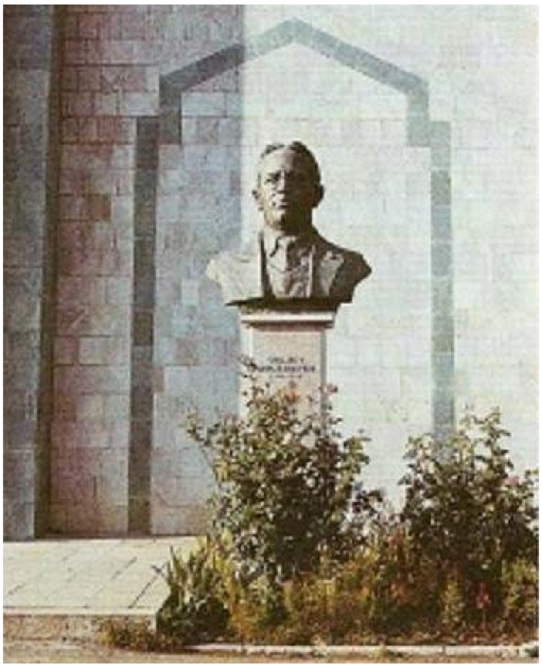

Dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun büstü. Şuşa şəhərinin işğalından sonra erməni qəsbkarları tərəfindən güllələnmiş və təhqir edilmişdir. Sonradan Gürcüstan Respublikasının ərazisində əlvan metal satış məntəqəsində satın alınaraq Azərbaycana gətirilmişdir. Hazırda Bakı şəhərində Dövlət İncəsənət muzeyinin ərazisində saxlanılır.

Бюст Великого азербайджанского композитора Узеира Гаджибекова. После оккупации испещренный следами от пуль бюст был куплен в Грузии у продавцов цветного металла и привезен в Баку.

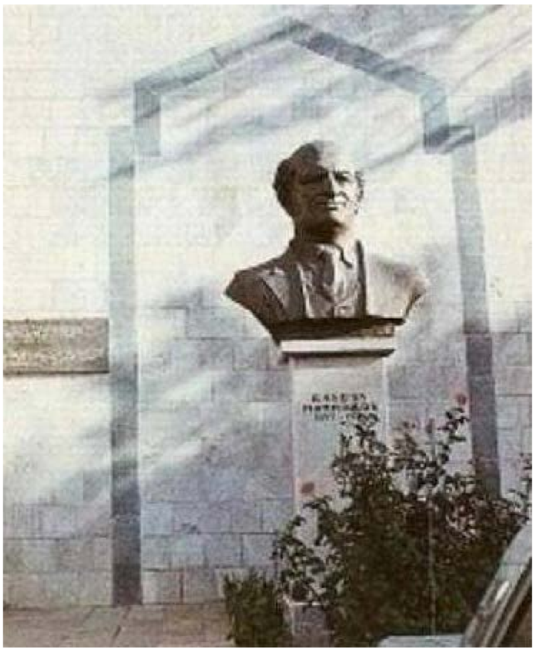

Görkəmli Azərbaycan opera müğənnisi Bül Bülün (Murtuza Məşədi Rza oğlu Məmmədov) büstü. Şuşa şəhərinin işğalından sonra erməni qəsbkarları tərəfindən güllələnmiş və təhqir edilmişdir. Sonradan Gürcüstan Respublikasının ərazisində əlvan metal satış məntəqəsində satın alınaraq Azərbaycana gətirilmişdir. Hazırda Bakı şəhərində Dövlət İncəsənət muzeyinin ərazisində saxlanılır.

Бюст Видного азербайджанского оперного певца Бюльбюля (имя при рождении — Муртуза Рза оглы Мамедов). После оккупации испещренный следами от пуль бюст был куплен в Грузии у продавцов цветного металла и привезен в Баку.

Qarabağ taciri Hacı Qulunun sarayı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Azərbaycan memarlıq üslubunun ən gözəl ənənələri nəzərə alınmaqla inşa edilən bu saray 46 otaq və 2 böyük zaldan ibarət idi. Bülbül küçəsi.

Дворец карабахского купца Гаджи Гулу. Памятник архитектуры XIX в.-1851 г. В трехэтажном дворце, построенном в лучших национальных традициях, было 46 комнат и два больших гостевых зала. Ул. Бюльбюля.

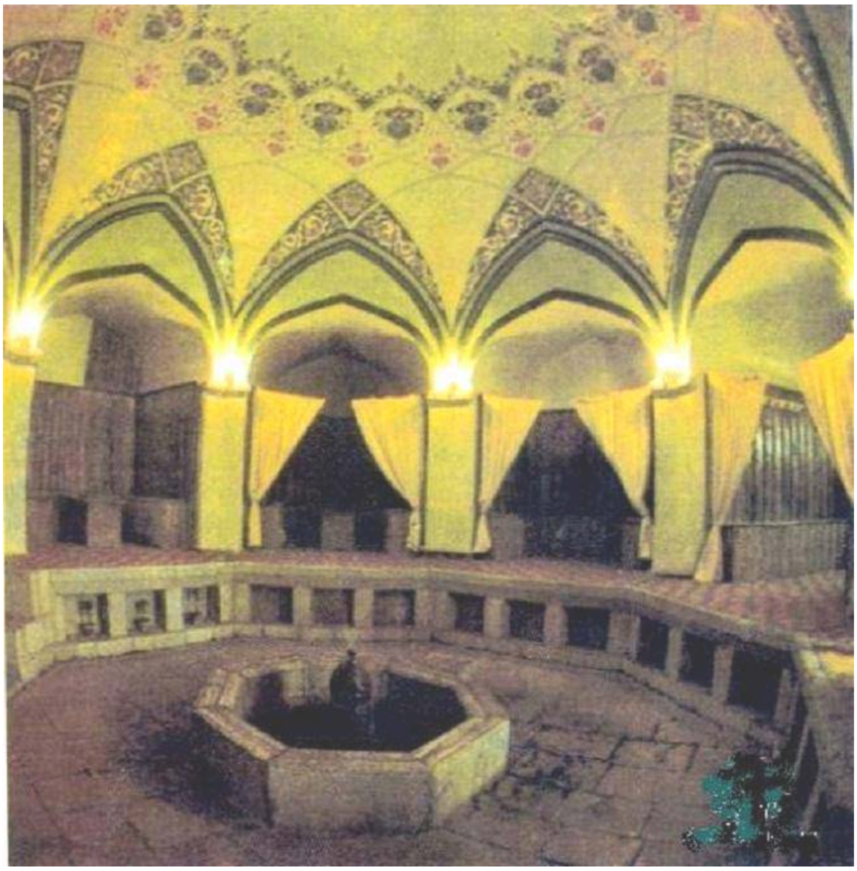

"Şirin su" hamamının interyeri. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Интерьер старой бани " Ширин су" (Пресная вода). Памятник архитектуры XIX в..

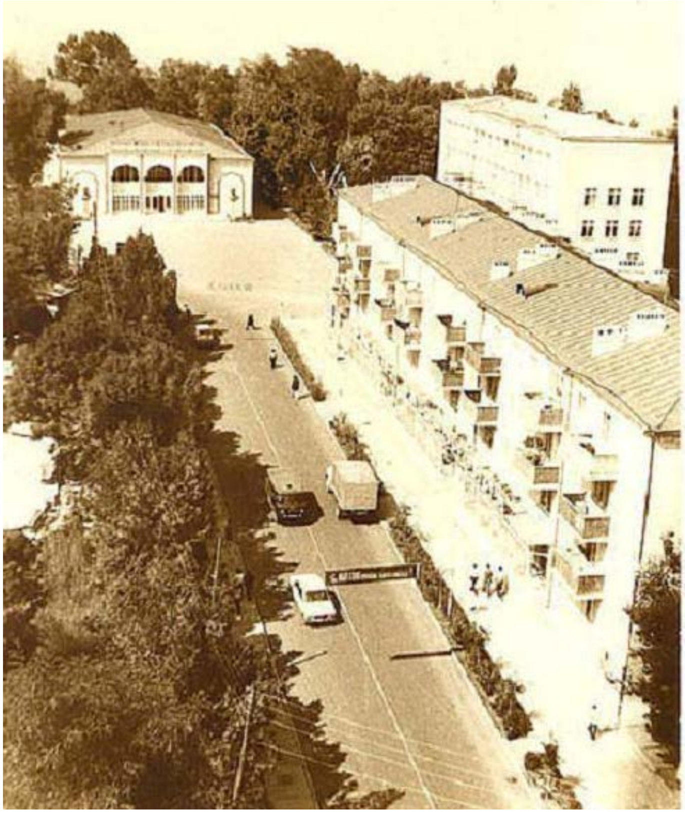

Bazarbaşı meydanının "Qarabağ" mehmanxanasından görünüşü.

Вид на площадь Базарбашы из гостиницы "Карабах".

Şuşa qalasının Gəncə qapısı. 1750-56 illərdə Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşirin təşəbbüsü ilə inşa edilmişdir. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. Qalanın içəri tərəfindən görünüşü.

Гянджинские ворота шушинской крепости. Построена по инициативе карабахского хана Панах Али хан Джаваншира в 1750-56 г.г. Памятник архитектуры XVIII в. Вид с внутренней стороны крепости.

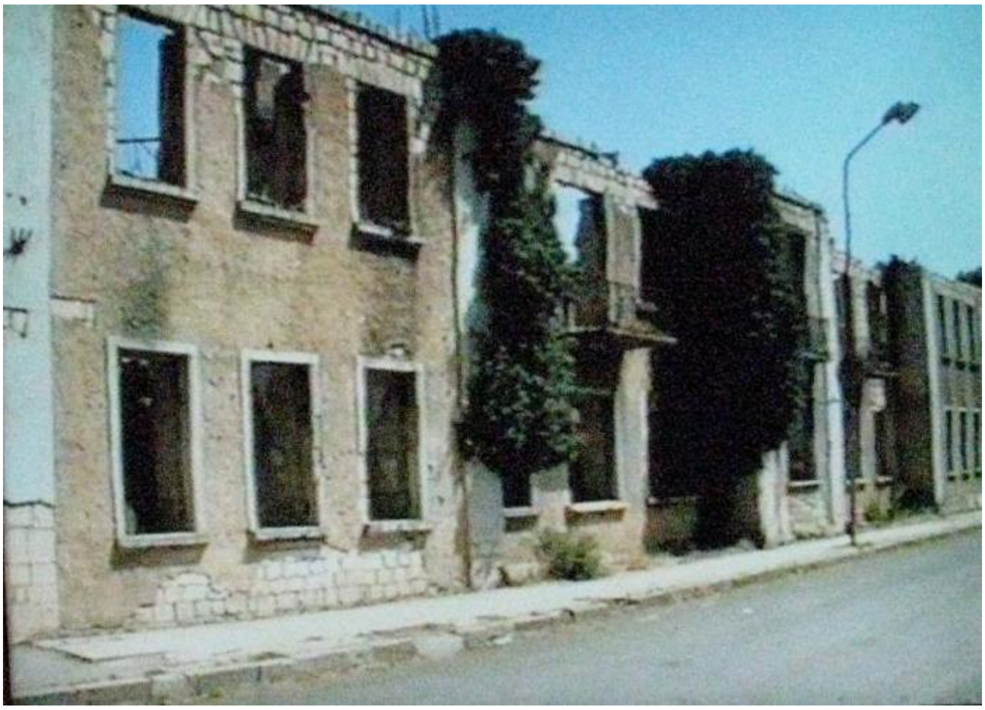

Şuşa Musiqi texnikumunun binası. M.Ə.Rəsulzadə küçəsi.

Здание Шушинского Музыкального Техникума. Ул. М.А.Расулзаде.

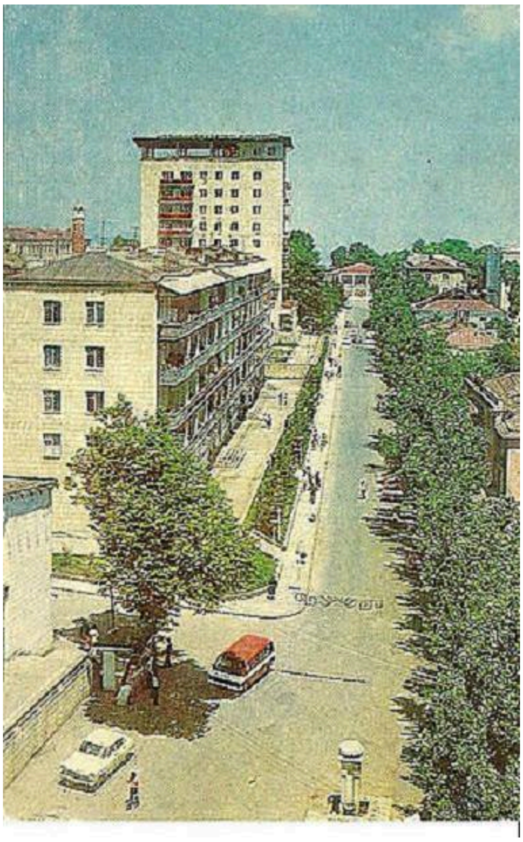

M.Ə.Rəsulzadə küçəsinin Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin minarəsindən görünüşü.

Вид на улицу Магомед Амина Расулзаде с минарета мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага.

Bazarbaşı meydanı. Solda Xanlıq Muxtarın, sağ tərəfdə isə
Ağa Qəhrəman Mirsiyabın karvansarayıdır. XIX əsrin memarlıq abidələridir.
Слева караван-сарай Ханлыг Мухтара, справа Ага Гахраман Мирсияба.
Памятники архитектуры XIX в. Площад Базарбашы.

"Turş-su" mineral su qalereyası binasının interyeri. "Şuşa" sanatoriyasının istirahət evinin ərazisi.

Интерьер здания питьевой галереи "Турш су". Территория дома отдыха санаторий «Шуша».

"Turş-su" mineral su qalereyası binası. “Şuşa” sanatoriyasının istirahət evinin ərazisi.

Здание питьевой галереи "Турш су". Территория дома отдыха санаторий “Шуша”.

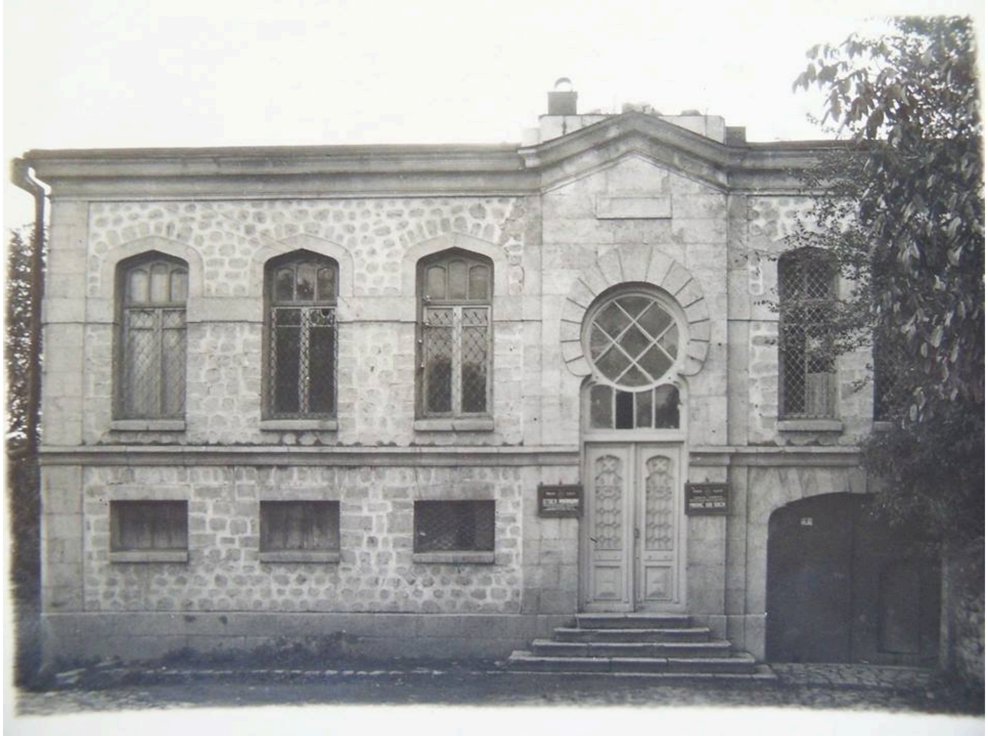

Cahangir xanın evi. (Şuşa şəhər Polis İdarəsinin inzibati binası). XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Sadıqcan küçəsi.

Дом Джахангир хана. (Административное здание Управления Полиции города Шуша). Памятник архитектуры XIX в. Ул. Садыхджана.

Məşədi Şükür Mirsiyabın karvansarayının interyerı (kolxoz bazarı). XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Интерьер караван-сарая Машади Шукюр Мирсияба (колхозный базар). Памятник архитектуры XIX в. Один из залов караван-сарая был построен в качестве мечети.
Зодчий Кербалаи Сефихан Карабаги.

"Saatlı" (Pənahəli xan) məscidi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. Bu məscidin mədrəsəsində Görkəmli Azərbaycan şairi, Qarabağ xanlığının vəziri Molla Pənah Vaqif dərs demişdir.

Мечеть "Саатлы" (мечеть Панах Али хана). Памятник архитектуры XVIII в. В медресе этой мечети преподавал Видный азербайджанский поэт, визирь карабахского ханства Молла Панах Вагиф.

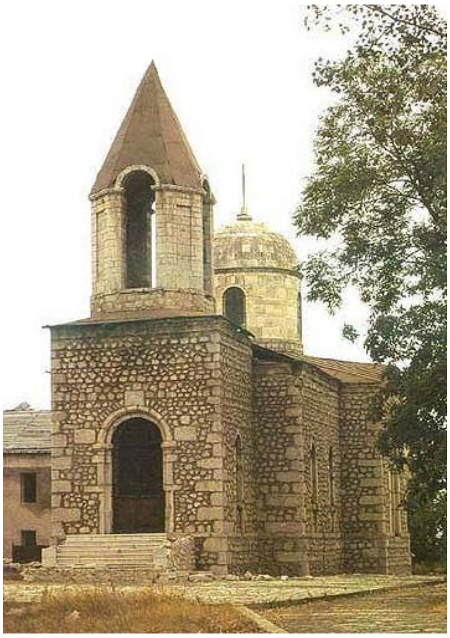

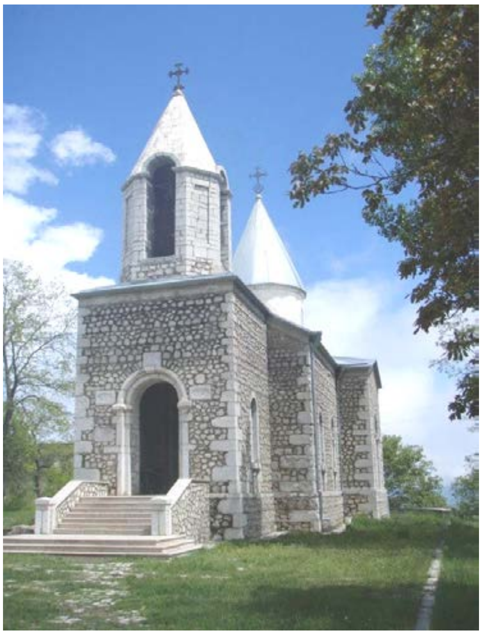

Rus kilsəsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. 1847-ci ildə inşa edilmişdir. Şuşa şəhərində mövcud olan və bu günümüzə gəlib çatan iki rus kilsəsindən biridir. İşğaldan sonra erməni qəsbkarları kilsəni erməni üslubunda bərpa edib adını dəyişərək "Kanaç Jam" adı vermişlər.

Русская церковь. Построена в 1847 году. Была одной из двух русских православных церквей в Шуше и единственная оставшаяся до наших дней. После оккупации, армяне, изменив форму купола церкви, переделали ее в армянскую и переименовали в "Канач Жам".

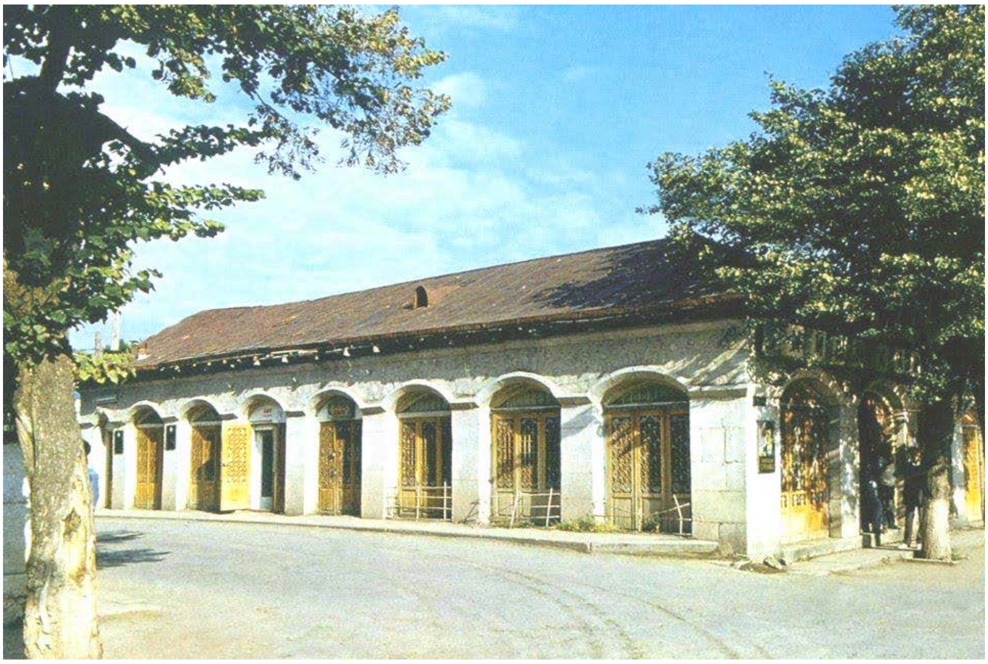

Ağa Qəhrəman Mirsiyabın karvansarayı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Bazarbaşı meydanı.
Караван-сарай Ага Гахраман Мирсияба. Памятник архитектуры XIX в.
Площадь Базарбашы.

Mamayı məhəlləsinin bulağı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Bulağın üzərindəki lövhədə qeyd edilmişdir ki, bulaq Azərbaycan taciri Səməd Ağa Cavanşirin vəsaiti hesabına inşa edilmişdir. İşğaldan sonra erməni qəsbkarları lövhədəki yazını pozaraq bulağın Azərbaycana aid olmasını gizlətməyə çalışmışlar.

Родник квартала Мамайы. Является памятником архитектуры XIX в. Из надписей на табличке в центре следует, что родник был построен на средства азербайджанского купца Самед Ага Джаваншира. После оккупации надписи на роднике были стерты армянами с целю скрыть факт принадлежности родника Азербайджану.

Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın evinin girişindəki lövhə. İşğaldan sonra tarixi itirmək üçün daş lövhədəki yazı erməni işğalçıları tərəfindən məhv edilmişdir.

Табличка дома дворцового комплекса Хан кызы Хуршид Бану Натаван. «Мудрая дочь своего века, Видная представительница Азербайджанской литературы XIX в., чуткая поэтесса Хуршид Бану Натаван родилась, жила и творила в этом доме (1830-1897). После оккупации армянские оккупанты уничтожили надпись на каменной табличке с целью фальсифицировать историю.

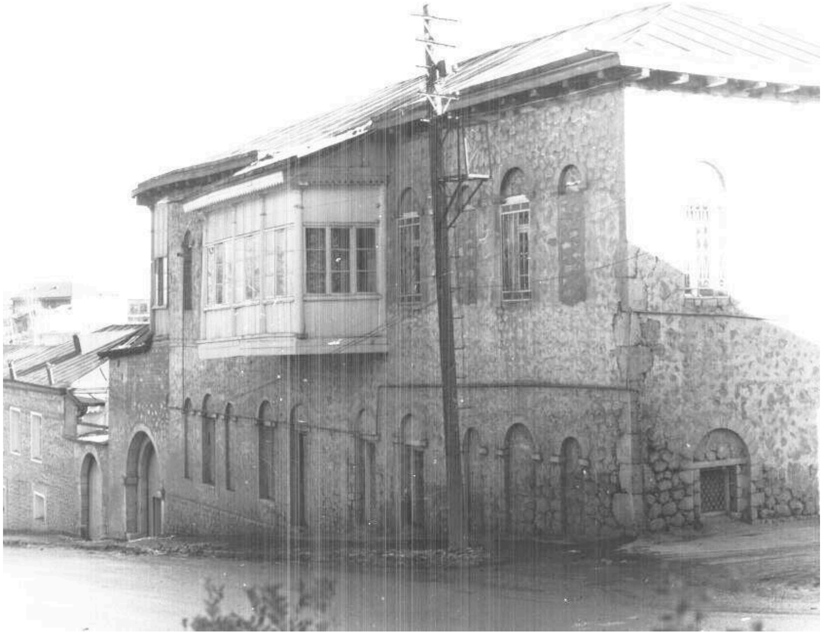

Yaşayış evi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Köçərli məhəlləsi. Pənahəli Xan küçəsi.

Жилой дом в квартале Кочарли. Памятник архитектуры XIX в. Ул. Панах Али хана.

Təzə məhəllə məhəlləsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Квартал Тезе мехелле. Памятник архитектуры XIX в.

Hacı Əlibalanın evi (Texniki-peşə məktəbinin binası). XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Hamamqabağı məhəlləsi, Əhməd bəy Ağa oğlu küçəsində yerləşir.

Дом Гаджи Алибала (здание профтехучилища) Памятник архитектуры XIX в.
Квартал Хамамгабагы, ул. Ахмед бек Ага оглы.

Hacı Dadaşın evi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Təzə məhəllə məhəlləsi. General Mehmandarov küç.

Дом Гаджи Дадаша. Памятник архитектуры XIX в. Квартал Тезе мехелле,
ул. Генерала Мехмандарова.

Şəhər bankının inzibati binası. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Merdinli məhəlləsi. Sadıqcan kücəsi.

Здание городского банка. Памятник архитектуры XIX в. Квартал Мердинли, ул. Садыхджана.

Pionerlər evi. Arxa planda Aşağı Gövhər Ağa məscidinin minarələridir. XIX əsrin memarlıq abidələridir. Gövhər Ağa küçəsi .

Здание дома пионеров на фоне мечети Ашагы (Нижняя) Гевар Ага. Памятники архитектуры XIX в. Ул. Гевхар Аги.

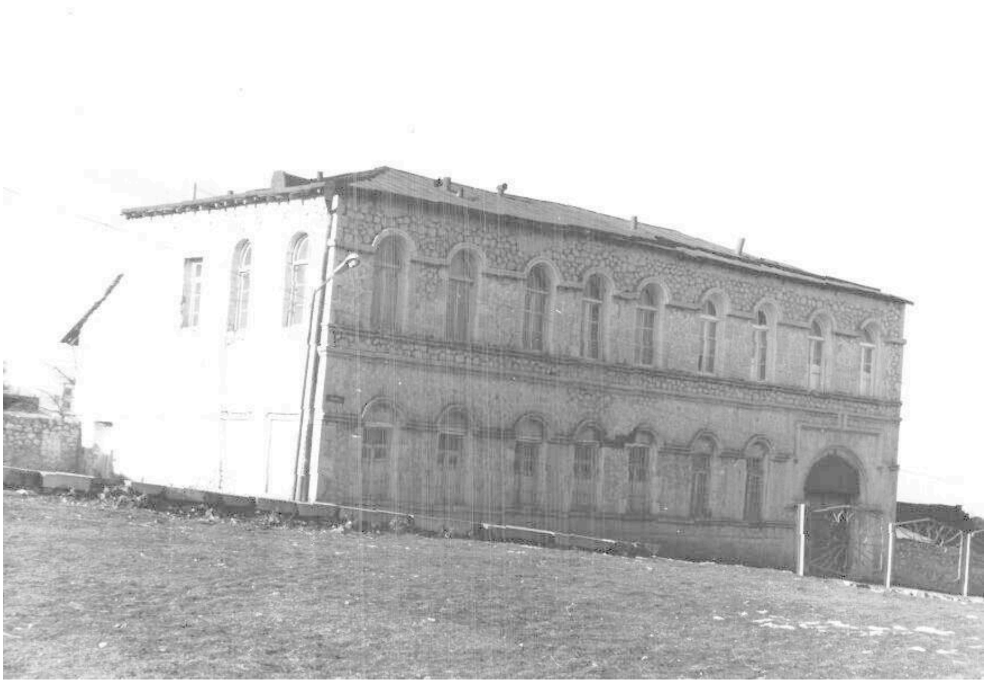

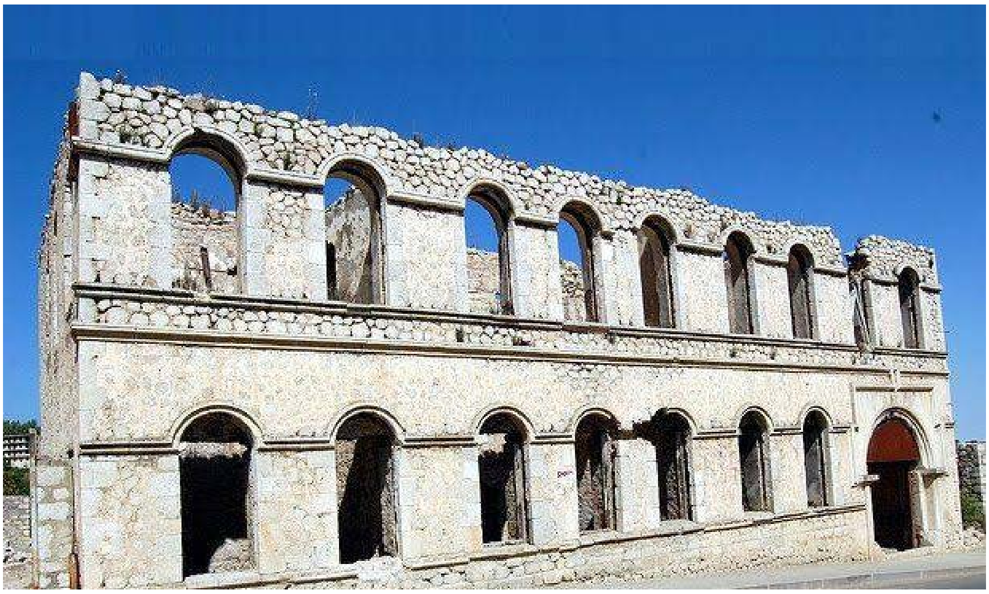

Yaşayış evi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Mamayı məhəlləsi. Aslan Qaraşarov küçəsi.

Жилой дом в квартале Мамайы. Памятник архитектуры XIX в. Ул. Аслана Гарашарова.

Yaşayış evi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Mamayı məhəlləsi. Aslan Qaraşarov küçəsi.

Жилой дом в квартале Мамайы. Памятник архитектуры XIX в. Ул. Аслана Гарашарова.

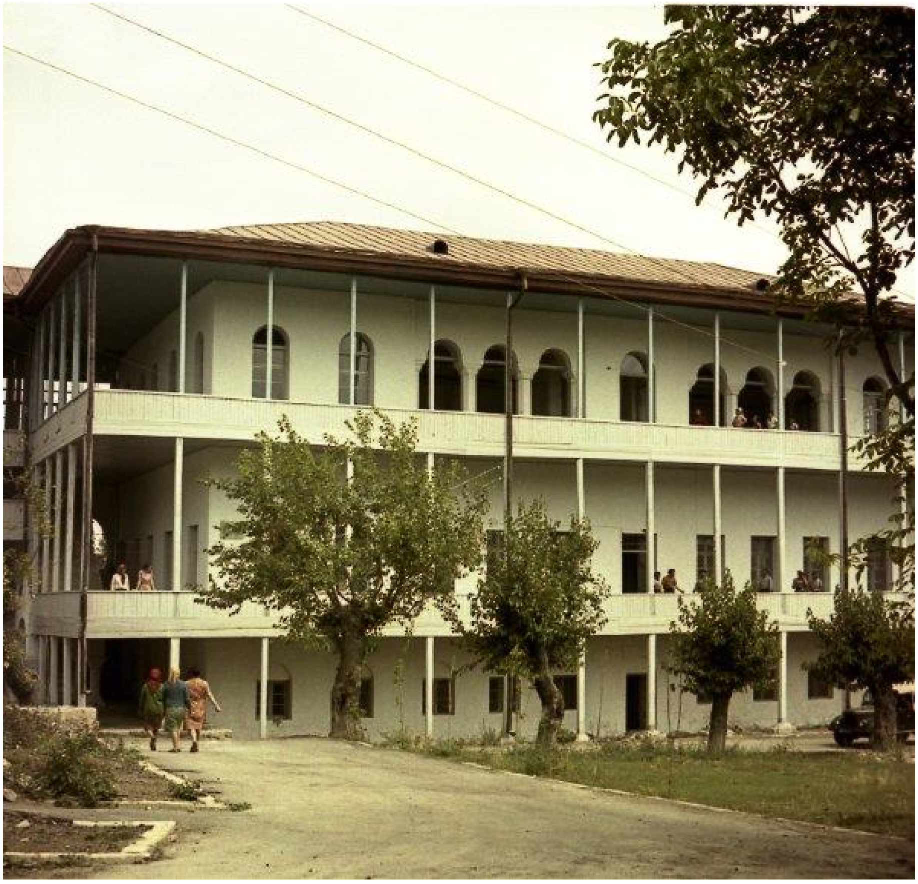

Qarabağ taciri Hacı Qulunun sarayı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Azərbaycan memarlıq üslubunun ən gözəl ənənələri nəzərə alınmaqla inşa edilən bu saray 46 otaq və 2 böyük zaldan ibarət idi. Bülbül küçəsi.

Дворец карабахского купца Гаджи Гулу. Памятник архитектуры XIX в.-1851 г. В трехэтажном дворце, построенном в лучших национальных традициях, было 46 комнат и два больших гостевых зала. Ул. Бюльбюля.

Bazarbaşı meydanının "Qarabağ" mehmanxanasından görünüşü.

Вид на площадь Базарбашы из гостиницы "Карабах".

Zöhrabbəyovların malikanəsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Dördlər Qurdu məhəlləsi.

Имение Зохраббековых. Памятник архитектуры XIX в. Квартал Дердлер Гурду.

Təzə məhəllənin bulağı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Məşədi Mirzə Mustafa bəy Mehmandarov və Qasım bəy Mehmandarovun vəsaiti hesabına inşa edilib.
Родник квартала Тезе мехелле. Памятник архитектуры XIX в.

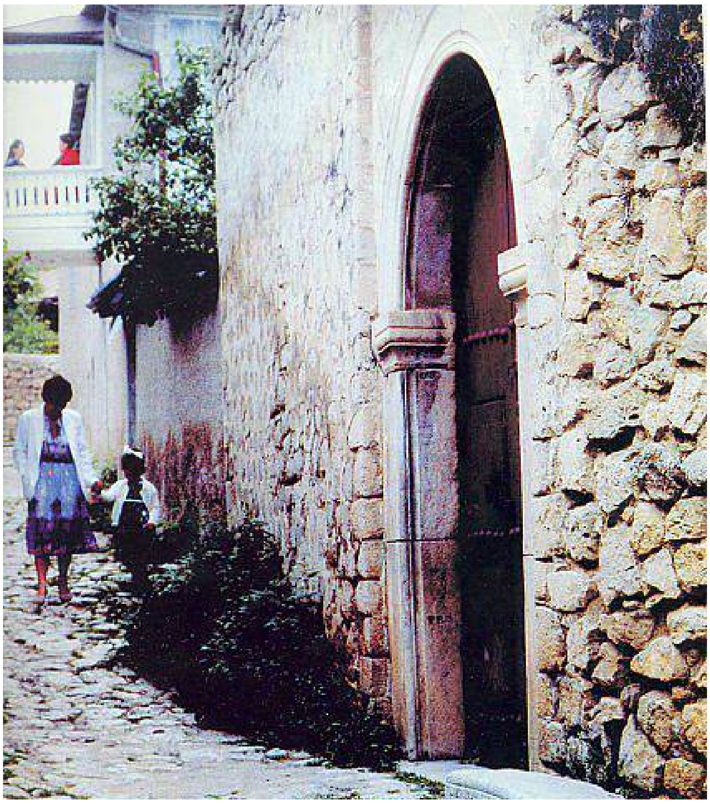

Çöl qala məhəlləsində qədim küçə. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. C. Rzayev küçəsi.

Старая улочка в квартале Чол гала. Памятник архитектуры XVIII в.

Ул. Джейхуна Рзаева.

Görkəmli Azərbaycan opera müğənnisi Bülbülün (Murtuza Rza oğlu Məmmədovun) evi. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.
Дом Видного азербайджанского оперного певца Бюльбюля (имя при рождении- Муртуза Рза оглы Мамедов). Памятник архитектуры XVIII в.

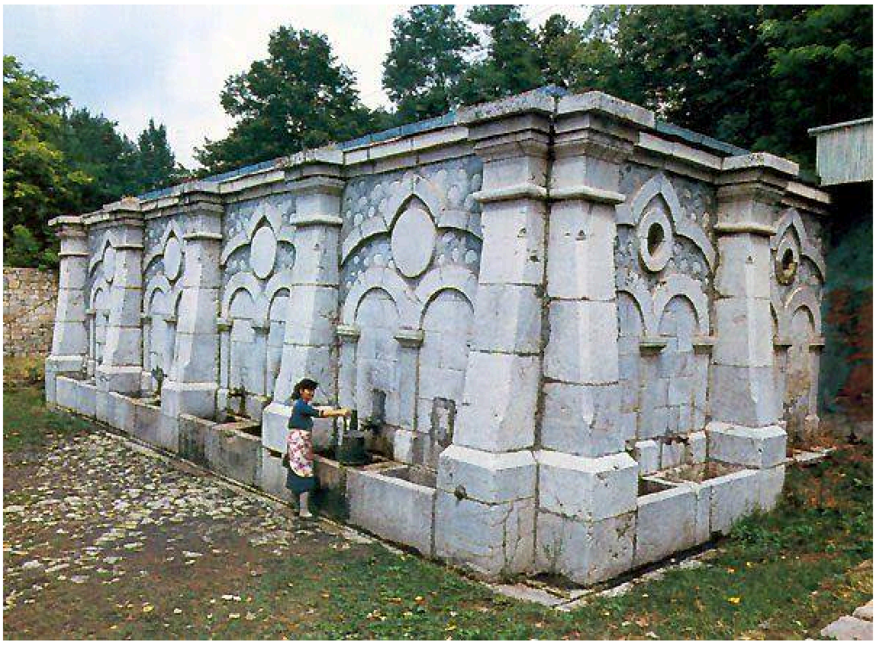

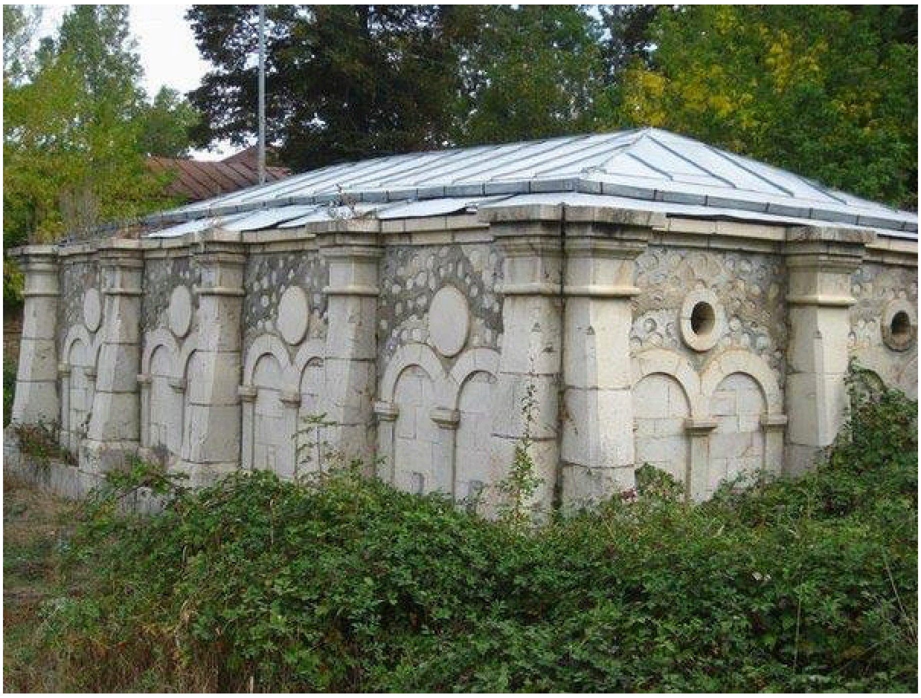

Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın (III Qarabağ xanı Mehdiqulu Xan Cavanşirin qızı) vəsaiti hesabına 1873-cü ildə suyu ətraf dağlardan çəkilməklə tikilmiş, və şairənin adını daşıyan bulaq. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Родник "Хан кызы". Вода к роднику была проведена из горных ключей в окрестностях города, а сам родник построен в 1873 г.. Все работы проводились на средства азербайджанской поэтессы Хан кызы Хуршид Бану Натаван (1830-1897) (дочь последнего карабахского хана Мехти Гулу хан Джаваншира). Является памятником архитектуры XIX в.

Uğurlubəyovların malikanəsi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. Kərbalayi Səfixan Qarabaği küçəsi.

Особняк Угурлубековых. Памятник архитектуры XIX в. Ул. Кербалаи Сефихана Карабаги.

Dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun evi.
XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. Çöl qala məhəlləsi.

Дом Великого азербайджанского композитора Узеира Гаджибекова.
Памятник архитектуры XVIII в. Квартал Чол гала.

Qara Böyük Xanım qəsri. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.

Замок Кара Беюк Ханум. Памятник архитектуры XVIII в.

Böyük Vətən müharibəsi (1941-1945) iştirakçılarına abidə.

Монумент участникам Великой Отечественной войны 1941-45 г.г..

Находится при выезде из города.

Səfərov qardaşlarının karvansarayı. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Xoca Mircanlı məhəlləsi, Molla Pənah Vaqif küçəsi.

Караван-сарай братьев Сафаровых. Памятник архитектуры XIX в. Квартал Ходжа Мирджанлы.
Ул. Молла Панах Вагифа.

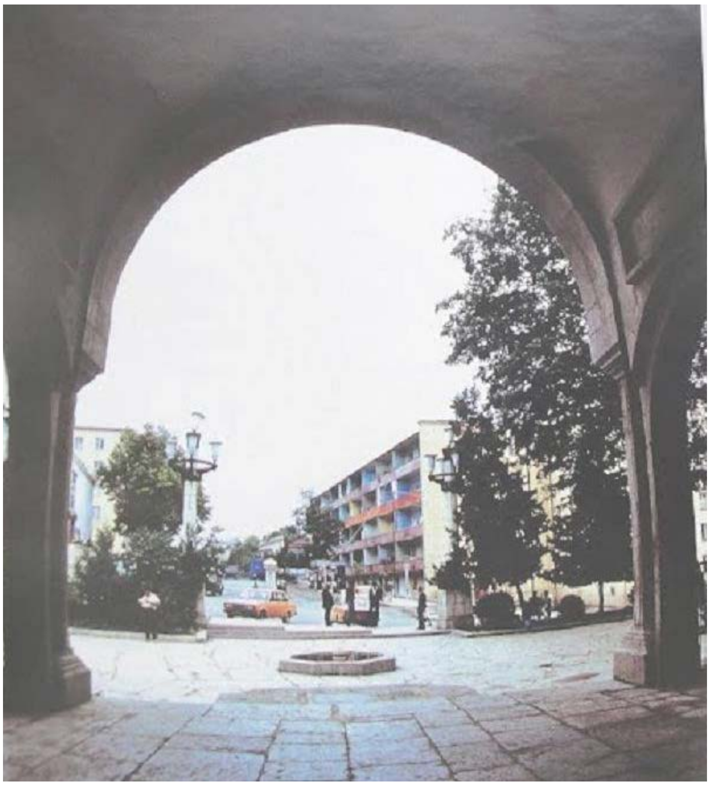

"Meydan". Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin həyətindən görünüşü.

Вид на площадь "Мейдан" со двора мечети Юхары (Верхнее) Гевхар Ага.

Şəhərin cənub-şərq hissəsinin "Qarabağ" mehmanxanasından görünüşü.
Вид на юго-восточную часть города из гостиницы "Карабах".

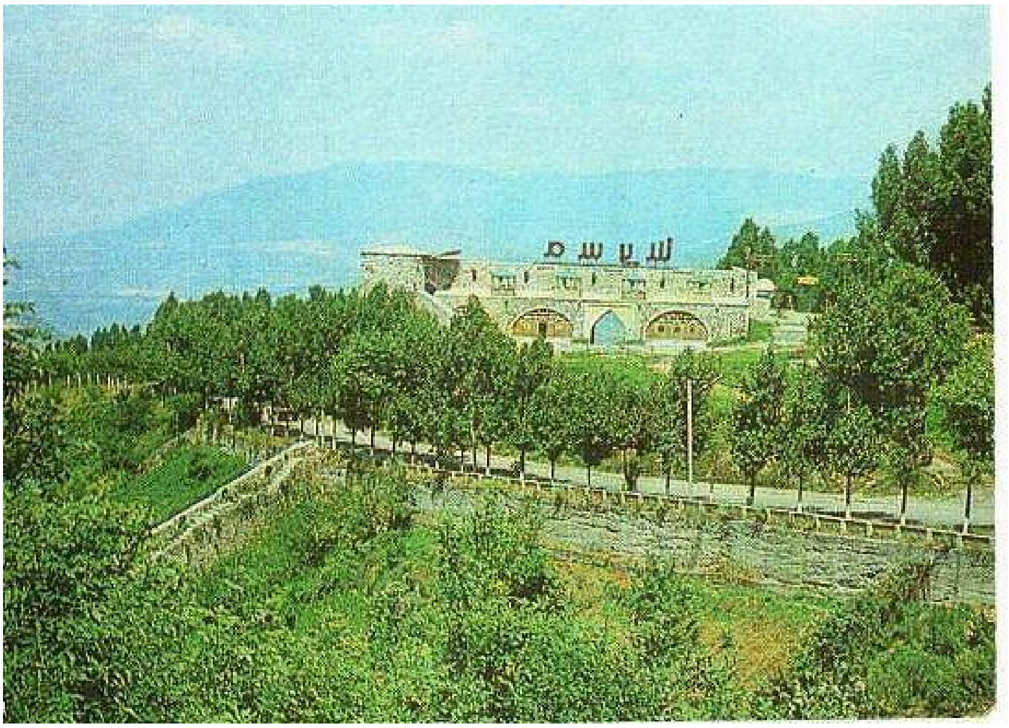

Şuşa qalasının Gəncə qapısı. 1750-56 illərdə Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşirin təşəbbüsü ilə inşa edilmişdir. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir. Qalanın içəri tərəfindən görünüşü.

Гянджинские ворота шушинской крепости стены. Построен по велению карабахского хана Панах Али хан Джаваншира в 1750-56 г.г. Памятник архитектуры XVIII в.
Вид с внутренней стороны крепости.

Hacı Yusifli məhəlləsi. Sağdakı ev Hüsü Hacıyevə məxsus olub. XVIII əsrin memarlıq abidəsidir.

Квартал Гаджи Юсифли. Справа дом Гуси Гаджиева. Памятник архитектуры XVIII в.

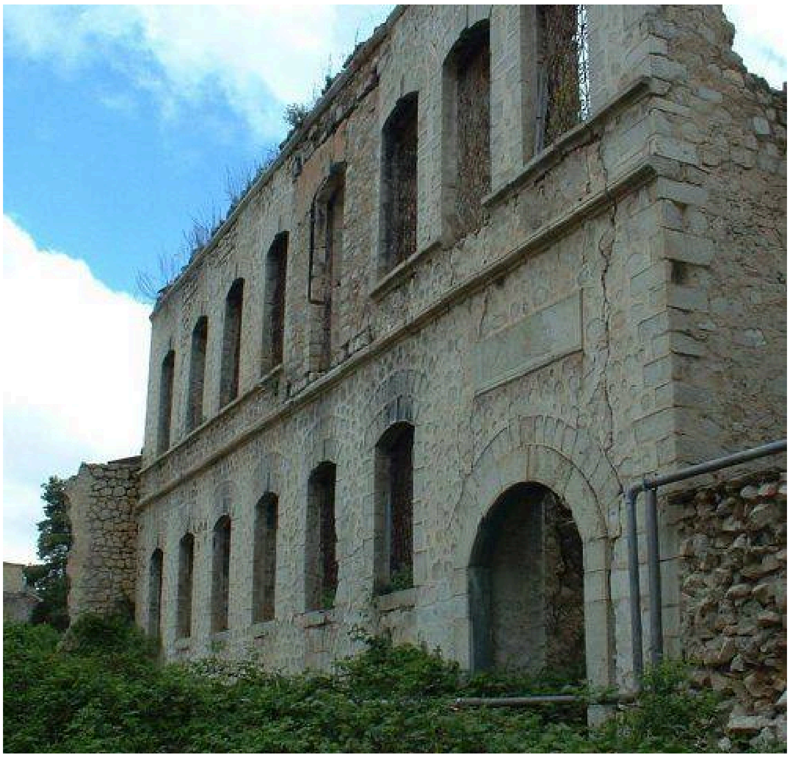

Merdinli məhəlləsi, Sadıqcan küç.
Hacı Bəşirin evi. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.

Квартал Мердинли, ул. Садыхджана.
Дом Гаджи Башира. Памятник архитектуры XIX в.

Merdinli məhəlləsi, Sadıqcan küç. Soldakı ev Görkəmli Azərbaycan tarzəni, müasir Azərbaycan tarının müəllifi Sadıqcana məxsus olub. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Квартал Мердинли, ул. Садыхджана. Слева дом Видного азербайджанского тариста, автора современного азербайджанского тара Садыхджана. Памятник архитектуры XIX в.

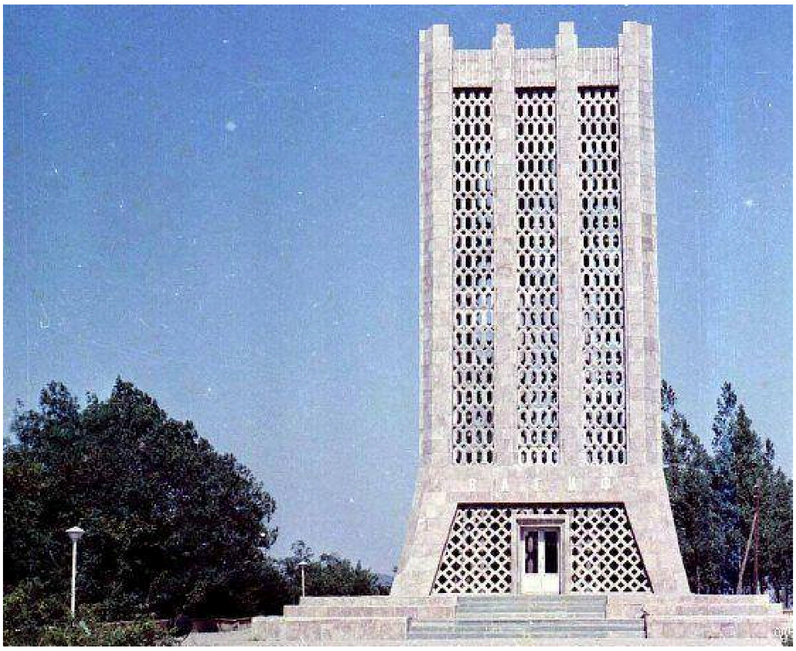

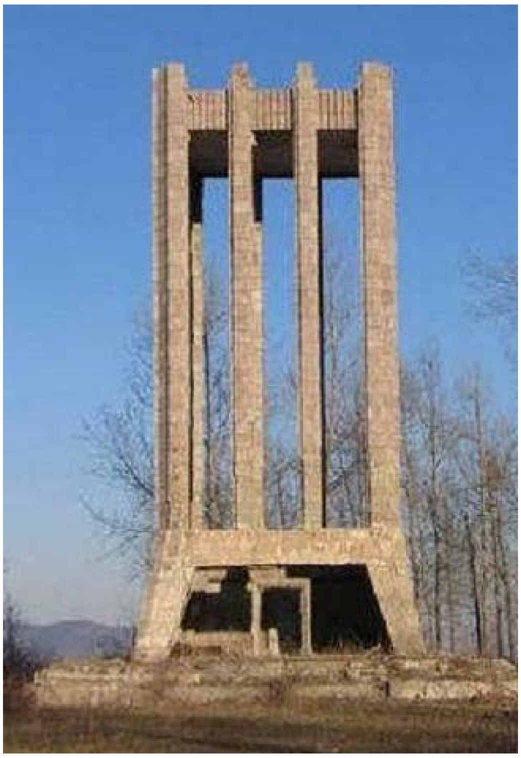

Görkəmli Azərbaycan şairi, Qarabağ xanlığının vəziri Molla Pənah Vaqifin (1717-1797) Cıdır düzü qəbristanlığındakı məzarı üzərində məqbərə.

Мавзолей на могиле Видного азербайджанского поэта, визиря карабахского ханства Молла Панах Вагифа (1717-1797). Джыдыр-дюзское кладбище.

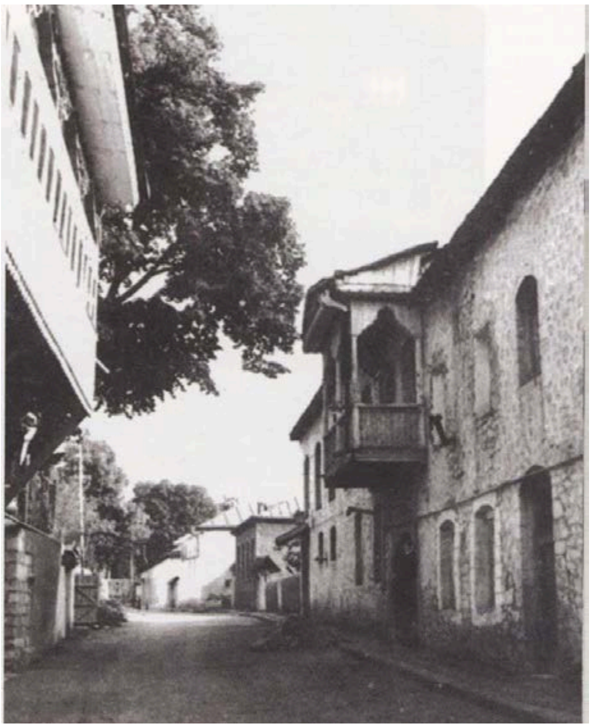

Merdinli məhəlləsi, Sadıqcan küç.. Sağdakı ev Görkəmli Azərbaycan tarzəni, müasir Azərbaycan tarının müəllifi Sadıqcana məxsus olub. XIX əsrin memarlıq abidəsidir.
Квартал Мердинли, ул. Садыхджана.
Справа дом Видного азербайджанского тариста, автора современного азербайджанского тара Садыхджана. Памятник архитектуры XIX в.

Musiqi məktəbinin binası. XIX əsrin memarlıq abidəsidir. M.Ə.Rəsulzadə küçəsi.

Здание музыкальной школы. Памятник архитектуры XIX в. Ул. М.А.Расулзаде.

Görkəmli Azərbaycan şairəsi Xan qızı Xurşid Banu Natəvanın (1830-1897) saray kompleksinin evi. XIX-cu əsrin memarlıq abidəsidir.

Дом дворцового комплекса азербайджанской поэтессы Хан кызы Хуршид Бану Натаван (дочь III карабахского хана Мехти Гулу хан Джаваншира).
Памятник архитектуры XIX в.

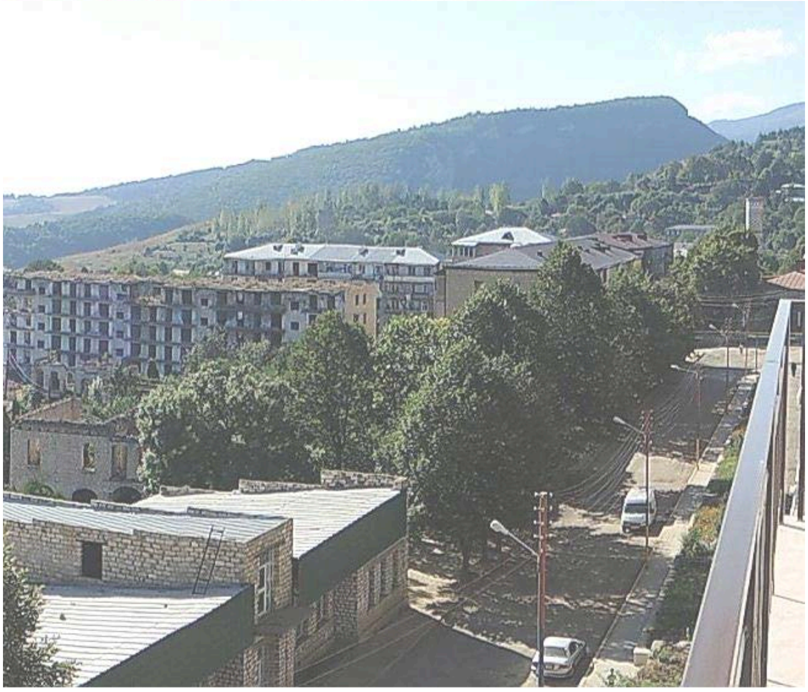

M.Ə.Rəsulzadə küçəsinin "Qarabağ" mehmanxanasından görünüşü.

Вид на ул. М.А.Расулзаде из гостиницы "Карабах".

Molla Pənah Vaqif küçəsi

Ул. Молла Панах Вагифа

Keçmiş SSRİ ərazisində yeganə olan şərq musiqi alətlərinin hazırlandığı fabrik. Azərbaycan muğamının rəmzi olan tar qayğı ilə hazırlanır. Hər bir alət onu hazırlayan ustadan xüsusi yanaşma tələb edir. İşğaldan sonra çəkilmiş fotoşəkildə erməni qəsbkarlarının Azərbaycan xalqının maddi və mənəvi dəyərlərinə olan münasibətləri bir daha öz əksini tapmışdı.

Фабрика по изготовлению азербайджанских музыкальных инструментов. Единственная на всей территории бывшего СССР. С трепетом создается символ азербайджанского мугама-тар. Каждый инструмент требует от мастера индивидуального подхода. Изображенный сломанный тар на фотографии, снятая после оккупации города, лишний раз показывает отношение армянских оккупантов к материальным и духовным ценностям азербайджанского народа.

Biz əminik ki, Şuşa işğaldan azad olunub əvvəlki görkəmində bərpa ediləcəkdir. Ona görə də hər birimiz Şuşa haqqında həm rəsmi mənbələrdə və şəxsi arxivlərdə saxlanılan məlumatları, həm də insanların yaddaşlarında olan dəyərli və əvəzolunmaz xatirələri toplayıb saxlamalıyıq ki, şəhər əvvəlki görkəmində bərpa edilərkən bu məlumatlardan istifadə olunsun.

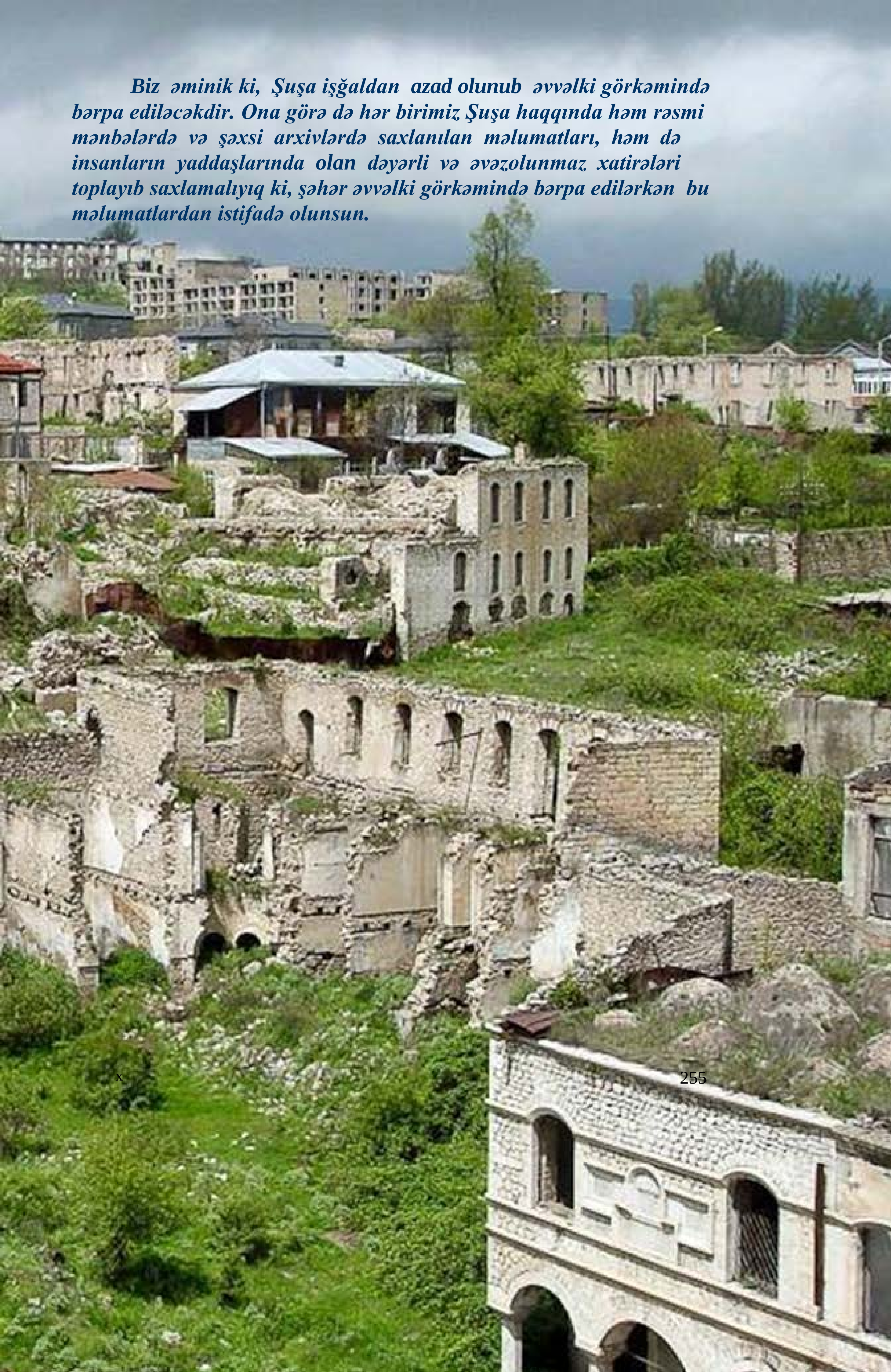

Mir Həsən Vəzirov küçəsi
Ул. Мир Гасан Везирова

Ermənilər tərəfindən dağıdılmış Mirzə Həsən qəbiristanlığı.
Qəbirlərin əksəriyyəti XVIII-XIX əsrlərə aiddir.
Разрушенное армянами кладбище Мирза Гасан. Больше половины могил на кладбище являются захоронениями XVIII-XIX в.в.

Şuşa yaylağı

mus.: İldırım Məhərrəmov
sözl.: Mustafa Fətəliyev

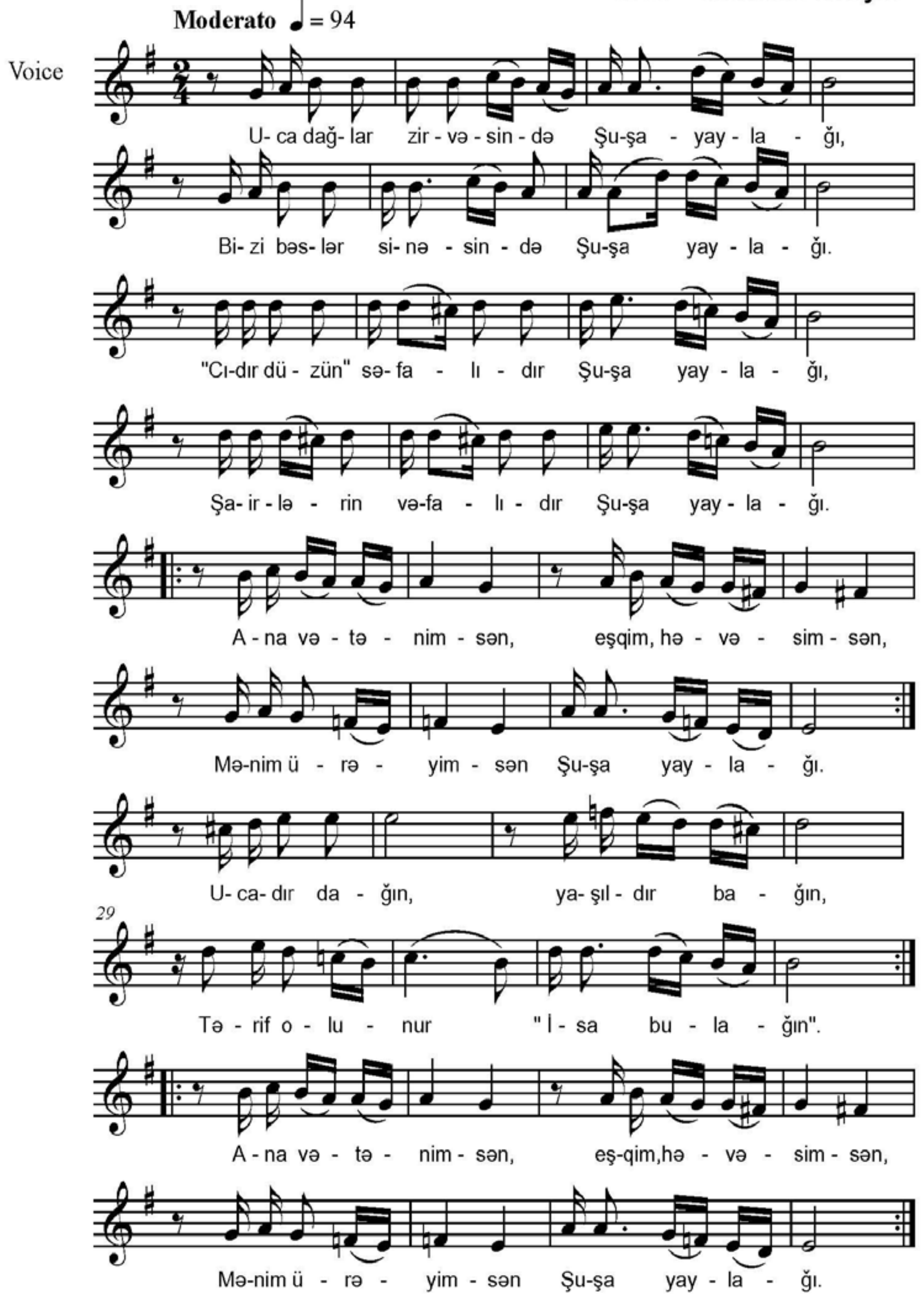

İstifadə olunmuş mənbələr və ədəbiyyat
Использованные источники и литература

1 Firudin Şuşinski. Şuşa. “Gənclik”, Bakı, 1998.

2 Firudin Şuşinski. Sadıqcan. “Azərnəşr”, Bakı, 2007.

3 Azərbaycan qəzeti. 24 may 2012. Mahnı və rəqslərin beşiyi. Flora Xəlilzadə.

4 Azərbaycan Respublikasının Milli Arxiv İdarəsi Dövlət kino – foto sənədləri Arxivi.

5 “Şuşa” turist bukleti. 1983.

6 Qasım Hacıyev. Kürəkçay müqaviləsi və Qarabağın sonrakı tarixi taleyi http://www.anl.az/el/q/qarabag_4/q-25.htm

7 Elturan Avalov. Şuşa qrafika. Bakı, 2008

8 Yunis Hüseynov, Qarabağ tarixi mənbələrdə, Bakı, «Şuşa» nəşriyyatı, 2012

Fotoşəkillərin əldə edildiyi veb saytlar və veb səhifələr
Веб сайты и веб страницы

9 http: //www.azconsulate.spb.ru/shusha/ Azərbaycan Respublikasının Sankt-Peterburq şəhərindəki baş Konsulluğunun saytı.

10 http://wikimapia.org/#lang=ru&lat=39.759497&lon=46.751976&z=15&m=b

11 https://az.wikipedia.org/wiki/Qaraba%C4%9F_xanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1

12 https://www.facebook.com/shusha.azerbaijan.9/media_set?set=a.393525380775336.1073741831.100003536313736&type=3

13 http://fotobank.az/az/image-search/2/%25C5%259Eu%25C5%259Fa

14 http://www.panoramio.com/map/#lt=39.760227&ln=46.748235&z=2 2&k=2&a=1&tab=1&pl=all

15 http://rgakfd.altsoft.spb.ru/showObject.do?object=1803760667&viewMode=D_60777059

16 http://www.azpress.az/index.php?sectionid=209

17 http://az.wikipedia.org/wiki/Qaraba%C4%9F_xal%C3%A7a%C3%A7%C4%B1l%C 4%B1q_m%C9%99kt%C9%99bi Qarabağ xalçaçılıq məktəbi

18 http://shusha-ih.gov.az/page/11.html Şuşa rayon İcra Hakimiyyəti.

19 Əbülqasım Novruzov. Şuşa futbolu. “Avropa”, Bakı-2012.

20 http://stalic.livejournal.com/537889.html

21 http://gulustan.info/2013/09/qarabag-mugam-mektbi/

22 http://files.preslib.az/projects/azerbaijan/gl2.pdf İnzibati-ərazi vahidləri.

23 http://www.musigi-dunya.az/new/read_magazine.asp?id=12

24 http://az.wikipedia.org/wiki/Kateqoriya:%C5%9Eu%C5%9Fada_do%C4%9Fulanlar Şuşada doğulanlar

25 http://salamnews.org/az/infografik/show/373/azerbaycanin-shusha-sheherinin-ermeniler-terefinden-ishgal-olunmasindan-21-il-otur

26 https://www.facebook.com/fuad.salahov.775/media_set?set=a.1550526171871650.1073741840.100007428464334&type=3

27 https://www.facebook.com/uzeyir9/media_set?set=a.10151518301994795.1073741825.522694794&type=3

28 http://www.panoramio.com/photo/47806763

29 http://www.bvahan.com/armenianway/aw/shushi/gal/g3shushi-post-r.html

30 Mətnlər Azərbaycan dilindən rus dilinə müəllif tərəfindən tərcümə edilib

31 "Шуша" loqotipi Elnur Hüseynov tərəfindən hazırlanıb

32 Kitabda verilən Şuşaya aid ötən əsrin 80-ci illərində çəkilmiş fotolar Fətəli Fətəliyevə məxsusdur

Müəlliflə əlaqə: https://www.facebook.com/shusha.azerbaijan.9?fref=ts
shusha.azerbaijan@mail.ru

Kitab-albom Azərbaycan Respublikası Müəllif hüquqları Agentliyində qeydiyyatdan keçirilmiş və bu barədə Agentlik tərəfindən 16/C-8006-15 qeydiyyat nömrəli, 8477 saylı, 14.05.2015-ci il tarixli şəhadətnamə verilmişdir.

Свидетельство № 8477, от 14.05.2015 г. Агентство по Авторским Правам Азербайджанской Республики.

Kitab-albomun içindəkilər

MÜƏLLİFDƏN	6
ŞUŞA AZƏRBAYCAN MİRVARİSİDİR QISA MƏLUMAT	10
QƏDİM ŞUŞA. FOTOŞƏKİLLƏR	16
GÖRKƏMLİ RUS RƏSSAMI V.V. VEREŞAGİNİN ŞUŞADA ÇƏKDİYİ RƏSMLƏR	33
HEYDƏR ƏLİYEV ŞUŞADA. FOTOŞƏKİLLƏR	36
ŞUŞA TURİST BUKLETİ	40
ŞUŞA QALA DİVARI. FOTOŞƏKİLLƏR	42
ŞUŞANIN TƏBİƏTİ. FOTOŞƏKİLLƏR	49
ŞUŞADA TƏŞKİL OLUNAN BAYRAM TƏDBİRLƏRİ. FOTOŞƏKİLLƏR	56
ŞUŞANIN MƏHƏLLƏ MƏSCİDLƏRİ. FOTOŞƏKİLLƏR	64
ŞUŞANIN BULAQLARI. FOTOŞƏKİLLƏR	67
ŞUŞANIN HEYKƏLLƏRİ. FOTOŞƏKİLLƏR	71
ŞUŞANIN TARİXİ ABİDƏLƏRİ VƏ ŞUŞA SOVET DÖNƏMİNDƏ. FOTOŞƏKİLLƏR	74
AZƏRBAYCAN MUSİQİ ALƏTLƏRİ	96
TANINMIŞ ŞUŞALILAR. QISA MƏLUMAT	98
TANINMIŞ ŞUŞALILAR. FOTOŞƏKİLLƏR	102
“O OLMASIN BU OLSUN” KOMEDİYASININ PROQRAMI	176
ŞUŞA – ERMƏNİ İŞĞALINDAN ƏVVƏL VƏ SONRA. QISA MƏLUMAT	178
ŞUŞA – ERMƏNİ İŞĞALINDAN ƏVVƏL VƏ SONRA. FOTOŞƏKİLLƏR	180
ŞUŞA YAYLAĞI MUSİQİSİ	259
İSTİFADƏ OLUNMUŞ MƏNBƏLƏR VƏ ƏDƏBİYYAT	260

Содержание книги-альбома

ОТ АВТОРА 6
ШУША – ЖЕМЧУЖИНА АЗЕРБАЙДЖАНА. КРАТКАЯ ИНФОРМАЦИЯ 10
СТАРАЯ ШУША. ФОТОГРАФИИ 16
РИСУНКИ ВЫДАЮЩЕГОСЯ РУССКОГО ЖИВОПИСЦА ВЕРЕЩАГИНА В.В., СДЕЛАННЫЕ В ШУШЕ 33
ГЕЙДАР АЛИЕВ В ШУШЕ. ФОТОГРАФИИ 36
ТУРИСТИЧЕСКИЙ БУКЛЕТ ШУША 40
ШУШИНСКАЯ КРЕПОСТНАЯ СТЕНА. ФОТОГРАФИИ 42
ПРИРОДА ШУШИ. ФОТОГРАФИИ 49
ПРАЗДНИЧНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ, УТРАИВАЕМЫЕ В ШУШЕ. ФОТОГРАФИИ 56
КВАРТАЛЬНЫЕ МЕЧЕТИ ГОРОДА ШУША. ФОТОГРАФИИ 64
РОДНИКИ ГОРОДА ШУША. ФОТОГРАФИИ 67
ПАМЯТНИКИ ГОРОДА ШУША. ФОТОГРАФИИ 71
ПАМЯТНИКИ АРХИТЕКТУРЫ ГОРОДА ШУША И ШУША СОВЕТСКОГО ПЕРИОДА. ФОТОГРАФИИ 74
АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ МУЗЫКАЛЬНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ 96
ИЗВЕСТНЫЕ ШУШИНЦЫ. КРАТКАЯ ИНФОРМАЦИЯ 98
ИЗВЕСТНЫЕ ШУШИНЦЫ. ФОТОГРАФИИ 102
ПРОГРАММА КОМЕДИИ У.ГАДЖИБЕКОВА «НЕ ТА, ТАК ЭТА» 176
ШУША – ДО И ПОСЛЕ АРМЯНСКОЙ ОККУПАЦИИ. КРАТКАЯ ИНФОРМАЦИЯ 178
ШУША – ДО И ПОСЛЕ АРМЯНСКОЙ ОККУПАЦИИ. ФОТОГРАФИИ 180
ШУША – МУЗЫКА 259
ИСПОЛЬЗОВАННЫЕ ИСТОЧНИКИ И ЛИТЕРАТУРА 260

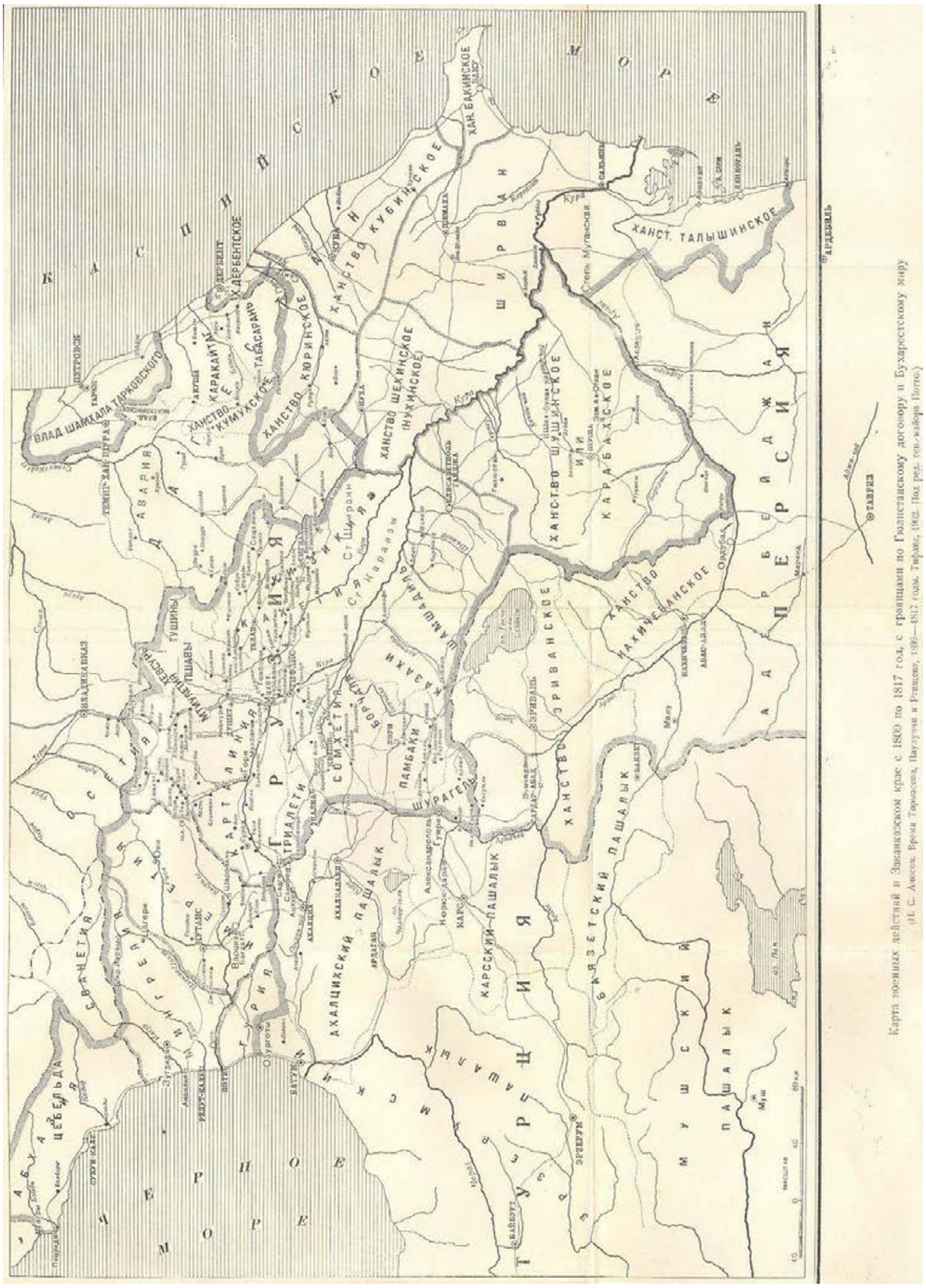

1809-1817-ci illərdə Zaqafqaziyada aparılan döyüş əməliyyatlarının xəritəsi. Xəritədən də görünür ki, Zaqafqaziyada Ermənistan adlı dövlət olmayıb. Tiflis, 1902-ci il.

Карта военных действий в Закавказском крае с 1809 по 1817 год с границами по Гюлистанскому договору и Бухарестскому миру. (Н.С.Аносов, Время Тормасова, Паулуччи и Ртищева, 1809 - 1817 годы. Тифлис, 1902 год. Под ред. ген.-майора Потто)